

Івано-Франківська обласна державна (військова) адміністрація
Управління екології та природних ресурсів

РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ
ПРО СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА
В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 2023 РІК

м. Івано-Франківськ
2024 рік

ЗМІСТ

	Вступне слово	7
1.	Загальні відомості	7
1	Географічне розташування та кліматичні особливості території	8
2	Соціальний та економічний розвиток території	10
2.	Атмосферне повітря	10
1	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	10
	Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	10
	Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)	12
2	Транскордонне забруднення атмосферного повітря	13
3	Якість атмосферного повітря в населених пунктах	14
4	Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	15
5	Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття	15
6	Державна політика та заходи у сфері поліпшення та відновлення стану атмосферного повітря	16
3.	Зміна клімату	17
1	Тенденції зміни клімату	17
2	Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату	18
3	Політика та заходи у сфері охорони озонowego шару	18
4.	Водні ресурси	19
1	Водні ресурси та їх використання	19
	Загальна характеристика	20
	Водокористування та водовідведення	21
2	Забруднення поверхневих вод	23
	Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод	23
	Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)	24
	Транскордонне забруднення поверхневих вод	27
3	Стан поверхневих вод	27
	Екологічний стан та потенціал масивів поверхневих вод	27
	Хімічний стан масивів поверхневих вод	31
	Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію	31
	Радіаційний стан поверхневих вод	31
4	Екологічний стан Азовського та Чорного морів	32
5	Державна політика та заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів	32
5.	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі	32
1	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття,	33

	формування національної екологічної мережі	
	Загальна характеристика	33
	Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття	35
	Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	36
	Формування національної екомережі	37
	Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами	40
2	Охорона, використання та відтворення рослинного світу	40
	Загальна характеристика рослинного світу	40
	Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів	41
	Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	49
	Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України	59
	Охорона, використання та відтворення зелених насаджень	61
	Інвазійні чужорідні види рослин у флорі в межах адміністративно-територіальної одиниці	63
3	Охорона, використання та відтворення тваринного світу	64
	Загальна характеристика тваринного світу	64
	Стан і ведення мисливського господарства	65
	Стан і ведення рибного господарства	67
	Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	69
	Охорона, використання та відтворення водних біоресурсів	77
	Інвазійні чужорідні види тварин у фауні в межах адміністративно-територіальної одиниці	78
4	Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні	79
	Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду	79
	Водно-болотні угіддя міжнародного значення	84
	Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина	85
	Формування Смарагдової мережі	85
5	Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	85
6	Державна політика та заходи збереження біорізноманіття	87
6.	Земельні ресурси та ґрунти	88
1	Структура та стан земель	88
	Структура та динаміка основних видів земельних угідь	88
	Стан ґрунтів	89
	Деградація земель	93
2	Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти	98
3	Державна політика та заходи у сфері охорони земель	98

	Практичні заходи	98
	Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво	98
7.	Надра	100
1	Мінерально-сировинна база	100
	Стан та використання мінерально-сировинної бази	100
2	Система моніторингу геологічного середовища	100
	Підземні води: ресурси, використання, якість	100
	Екзогенні геологічні процеси	101
3	Дозвільна діяльність у сфері використання надр	102
4	Геологічний контроль за вивченням та використанням надр	102
5	Державна політика та заходи щодо геологічного вивчення та раціонального використання надр	102
8.	Відходи	103
1	Структура утворення та накопичення відходів	103
2	Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)	106
3	Транскордонне перевезення небезпечних відходів	106
4	Державна політика та заходи у сфері поведінки з відходами	106
9.	Екологічна безпека	107
1	Екологічна безпека як складова національної безпеки	107
2	Об'єкти підвищеної небезпеки	107
3	Радіаційна безпека	108
	Стан радіоактивного забруднення території адміністративно-територіальної одиниці	108
	Поведінки з радіоактивними відходами	109
	Стан радіаційної безпеки у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення	109
4	Тимчасово окуповані території	109
5	Державна політика та заходи з забезпечення екологічної безпеки	109
10.	Промисловість та її вплив на навколишнє природне середовище	109
1	Структура та обсяги промислового виробництва	109
2	Вплив на навколишнє середовище	110
	Гірничодобувна промисловість	110
	Металургійна промисловість	110
	Хімічна та нафтохімічна промисловість	111
	Харчова промисловість	111
3	Державна політика та заходи з екологізації промислового виробництва	112
11.	Сільське господарство та його вплив на навколишнє природне середовище	113
1	Тенденції розвитку сільського господарства	113

2	Вплив на навколишнє середовище	113
	Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження	113
	Використання пестицидів	114
	Зрошення та осушення земель	114
	Тенденції в тваринництві	115
3	Органічне сільське господарство	115
4	Державна політика та заходи з екологізації сільського господарства	115
12.	Енергетика та її вплив на навколишнє природне середовище	116
1	Структура виробництва та використання енергії	116
2	Ефективність енергоспоживання та енергозбереження	116
3	Вплив енергетичної галузі на навколишнє природне середовище	116
4	Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики	117
5	Державна політика та заходи щодо зменшення впливу енергетики на навколишнє природне середовище	118
13.	Транспорт та його вплив на навколишнє середовище	119
1	Транспортна мережа адміністративно-територіальної одиниці	119
	Структура та обсяги транспортних перевезень	119
	Склад парку та середній вік транспортних засобів	119
2	Вплив транспорту на навколишнє середовище	120
3	Державна політика та заходи щодо зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище	121
14.	Стале споживання та виробництво	121
1	Тенденції та характеристика споживання	121
2	Запровадження елементів сталого споживання та виробництва	121
15.	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	122
1	Національна та регіональна екологічна політика	122
2	Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища	122
3	Державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища	123
4	Виконання державних цільових екологічних програм	124
5	Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища	125
6	Оцінка впливу на довкілля	126
7	Економічні засади природокористування	126
	Економічні механізми природоохоронної діяльності	126
	Стан фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища	127
8	Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього	128

	природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки	
9	Державне регулювання природокористування	128
10	Стан та перспективи наукових досліджень у сфері охорони навколишнього природного середовища	130
11	Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються охорони навколишнього природного середовища	131
12	Екологічна освіта та інформування	131
13	Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища	131
	Висновки	132

ВСТУПНЕ СЛОВО

Охорона довкілля та раціональне використання природних ресурсів є виключною передумовою сталого суспільного розвитку. Оскільки природні ресурси є основою життєдіяльності, відтворення та невиснажливе використання забезпечить існування всього живого на планеті.

Збереження та раціональне використання природних ресурсів – один з пріоритетів Івано-Франківської обласної державної (військової) адміністрації.

Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Івано-Франківській області за 2023 рік підготовлена на виконання ст. 25 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 28.10.2022 № 454 «Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з обласними Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями з питань охорони навколишнього природного середовища» та з метою виконання вимог, передбачених Орхуською конвенцією «Про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля».

Під час підготовки регіональної доповіді використано статистичні дані, інформацію структурних підрозділів обласної державної адміністрації, ряду територіальних підрозділів міністерств, відомств та інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких безпосередньо чи опосередковано пов'язана із природоохоронною сферою, суб'єктів господарювання та вищих навчальних закладів області, які здійснюють організацію підготовки спеціалістів екологічного профілю.

Доповідь розміщено на офіційному сайті Івано-Франківської обласної державної адміністрації, в розділі «Довкілля» (<https://www.if.gov.ua/dovkillya>)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Івано-Франківська область (до 1962 року – Станіславська область) утворена 04 грудня 1939 року.

За адміністративно-територіальним поділом на початок 2023 року область налічує 6 районів – Верховинський, Івано-Франківський, Калуський, Коломийський, Косівський, Надвірнянський, 15 міст, 24 селища.

В області створені 15 міських територіальних громад, 23 селищні та 24 сільські територіальні громади.

Всього в області налічується 804 населених пункти, з них – 765 сільські.

Обласний центр – м. Івано-Франківськ.

Чисельність населення, що проживає на території області, на 01 лютого 2022 року становила 1351,8 тисяч осіб, у тому числі міського 749,2 тисячі осіб, сільського – 602,6 тисяч осіб*.

**У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, статистична інформація щодо чисельності населення, з урахуванням даних міжрегіонального обміну адміністративними даними щодо природного та міграційного рухів, починаючи з лютого 2022 року, є не повною і до моменту отримання й обробки органами державної статистики у всіх регіонах адміністративних даних у повному обсязі не підлягає поширенню.*

1.1. Географічне розташування та кліматичні особливості території

Івано-Франківська область розміщена на заході України, недалеко від географічного центру Європи. Її територія лежить у середніх широтах, помірному кліматичному поясі. Межі Івано-Франківської області проходять дуже звивистою лінією, тому загальна довжина їх – близько 760 км. За конфігурацією територія Івано-Франківщини нагадує ромб, кожна із сторін якого межує з однією із сусідніх областей. На північному сході – з Тернопільською, а на південному сході по Білому Черемошу і власне по Черемошу – з Чернівецькою. З північного заходу межа прилягає до Львівської області. Південно-західна межа Івано-Франківської області проходить головним Карпатським вододілом, що розділяє басейн Тиси з басейнами Дністра і Прута, де область межує із Закарпаттям, а також по хребту Чивчин – із Румунією, протяжність державного кордону з якою становить 45 км.

Площа Івано-Франківської області становить 13,9 тис. км², або 2,3% території всієї України. За цим показником серед областей країни вона займає 21 місце (рис.1.1.1.).

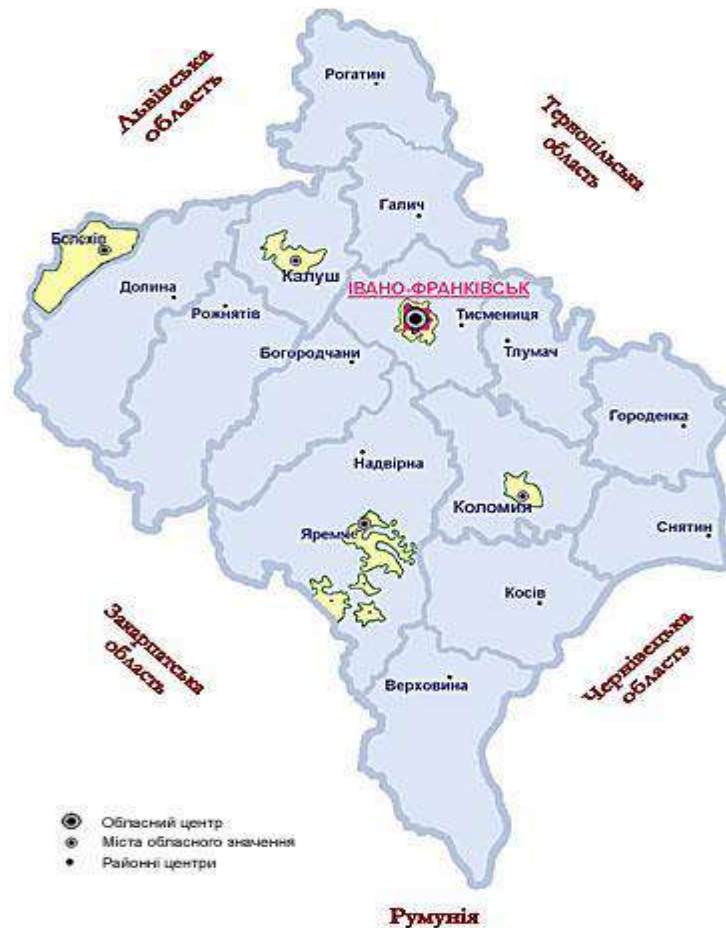

Рис.1.1.1. Адміністративно-територіальний поділ області.

Клімат має перехідний характер – від теплого вологого західно-європейського до континентального східно-європейського з характерною вертикальною біокліматичною поясністю.

Область розміщується в трьох різних за своєю природою ландшафтних зонах. Найнижча зона простягається з півночі до південного-сходу. Північну частину

займає Придністровське Поділля, або Лівобережне Придністров'я і є частиною природної області Поділля. Південно-східна частина займає Придністровське Покуття. Абсолютні висоти Покуття в середньому коливаються у межах 300-320 м. Гряди і понижені рівнини, які розділяють їх, простягаються паралельно до долин Дністра і Прута. Рівнинна територія області – це західний край лісостепової зони Руської рівнини, тут панують лісостепові ландшафти.

Кліматичні умови області відрізняються значною різноманітністю, що обумовлено не тільки складністю її рельєфу (гори, рівнини, річкові долини, пересічені ярами і балками, підвищеності), але і наявністю тут великих лісових масивів.

Важливим кліматоутворюючим фактором на території області є рельєф. Гори впливають на температурний режим, на збільшення опадів, вологості, хмарності тощо.

Ліс, який займає близько третини території області також значно впливає на характер клімату. Він пом'якшує температурний режим, підвищує вологість повітря, ґрунту, уповільнює танення снігу, зменшує швидкість вітру.

Значний вплив на формування клімату має атмосферна циркуляція. У більшості днів на території області з помірних і північних широт Атлантичного океану надходить морське полярне і континентально-полярне повітря. Зимою морське полярне повітря має вищу температуру, тому його насування обумовлює в області потепління, відлигу, хмарну погоду, тумани. Літом морське полярне повітря холодніше. Його вторгнення приносить похолодання, дощі, грози. Континентальне полярне повітря приносить літом жарку погоду, зимою – безхмарну, морозну.

В цілому область відноситься до типового континентального клімату, який пом'якшують вологі повітряні маси Атлантичного океану і Карпат.

В 2023 році середня річна температура повітря по області склала $+10,0^{\circ}\text{C}$ на $1,6^{\circ}$ вище норми, у високогір'ї $+4,6^{\circ}\text{C}$ на $1,1$ вище норми. На схилах Карпат сніг лежить понад 5 місяців на рік. Тривалість залягання стійкого снігового покриву складає 100-110 днів. Річна кількість опадів коливалася від 886,1 мм на рівнині до 2287,7 мм у високогір'ї.

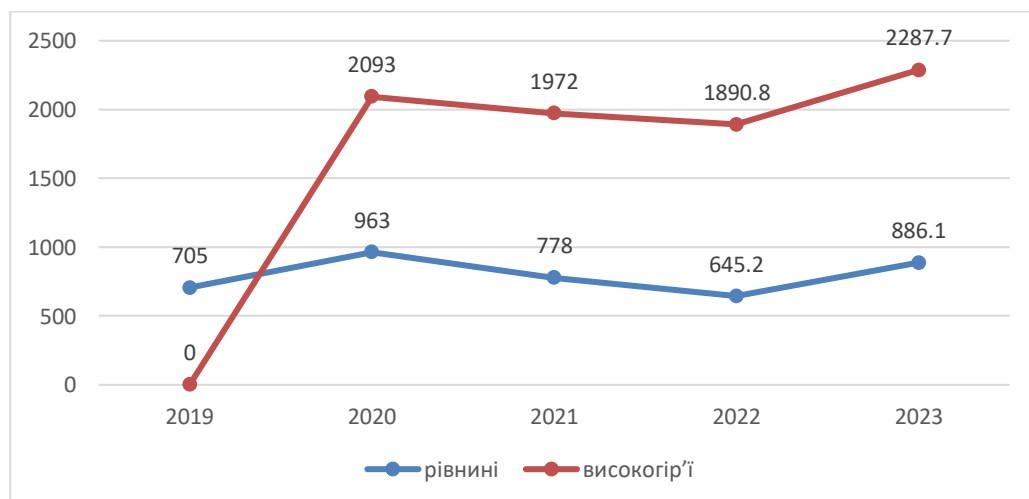

Рис. 1.1. Динаміка річної кількості опадів по області з 2019-2023 роки.

1.2. Соціальний та економічний розвиток області*

Промисловість

Підприємствами області у 2023 році реалізовано промислової продукції на 90,03¹ млрд. гривень.

Сільське господарство

Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва становив 102,1%.

Будівельна діяльність

Індекс будівельної продукції у 2023 році становив 127,4¹%, обсяг виробленої будівельної продукції становив 5167,9¹млн. гривень.

Транспорт

Згідно з пунктом 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 03 березня 2022 року №2115-ІХ, фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення мають право не подавати статистичну та фінансову звітність.

Зважаючи на відсутність звітів у період дії воєнного стану або стану війни органами державної статистики призупинено оприлюднення статистичної інформації, зокрема щодо перевезених вантажів та вантажообігу, кількості перевезених пасажирів та пасажирообігу.

Органи державної статистики поновлять оприлюднення статистичної інформації після завершення встановленого законом терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

Зовнішньоекономічна діяльність

У 2023 році експорт товарів становив 616,1 млн. дол. США. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 60,9 млн. дол. США.

Населення

Чисельність наявного населення в області станом на 01.02.2022 року становила 1351,8¹ тис. осіб.

**¹ За інформацією Головного управління статистики в Івано-Франківській області дані попередні та можуть бути уточнені з урахуванням надходження нових даних від респондентів. Інформація щодо чисельності населення з урахуванням даних міжрегіонального обміну адміністративними даними щодо природного та міграційного рухів, починаючи з лютого 2022 року, є неповною і до моменту отримання й обробки органами державної статистики у всіх регіонах адміністративних даних у повному обсязі не підлягає оприлюдненню.*

2. АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

2.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

2.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області у 2023 році викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел становили 147,7 тис. т, які в порівнянні з попереднім роком зменшилися на 3,02 %.

Значний вклад у забруднення атмосферного повітря вносить діоксид вуглецю якого надійшло 9,9 млн. т (на 1,10 % менше порівняно з 2022 роком) – основного парникового газу, який впливає на зміну клімату.

Таблиця 2.1.1.1.

**Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
по Івано-Франківській області, тис. т***

Роки	Викиди в атмосферне повітря			Щільність викидів у розрахунку на 1 кв. км,т	Обсяги викидів розрахунку на 1 особу, кг
	Всього	У тому числі			
		Стационарними джерелами	Пересувними джерелами		
2019	205,02	205,02	-	14,7	149,6
2020	178,1	140,4	37,7	-	-
2021	210,3	172,4	37,9	-	-
2022	152,3	152,3	-	-	-
2023	147,7	147,7	-	10,6	108,9 ¹

* За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області, інформація попередня і може бути уточнена з урахуванням надходження нових даних від респондентів.

¹ Для розрахунку використано дані щодо чисельності середньорічного наявного населення за 2021 рік.

Рис. 2.1.1.1 Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області найбільший обсяг викидів забруднюючих речовин протягом 2023 року становив в Івано-Франківському районі – 152179,1 тонн, за рахунок діяльності підприємств у галузі постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря та добувної промисловості, а найменший обсяг викидів у Верховинському районі – 19,5 тонн. (таблиця: 2.1.1.2.).

Таблиця 2.1.1.2.

**Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
стаціонарними джерелами забруднення у розрізі адміністративно-територіальних одиниць 2023 року***

	Обсяги викидів забруднюючих речовин усього, т		
	2021	2022	2023
Область	172425,3	152259,2	147699,0
Верховинський	6,1	6,1	19,5
Івано-Франківський	152179,1	139244,4	134464,1

Калуський	15526,6	8688,0	9762,7
Коломийський	402,0	322,3	304,9
Косівський	95,3	214,8	108,6
Надвірнянський	4216,2	3783,6	3039,2

* За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області, інформація попередня і може бути уточнена з урахуванням надходження нових даних від респондентів.

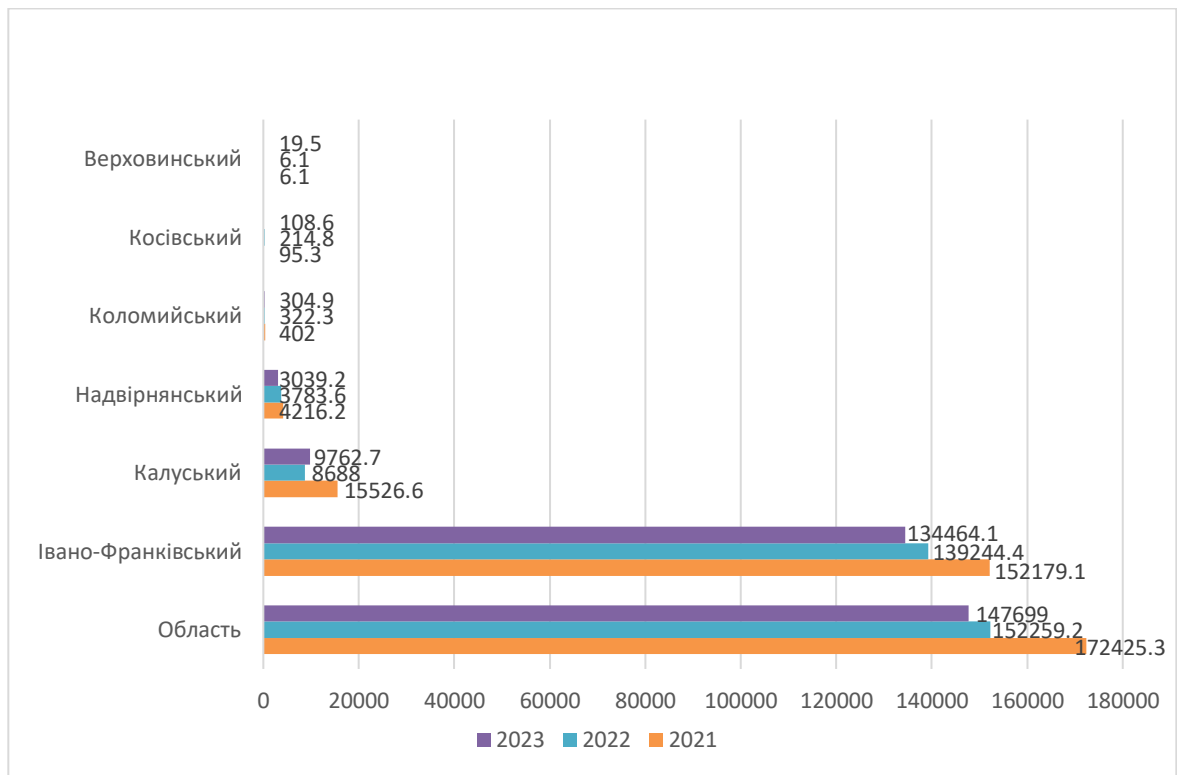

Рис. 2.1.1.2 Динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами у 2023 році.

Таблиця 2.1.1.3.

Динаміка викидів окремих забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за останні п'ять років*

	Діоксиду та інших сполук сірки	Сполуки азоту	Метану	Оксиду вуглецю	Речовин у вигляді суспендованих твердих частинок	Неметанових легких органічних сполук
2019	136143,7	16252,1	8087,1	4086,5	35244,0	5062,5
2020	95707,1	12276,8	7728,2	3053,9	16818,4	4705,1
2021	119803,4	14959,0	7311	3569,4	21530,1	5114,6
2022	104884,9	12817,8	6381,5	2880,8	20537,3	4626,2
2023	96512,1	13177,8	5683,1	2631,9	24903,1	4650,4

* За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області

2.1.2. Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)

Основними забруднювачами повітря за видами економічної діяльності продовжують залишатися підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та

кондиційованого повітря, на які припадає 89,2% загальнообласних викидів, частка добувної промисловості і розроблення кар'єрів складає 3,2%; переробної промисловості – 3,6%; транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 2,2%; сільського, лісового та рибного господарства – 1,6%; решти галузі економіки - менше 1% (таблиця 2.1.2.1.).

Таблиця 2.1.2.1.

**Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря
за видами економічної діяльності***

№ з/п	Види економічної діяльності	Обсяги викидів по галузях	
		тис. т	відсотків до загального підсумку
1	Усі види економічної діяльності, у тому числі:	147,7	100
1.1	Сільське, лісове та рибне господарства	2,385	1,6
1.2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4,676	3,2
1.3	Переробна промисловість	5,292	3,6
1.4	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	131,8	89,2
1.5	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3,180	2,2
1.6	Інші види економічної діяльності	0,376	0,2

* За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області

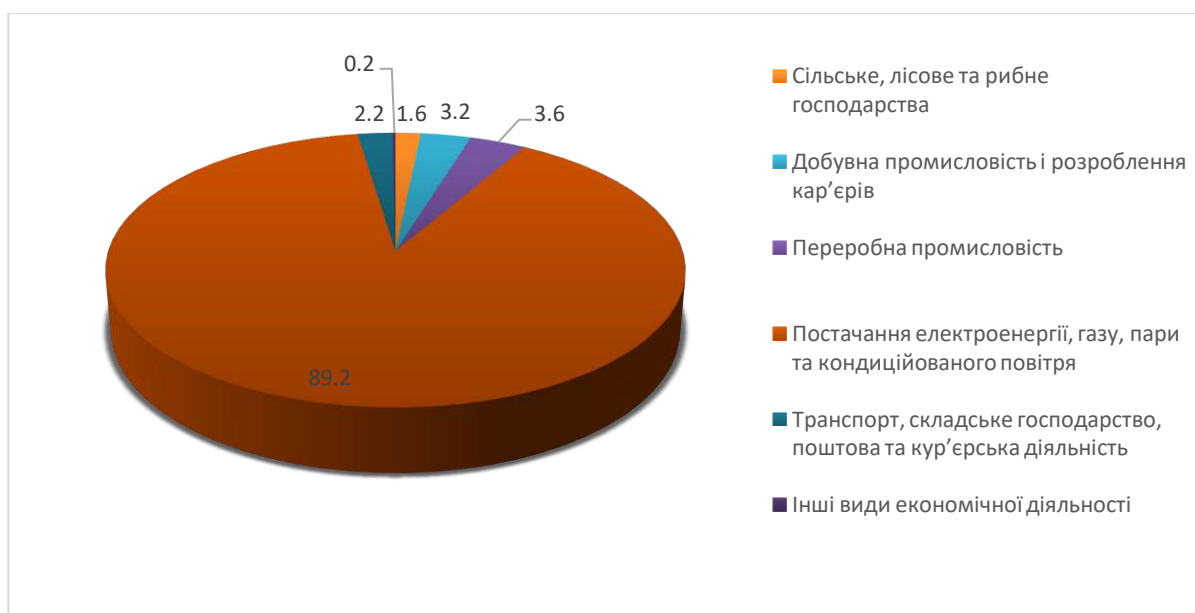

Рис. 2.1.1.2 Розподіл обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами за галузями виробництва у відсотках до загального підсумку.

2.2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря

В значній мірі на стан атмосферного повітря впливають транскордонні перенесення шкідливих речовин з країн центральної Європи, однак, відсутність мереж постів контролю не дає можливості реально оцінити величину впливу транскордонних забруднень на загальний стан атмосферного повітря області.

2.3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах області

Головним управлінням Держпродспоживслужби в Івано-Франківській області протягом 2023 року під час здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері санітарного законодавства за суб'єктами господарювання Івано-Франківської області проводився відбір проб атмосферного повітря на вміст забруднюючих речовин на межі санітарно-захисних зон. Всього було досліджено:

- 54 проби атмосферного повітря, з яких 9 не відповідали гігієнічним вимогам, в тому числі:

1) 36 проб атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони від тваринницького комплексу ТОВ «Гудвеллі Україна», відхилень не виявлено;

2) 18 проб атмосферного повітря на межі житлової забудови с. Стримба Надвірнянського району (при надзвичайній ситуації), виявлено 9 перевищень ГДК шкідливих речовин.

Крім того, за даними ДУ «Івано-Франківський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України», протягом 2023 року зафіксовано перевищення ГДК:

- азоту діоксид та пилю у м. Івано-Франківськ по вулицях Галицька, Привокзальна, Залізнична та перехрестя вулиць Галицька-Пасічна-Тролейбусна;

- вуглецю оксид у м. Калуш на проспекті Л. Українки;

- азоту діоксид та вуглецю оксид у м. Коломия по вулиці Т. Шевченка.

Протягом 2023 року систематичні спостереження за вмістом шкідливих речовин в атмосферному повітрі міста Івано-Франківська проводилися на одному стаціонарному посту (ПСЗ) з періодичністю відбору чотири рази на добу шість днів на тиждень. Відбір і аналіз проб атмосферного повітря на вміст забруднюючих речовин проводився згідно РД 52.04.186-89.

Визначалося 5 забруднюючих речовин, з них основні – пил (завислі речовини), діоксид сірки, оксид вуглецю та діоксид азоту. До специфічних речовин відноситься оксид азоту (таблиця 2.3.1.).

Перевищення максимально-разових ГДК зафіксовано у серпні 2023 року по оксиду вуглецю (3,7% від кількості спостережень) та діоксиду азоту (0,9% від кількості спостережень). Це пояснюється кліматичними умовами: у серпні було два тижні сильної спеки понад 30⁰ С, невеликий вітер та відсутність опадів. Така погода призвела до накопичення забруднюючих речовин у приземному шарі атмосфери, і якраз перевищення ГДК було зафіксоване саме у той період. У всіх місяцях 2023 року крім лютого та грудня зафіксовано перевищення по середньодобових ГДК діоксиду азоту.

Таблиця 2.3.1.

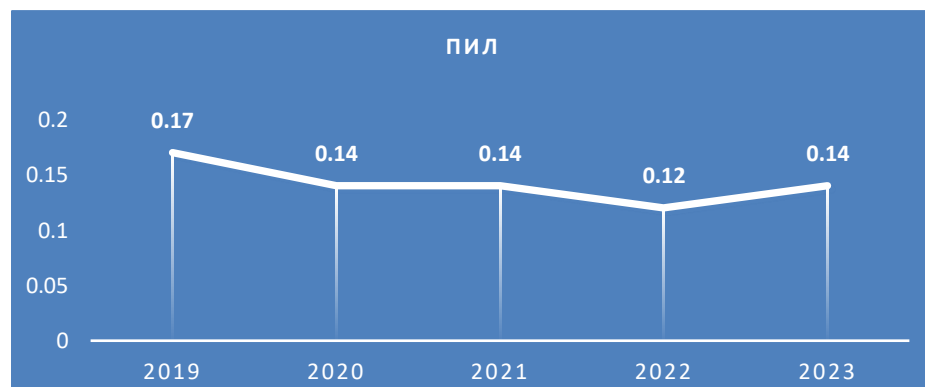
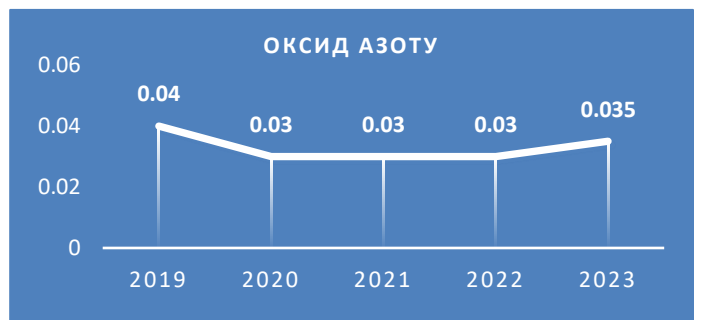
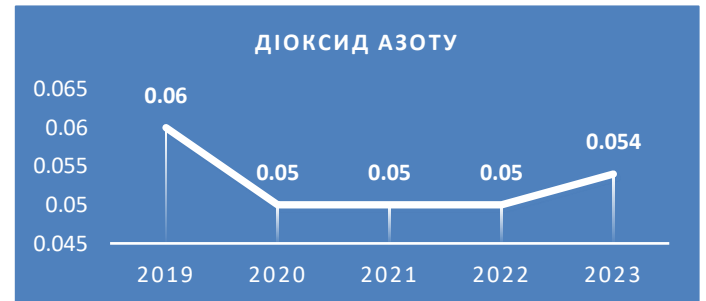
Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин
(в кратності ГДК) в атмосферному повітрі міст*

Назва забруднюючої речовини	Місто	Середньорічний вміст, мг/м ³	Середньодобові ГДК, мг/м ³	Максимальні разові ГДК, мг/м ³	Максимальний вміст, мг/м ³
Пил	м. Івано-Франківськ	0,14	0,15	0,5	0,23
Діоксид сірки		0,006	0,05	0,5	0,033

Оксид вуглецю		2,42	3	5	3,35
Діоксид азоту		0,052	0,04	0,2	0,14
Оксид азоту		0,034	0,06	0,6	0,09

* За даними Івано-Франківського обласного центру з гідрометеорології

Зміна середнього рівня окремих забруднюючих речовин в атмосферному повітрі за останніх п'ять років по м. Івано-Франківськ

2.4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Радіаційний фон на території Івано-Франківської області у 2023 році вимірювався Івано-Франківським обласним центром гідрометеорології на п'яти метеостанціях: Івано-Франківськ, Долина, Коломия, Яремче та Пожижевська.

Загальні показники радіоактивного забруднення атмосферного повітря на території області за 2023 рік не перевищують рівень природного гамма-фону, в порівнянні з попереднім роком ці величини суттєво не змінилися.

2.5. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

Сучасний стан забруднення атмосфери є серйозною екологічною проблемою, яка негативно впливає на умови життя на Землі, здоров'я населення, та екосистеми в

цілому.

Основними забруднюючими речовинами є: оксиди сірки та азоту (SO_x, NO_x), оксид вуглецю (CO) і тверді частинки (ТЧ10 і ТЧ2,5), на частку яких припадає близько 98% від загального обсягу викидів шкідливих речовин в атмосфері.

Викиди, хімічні реакції в атмосфері та опади, що містять сполуки сірки і азоту, зумовлюють підкислення в наземних та водних екосистемах, порушується структура та функціонування екосистем, шкідливо впливають на здоров'я людей (ураження дихальних шляхів), нищать рослинність, знижують родючість ґрунтів, пришвидшують корозію металів, руйнують кам'яні будівлі та металоконструкції, зумовлюють зменшення кількості риб у водоймах та збільшення кількості водоростей.

Постійні впливи шкідливих хімічних речовин, які присутні в атмосферному повітрі, залишаються проблемою в оцінці ризиків і пов'язані з тим, що:

- концентрація атмосферних домішок надзвичайно нестабільна і залежна від метеоумов;

- до хвороб, у виникненні і перебігу яких забруднення повітря відіграє значущу роль, відносяться, головним чином, хвороби дихальної системи; але ці хвороби неспецифічні і можуть викликатися іншими факторами, наприклад, палінням, або професійним впливом, значну роль при цьому може відігравати дія внутрішніх алергенів.

2.6. Державна політика та заходи у сфері поліпшення та відновлення стану атмосферного повітря.

Незадовільний стан атмосферного повітря деяких населених пунктів обумовлений недотриманням підприємствами технологічного режиму експлуатації пилогазоочисного устаткування, у тому числі внаслідок обмеження енергопостачання, яке не здатне працювати в межах екологічних і санітарних норм, невиконанням у встановлені терміни заходів щодо зниження обсягів викидів до нормативного рівня, низькими темпами впровадження сучасних технологій очищення викидів, відсутністю ефективного очищення викидів підприємств від газоподібних домішок, відсутністю нормативних санітарно-захисних зон між промисловими та житловими районами.

Впровадження нової системи регулювання викидів забруднюючих речовин від стаціонарних та пересувних джерел забруднення, видача дозволів на викиди, встановлення нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел, встановлення жорстких технологічних нормативів та нормативів якості атмосферного повітря передбачає не тільки попередження забруднення атмосфери, але і боротьбу з ним.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» (зі змінами), рішенням обласної ради від 12.11.2021 № 277-10/2021 затверджено Програму державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря зони «Івано-Франківська» на 2021-2025 роки.

Протягом 2023 року основними підприємствами забруднювачами за рахунок

власних коштів проведено заходи, які спрямовані на покращення якості атмосферного повітря, зокрема:

- ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго» проведено капітальний ремонт електрофільтрів енергоблоку № 5 та боровів енергоблоків; поточний ремонт та технічне обслуговування електрофільтрів; налагоджувальні роботи електрофільтру № 5 після проведеного капітального ремонту.

- ПрАТ «Івано-Франківськцемент» проведено модернізацію системи обезпилення ТЛ № 3.

3. ЗМІНИ КЛІМАТУ

3.1. Тенденції змін клімату

Зміни клімату в Івано-Франківській області, як і в інших регіонах України, характеризуються кількома ключовими тенденціями:

1. Підвищення середньої температури. За останні десятиліття спостерігається підвищення середньорічної температури в області, зими стають м'якшими, а літо теплішим, що впливає на місцеві екосистеми і сільське господарство.

2. Зміна режиму опадів. Спостерігається збільшення кількості опадів у зимовий період і зменшення у літній, це призводить до частіших весняних і літніх повеней через швидке танення снігу і сильні зливи, а також до посух у літні місяці.

3. Зміна тривалості сезонів. Вегетаційний період для рослин стає довшим через більш ранній прихід весни і пізніший прихід осені, це може вплинути на місцеве сільське господарство, зокрема на строки посіву і збору врожаю.

4. Зміна гідрологічного режиму річок. Внаслідок змін у кількості і розподілі опадів змінюється рівень води у місцевих річках, що може призводити до збільшення ризику повеней та посух.

5. Зміна біорізноманіття. Через зміну кліматичних умов відбувається міграція видів та зміни в екосистемах, деякі види рослин і тварин можуть зникати з регіону або з'являтися нові види, які раніше тут не зустрічалися.

6. Ерозія ґрунтів. Зміни у кількості опадів та їх інтенсивності можуть спричинити ерозію ґрунтів, що впливає на сільське господарство і лісові екосистеми, особливо це стосується схилів Карпатських гір.

Заходи адаптації в Івано-Франківській області.

1. Моніторинг кліматичних параметрів і природних явищ.
2. Будівництво і модернізація гідротехнічних споруд для захисту від повеней.
3. Впровадження агротехнологій, що підвищують стійкість до посух і ерозії ґрунтів.

4. Лісовідновлювальні роботи і захист лісових екосистем для запобігання ерозії і збереження біорізноманіття.

5. Інформування населення про зміни клімату та необхідність адаптації до них.

Динаміка викидів діоксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення у 2023 році*

	Обсяги викидів діоксиду вуглецю, тис. т		
	2021	2022	2023
Область	12067,7	10044,8	9975,0
Верховинський	-	-	-
Івано-Франківський	10942,7	9559,7	9491,7
Калуський	1030,1	410,0	414,2
Коломийський	16,7	11,8	9,4
Косівський	3,5	5,1	4,4
Надвірнянський	74,0	58,2	55,3

* За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області

3.2. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптація до зміни клімату

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р схвалено Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року та операційний план реалізації Стратегії на 2028-2030 роки.

Стратегія розроблена з метою підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні.

В рамках проєкту APENA 3 експертами продовжувалася робота з розроблення Стратегії адаптації до змін клімату для Івано-Франківської області:

- експертами проєкту APENA 3 завершено розділи 1 та 2;
- розроблено розділи 3 та 4;
- розпочато підготовку розділу 5 Стратегії.
- заходи щодо запобігання змінам клімату та адаптації до них включені до проєкту Програми соціально-економічного та соціального розвитку Івано-Франківської області на 2024 рік.
- здійснюється робота з оновлення стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки, до яких буде включено напрямки щодо здійснення заходів з адаптації до змін клімату.
- органами місцевого самоврядування проводяться заходи щодо розроблення місцевих стратегій адаптації до зміни клімату або включення питань з адаптації до зміни клімату до місцевих стратегій розвитку та програм соціально-економічного розвитку територіальних громад Івано-Франківської області.

3.3. Політика та заходи у сфері охорони озонного шару

В Івано-Франківській області, як і в усій Україні, політика та заходи з охорони озонного шару спрямовані на виконання міжнародних зобов'язань та національних програм.

Кілька ключових аспектів:

1. Міжнародні зобов'язання. Україна є учасницею Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озонний шар. Це передбачає поступове скорочення використання озоноруйнівних речовин (ОРР) та їх заміну на екологічно безпечні альтернативи.

2. Національне законодавство. На рівні держави ухвалено низку законів та нормативних актів, що регулюють діяльність у сфері охорони озонowego шару:

- Закон України «Про охорону атмосферного повітря»;
- Закон України «Про озоноруйнівні речовини».

3. Державні програми та ініціативи. Існують програми, спрямовані на виконання вимог Монреальського протоколу, зокрема, "Національний план скорочення використання озоноруйнівних речовин".

Зокрема, в Івано-Франківській області проводяться конкретні заходи: підвищення обізнаності населення – проведення інформаційних кампаній щодо важливості охорони озонowego шару; співпраця з промисловими підприємствами – впровадження екологічно чистих технологій на виробництвах, що використовують озоноруйнівні речовини; навчання та підготовка – організовуються тренінги та семінари для фахівців, зокрема тих, хто працює у сфері холодильного та кондиціонерного обладнання, щодо використання безпечних для озонowego шару матеріалів та технологій.

Отож, політика та заходи у сфері охорони озонowego шару в Івано-Франківській області є частиною ширших національних та міжнародних зусиль. Вони включають моніторинг, регулювання, навчання та просвітницьку роботу, спрямовані на зменшення використання та емісії озоноруйнівних речовин, що є критично важливим для збереження озонowego шару та захисту навколишнього середовища.

4. ВОДНІ РЕСУРСИ

4.1. Водні ресурси та їх використання

Гідрографічна мережа області представлена притоками району басейну річки Дністер та суббасейну річки Прут. Сітка правих та лівих приток р. Дністер, в зв'язку з особливостями рельєфу і клімату розвинена нерівномірно. Найбільш розвинена сітка правих приток, які формуються в Карпатах. До них належать ріки: Свіча, Лімниця, Луква, Сівка, Бистриця. Ці річки мають досить розвинену систему, особливо в гірській частині.

На Карпатські притоки припадає близько 70% водозбірної площі Дністра. На Покутській височині правобережжя Дністра має дуже слабо розвинену річкову систему. Річки тут трапляються рідко, невеликі, маловодні. Довжина найбільших з них р. Тлумачик, р. Хотимирка, р. Лимець не перевищує 20-30 км. В лівобережній частині в межах області Дністер збирає води з Опільської височини (р. Гнила Липа, р. Свірж), які теж утворюють слабо розвинені системи.

Річкова мережа суббасейну р. Прут в своїй верхній частині збирає води з найвищої частини області – Гуцульських Карпат. Як і район басейну річки Дністер, суббасейн річки Прут має різку асиметричну будову, основна водозбірна площа – на правобережжі, там же – найбільші його притоки – Прутець Яблунецький, Прутець Чемигівський, Ослава, Лючка, Пістинька, Рибниця, Черемош. Ліві притоки малочисельні і маловодні. Найбільші з них – Турка і Чернява.

Густота річкової мережі в межах області коливається від 0,3 – 0,5 км/км² у рівнинній частині і до 1,7 – 2,5 км/км² в Карпатах. Падіння річок на висотах 700 – 1300 м над рівнем моря досягає до 100 м/км, при виході з гір ця цифра знижується

до 10 – 20 м/км. Долини річок в горах вузькі і глибокі, русла каменисті, порожисті, складені галькою та валунами. Швидкість течій річок змінюється від 1,0 – 1,5 м/с під час межені, до 4,0 – 7,0 м/с під час паводків і повеней. Передгірські ріки відрізняються від гірських меншим падінням (1,0 – 8,0 м/км), менш глибокими і більш розробленими долинами з добре розробленою заплавою і руслом. Швидкість течії тут від 0,5 – 1,0 до 2,0 – 3,0 м/с. Живлення рік області мішане (дощове, ґрунтове, снігове), частка дощового складає – 35-50%, снігового – 20-30% та ґрунтового – 15-20%. Внутрішній розподіл стоку характеризується паводковим режимом протягом більшої частини року з коротким періодом осінньо-зимової межені (яка також часто порушується після випадання дощів і відлиг). У загальному розподіл стоку такий: весна – 10-22%, літо – 41-53%, осінь – 11-15% і зима – 16-18%. На теплий період року припадає до 85% річного стоку.

4.1.1. Загальна характеристика

Річки.

По території області протікає 8294 річки, загальною довжиною 15754 км, у тому числі: 4688 річок в районі басейну річки Дністер довжиною 9111 км і 3606 річок в суббасейні річки Прут довжиною 6643 км, з яких: 8100 – малі річки з площею водозбору менше 10 км² довжиною – 4494 км; 141 – річка з площею водозбору від 10 до 100 км² довжиною – 3760 км; 44 – річки з площею водозбору від 100 до 1000 км² довжиною – 5554 км; 5 – річок з площею водозбору від 1000,1 км² до 2000 км² довжиною – 1474 км; 3 – площею водозбору до 50000 км² загальною довжиною – 264 км, належать до середніх та одна річка Дністер довжиною 206 км із загальною площею водозбору понад 50000 км² належить до великої річки.

Загальна їх густота в середньому по області становить 0,2-0,4 км/км²; в окремих басейнах вона вища, наприклад, в басейнах Лімниці і Бистриці дорівнює 1,3 км/км², а басейнах Білого і Чорного Черемошів досягає 1,7 – 2,5 км/км².

Озера.

На території області нараховується 42 природних водойми – озер, загальною площею – 98,7876 га, які утворилися в старицях річок та в древньольдовикових формах рельєфу Чорногірського хребта Карпат, а також карстовими озерами незначного розміру в Коломийському районі.

Штучні водойми.

В області є три водосховища сезонного регулювання (Бурштинське, Чечвинське, Княгининське) загальною площею водного дзеркала при НПР 1631,2 га і повним об'ємом – 63,47 млн. м³. Бурштинське і Чечвинське водосховища служать для задоволення виробничих потреб у воді Бурштинської ТЕС і водокористувачів Калуського промислового вузла. Княгининське водосховище використовується для риборозведення.

Згідно проведеної інвентаризації в області нараховується 1227 ставків загальною площею 2635,2859 га і об'ємом 41,41 млн. м³, в т.ч. 498 ставків знаходяться в оренді юридичних і фізичних осіб, які використовуються переважно для риборозведення. Кількість ставків, переданих в оренду щорічно уточнюється. Розташовуються ставки в басейнах малих рік і в регулюванні стоку значної ролі не відіграють.

4.1.2. Водокористування та водовідведення

За даними державної статистичної звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна) по Івано-Франківській області в 2023 році було забрано із поверхневих водних об'єктів та підземних джерел 68,78 млн. м³ свіжої води, що на 7,26 млн. м³ менше порівняно з 2022 роком.

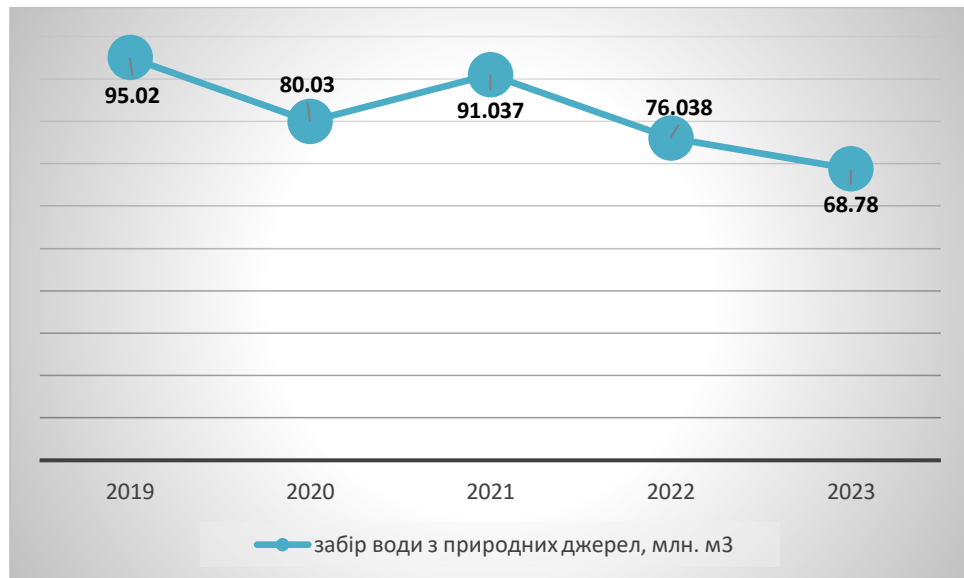

Рис. 4.1.2.1 Динаміка забору води з природних джерел.

Зменшення забору свіжої води по області в 2023 році відбулося, в основному, по промисловості, а саме:

- АТ «ДТЕК Західенерго» ВП «Бурштинська ТЕС» – на 3,979 млн. м³ у зв'язку із зменшенням виробітку електроенергії;
- ТОВ «Карпатнафтохім» – на 1,216 млн. м³ та ПрАТ «Івано-Франківськцемент» – на 1,022 млн. м³ у зв'язку із зменшенням потужностей виробничої діяльності.

По галузях «сільське господарство, лісове та рибне господарство» та «водопостачання, каналізація, поводження з відходами» спостерігається незначне зменшення заборів свіжої води – відповідно на 0,29 млн. м³ та 0,34 млн. м³.

Найбільші водозабори здійснюють: АТ «ДТЕК Західенерго» ВП «Бурштинська ТЕС» (22,424 млн. м³); КП «Івано-Франківськводокотехпром» (18,005 млн. м³); ТОВ «Карпатнафтохім» (7,144 млн. м³); КП «Калуська енергетична компанія» (3,37 млн. м³).

Вище значна кількість свіжої води, забраної із природних джерел, була втрачена при її транспортуванні до водокористувачів в результаті фільтрації, протічок, аварій в системах подачі води від місця забору до місця використання. За 2023 рік по області обсяг втрат води при транспортуванні становив 9,078 млн. м³ або 13,2% від загального обсягу забраної води з водних об'єктів.

Найбільші втрати води при транспортуванні допустили підприємства галузі «водопостачання, каналізація, поводження з відходами» – 6,824 млн. м³ (або 75,17% від загальних втрат по області), з яких 6,78 млн. м³ втрат (або 74,69% від загальних втрат по області) припадає на водокористувачів галузі «забір, очищення

та постачання води».

За даними звітності про використання води за формою 2ТП-водгосп (річна) у 2023 році в області було використано 58,299 млн. м³ води, в т. ч. 4,110 млн. м³ з підземних джерел.

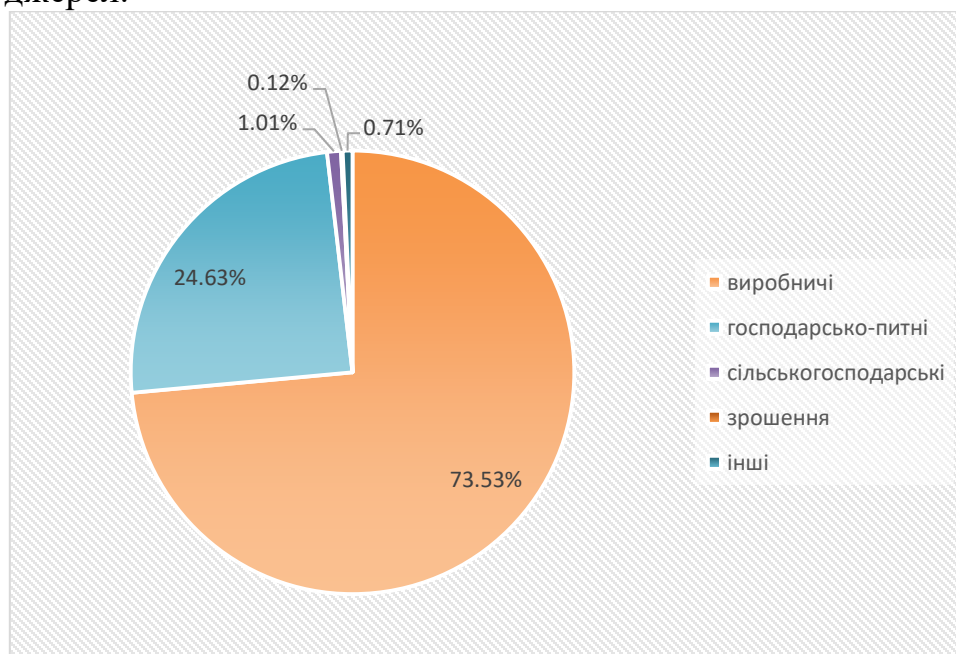

Рис. 4.1.2.2 Структура використання водних ресурсів на потреби.

На зміну обсягів використання води по Івано-Франківській області вплинуло, в основному, зменшення в 2023 році в порівнянні з 2022 роком використання води підприємствами промисловості на 6,442 млн. м³ (на 4,213 млн. м³ підприємствами виробництва електроенергії; на 1,155 млн. м³ підприємствами переробної промисловості; на 1,074 млн. м³ підприємствами добувної промисловості).

Найбільше водокористування здійснюють такі підприємства, як: ДТЕК Бурштинська ТЕС АТ «ДТЕК Західенерго» (22,406 млн. м³); КП «Івано-Франківськводокотехпром» (11,958 млн. м³); ТОВ «Карпатнафтохім» (5,248 млн. м³); КП «Калуська енергетична компанія» (1,785 млн. м³); ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття» (1,126 млн. м³).

Таблиця 4.1.2.1

Обсяг використаної свіжої води та витрати води в системах оборотного і послідовного постачання по галузях народного господарства і окремих підприємствах за 2023 рік*

/ млн.м³ /

Назва областей, галузей народного господарства, водокористувачів	Використано свіжої води		Витрати води в системах оборотного і послідовного постачання
	ліміт	факт	
Івано-Франківська область у тому числі:	190,632	58,299	1186,929
Промисловість	119,74	34,147	1181,458
АТ «ДТЕК Західенерго» (ВП «Бурштинська ТЕС»)	56,852	22,406	1071,173

НГВУ «Долина нафтогаз» ПАТ «Укрнафта»	1,520	0,382	2,341
ТОВ «Уніплит»	1,664	0,279	11,665
ТОВ «Карпатнафтохім»	19,171	5,248	-
ДП «Калуська ТЕЦ» ТЗОВ «Костанза»	6,084	0,837	19,049
ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття»	5,705	1,126	0,008
Долинський ГПЗ ПАТ «Укрнафта»	0,372	0,176	41,433
«Калуська енергетична компанія»	11,040	1,785	-
ПАТ «Івано-Франківськцемент»	10,321	0,567	13,440
Інші підприємства	7,011	1,341	22,349
Сільське господарство	18,615	5,819	0,002
у т. ч.: рибне господарство	14,198	4,742	-
Інші підприємства	4,417	1,077	-
Житлово-комунальне господарство і побутове обслуговування населення	46,954	16,298	-
КП Водоканал м. Долина	6,435	0,932	-
КП «Коломияводоканал» м. Коломия	3,930	1,632	-
КП «Івано-Франківськводокотехпром»	30,052	11,958	-
Інші підприємства	6,537	1,776	-
Транспорт	1,141	0,283	5,469
Інші галузі виробництва	4,182	1,751	-

*За даними Дністровського басейнового управління водних ресурсів

4.2. Забруднення поверхневих вод

4.2.1. Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

У 2023 році обсяг скиду зворотних вод в поверхневі водні об'єкти області дещо збільшився (на 0,088 млн. м³ в порівнянні з минулим роком) і становив 55,136 млн. м³ (таблиця 4.2.1.1)*.

Таблиця 4.2.1.1

Область	Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, млн. м ³									
	Всього		в тому числі:							
			без очистки		недостатньо очищених		нормативно чистих (без очистки)		норм. очищен. на очисних спорудах	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Івано-Франківська	55,048	55,136	-	0,487	0,198	0,634	7,806	5,687	47,044	48,329

* За даними Дністровського басейнового управління водних ресурсів

У 2023 році в Івано-Франківській області відбулись наступні зміни по кількості скидів забруднюючих речовин в поверхневі водні об'єкти в порівнянні з 2022 роком.

По азоту амонійному – збільшено скид забруднювача на 48,6 т, в основному, за рахунок: КП «Івано-Франківськводокотехпром» на 13,7 т; ТОВ «Уніплит» на 1,4 т.

По кальцію – збільшено скид забруднювача на 24,7%, в основному, за рахунок ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття» на 37461 кг. Крім того, за рахунок підприємства збільшено скид забруднювача по магнію – на 27,6% та по марганцю – збільшено на 42,2%.

По нафтопродуктах – збільшено на 47,7%, в основному, за рахунок таких підприємств, як: КП «Івано-Франківськводокотехпром» на 386 кг; АТ «ДТЕК Західенерго» ВП «Бурштинська ТЕС» на 88,1 кг; ТОВ «Карпатнафтохім» на 19,6 кг; ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття» на 50 кг.

За рахунок КП «Івано-Франківськводокотехпром» збільшено скид забруднювача нікелю – на 20 кг.

По нітритах – збільшено на 2,1 т, в основному, за рахунок: КП «Івано-Франківськводокотехпром» на 1,7 т; ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття» на 0,6 т.

По фенолах – збільшено на 5,7 кг, в основному, за рахунок ТОВ «Карпатнафтохім» на 4,4 кг.

По цинку – зменшено на 79 кг за рахунок КП «Івано-Франківськводокотехпром».

Таблиця 4.2.1.2

Скидання забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти*

Назви забруднюючих речовин в складі скинутих зворотних вод	Одиниці виміру	Об'єм забруднюючих речовин в складі зворотних вод	
		2022	2023
Скид зворотних вод	млн.м ³	47,242	49,450
Азот амонійний	т	37	48,6
БСК 5	-"-	325,4	316,8
Завислі речовини	-"-	521,4	569,3
Нітрати	-"-	1247,2	1399,3
Нітрити	-"-	5,2	7,3
Сульфати	-"-	3405,7	3975
Сухий залишок	-"-	23856,8	25965,9
Хлориди	-"-	7472	7188,5
ХСК	-"-	1812,3	1758
Нікель	кг	-	20
Залізо	-"-	6015	6509,5
Кальцій	-"-	143823,5	179278
Магній	-"-	18982,5	24231
Марганець	-"-	64	91
Мідь	-"-	48	44
Нафтопродукт	-"-	1137,8	1680,3

* За даними Дністровського басейнового управління водних ресурсів

4.2.2. Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності).

Основними галузями, які здійснюють скид зворотних вод у поверхневі водні об'єктів по області є: водопостачання, каналізація та поводження з відходами – 35,907 млн. м³, переробна промисловість – 12,413 млн. м³ та сільське, лісове і рибне господарства – 3,783 млн. м³, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 1,785 млн. м³, добувна промисловість – 0,340 млн. м³ та інші галузі – 1,019 млн. м³.

Рис. 4.2.1.1 Розподіл скидів зворотних вод у поверхневі об'єкти за галузями виробництва.

Таблиця 4.2.1.3

Список водокористувачів, що допустили скид забруднених зворотних вод в поверхневі водні об'єкти за 2023 рік по Івано-Франківській області (по сферах діяльності) /млн. м³/*

Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей шпону

Назва підприємства	Викор. прісн. Фактично	Повт. зворот. Фактично	Скид поверх. Всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
ТОВ «Уніплит»	0,279	11,665	0,742	-	0,307	0,058	0,377	1,464

Виробництво, передача та розподілення енергії

Назва підприємства	Викор. прісн. Фактично	Повт. зворот. Фактично	Скид поверх. Всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
ВП Бурштинська ТЕС АТ «ДТЕК Західенерго»	22,406	1071,173	1,665	0,487	-	1,178	-	-

Наземний і трубопровідний транспорт

Назва підприємства	Викор. прісн. Фактично	Повт. зворот. Фактично	Скид поверх. Всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
Філія «БМЕС» АТ «Укрзалізниця»	0,003	-	0,001	-	0,001	-	-	-

Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування

Назва підприємства	Викор. прісн. Фактично	Повт. зворот. Фактично	Скид поверх. Всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
Івано-Франківська КЕЧ району, Західне територіальне квартирно-експлуатаційне управління Міністерства оборони України	0,247	-	0,180	-	0,045	-	0,135	0,180

Добування декоративного та будівельного каменю, вапняку, гіпсу, крейди та глинистого сланцю

Назва підприємства	Викор. прісн. Фактично	Повт. зворот. Фактично	Скид поверх. Всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
ПАТ «Івано-Франківськцемент»	0,524	-	0,300	-	0,001	0,296	0,003	0,05

Забір, очищення та постачання води

Назва підприємства	Викор. прісн. Фактично	Повт. зворот. Фактично	Скид поверх. Всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
Верховинське ВКП	0,042	-	0,021	-	0,021	-	-	0,031
ЖКП «Техносервіс» П'ятицької ТГ	0,001	-	0,011	-	0,011	-	-	0,200
КП «Сільський водник» П'ятицької ТГ	0,007	-	0,004	-	0,004	-	-	0,073
КП «Тлумачкомунсервіс»	0,073	-	0,091	-	0,060	-	0,031	0,657
КП Гвіздецький ККП	0,007	-	0,011	-	0,011	-	-	0,008
КП «Селищне комунальне підприємство»	0,003	-	0,017	-	0,017	-	-	-
КП «Водотеплосервіс»	0,010	-	0,006	-	0,006	-	-	0,007
КП «Житлово-експлуатаційна контора»	0,034	-	0,140	-	0,140	-	-	0,620

Обслуговування будинків і територій

Назва підприємства	Викор. прісн. Фактично	Повт. зворот. Фактично	Скид поверх. Всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
Солотвинське ЖКГ	-	-	0,002	-	0,002	-	-	0,018

Діяльність лікарняних закладів

Назва підприємства	Викор. прісн. фактично	Повт. зворот. фактично	Скид поверх. всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
КНП «Долинська багатoproфільна лікарня»	0,039	-	0,003	-	0,003	-	-	0,009

Функціонування ботанічних садів, зоопарків та природних заповідників

Назва підприємства	Викор. прісн. фактично	Повт. зворот. фактично	Скид поверх. всього	Скид поверх. без очист.	Скид поверх. НДО	Скид поверх. норм./ч б/очист.	Скид поверх. нормат. очищен.	Потуж. очисн. споруд всього
Національний природний парк «Синьогора»	0,005	-	0,005	-	0,005	-	-	-

* За даними Дністровського басейнового управління водних ресурсів

Основними забруднювачами поверхневих водних об'єктів по області є підприємства промисловості постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (0,487 млн. м³ забруднених без очистки зворотних (стічних) вод), переробної промисловості (0,307 млн. м³ недостатньо очищених зворотних (стічних) вод) та водопостачання, каналізації, поводження з відходами (0,264 млн. м³ недостатньо очищених зворотних (стічних) вод), а саме: АТ «ДТЕК Західенерго» ВП «Бурштинська ТЕС» (0,487 млн. м³ стоків без очистки); ТОВ «Уніплит» (0,307 млн. м³ недостатньо очищених стоків); КП «Житлово-експлуатаційна контора» Брошнів-Осадської селищної ради (0,140 млн. м³ недостатньо очищених стоків); КП «Тлумачкомунсервіс» (0,060 млн. м³ недостатньо очищених стоків); Івано-Франківська КЕЧ району (0,045 млн. м³ недостатньо очищених стоків).

4.2.3. Транскордонне забруднення поверхневих вод

В Івано-Франківській області не проводяться транскордонні дослідження забруднення поверхневих водних об'єктів.

4.3. Стан поверхневих вод

4.3.1. Екологічний стан та потенціал масивів поверхневих вод*

На виконання Програми діагностичного та операційного моніторингу у річковому басейні Дністра на території Івано-Франківської області наказом Держводагентства «Про впровадження Порядку здійснення державного моніторингу вод» № 18 від 25.01.2023 встановлено 18 пунктів моніторингу на 17 масивах поверхневих вод (МПВ) для щомісячних досліджень, з них:

- на масивах поверхневих вод, забір води з яких здійснюється для задоволення

питних і господарсько-побутових потреб населення встановлено 5 пунктів моніторингу;

– на масивах поверхневих вод, які перебувають під ризиком на основі антропогенних впливів на якісний та кількісний стан вод встановлено 12 пунктів моніторингу;

– для визначення референційних умов та на об'єктах Смарагдової мережі встановлено 1 пункт моніторингу.

Загальним аналізом лабораторних досліджень, проведених протягом 2023 року встановлено, що у одному пункті моніторингу на території Івано-Франківської області вміст забруднюючих речовин не перевищує екологічних нормативів якості і масив відповідає I класу хімічного стану – «доброму».

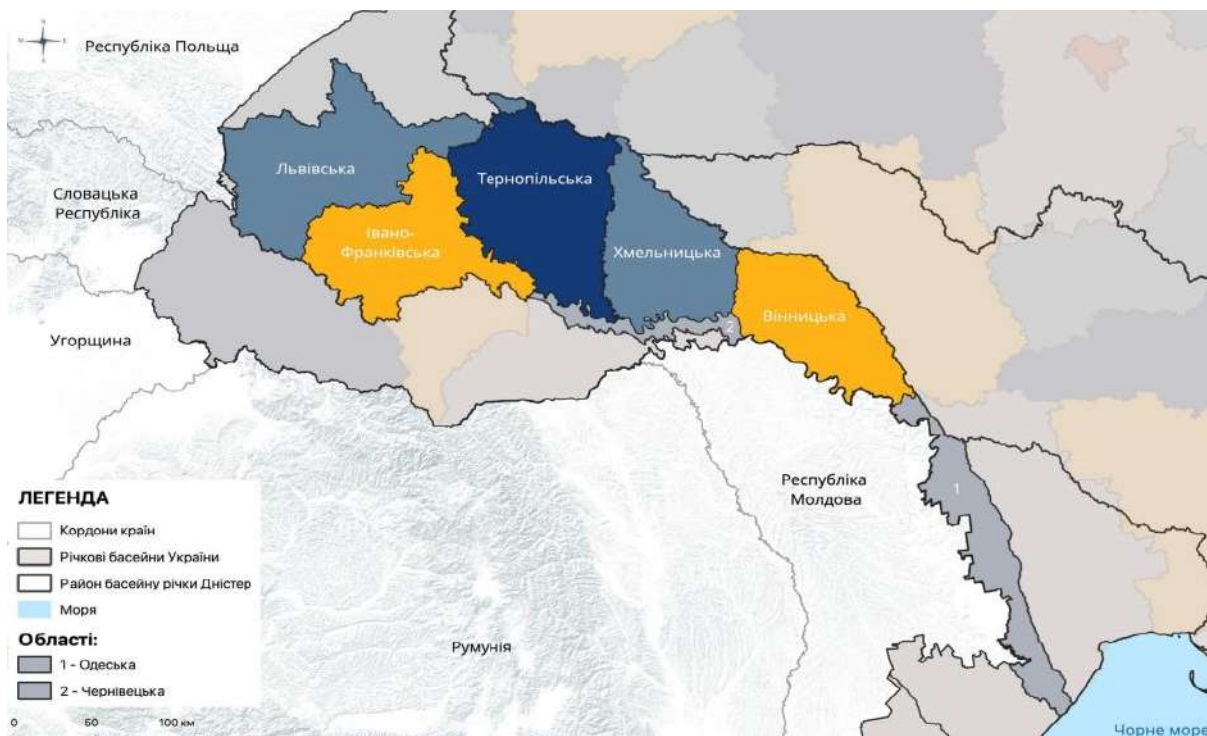
№ з/п	№ МПВ	Код МПВ	Назва водного об'єкта	Назва пункту моніторингу
1	1	UA_M5.2_0397	р. Бистриця Надвірнянська	16 км, с. Березівка. Питний в/з м. Івано-Франківськ, КП «Івано-Франківськводокотехпром»

У 17 пунктах моніторингу зафіксовано перевищення екологічних нормативів якості та встановлено II клас хімічного стану – «недосягнення доброго».

№ з/п	№ МПВ	Код МПВ	Назва водного об'єкта	Назва пункту моніторингу
1	1	UA_M5.2_0008	р. Дністер	1083 км, с. Нижнів, у районі підруслового питного водозабору м. Тлумач
2	2	UA_M5.2_0256	р. Свіча	57 км, с. Княжолука, питний водозабір м. Долина, Долинське ВУВКГ
3	3	UA_M5.2_0280	р. Саджава	9 км, м. Долина Івано-Франківської обл., вплив скидів стічних вод Долинського ВУКГ та підприємств-водокористувачів
4	4	UA_M5.2_0293	р. Гериня	11 км, м. Болахів, вул. Олени Степанівни, міст через річку
5	5	UA_M5.2_0309	р. Сівка	39,5 км, м. Калуш, автодорожній міст по вул. Богдана Хмельницького, вплив Домбровського кар'єру
6				2 км, с. Сівка-Войнилівська, Калуський р-н, Івано-Франківської обл., зона надзвичайної ситуації
7	6	UA_M5.2_0310	р. Кропивник	12 км, с. Мостище, автодорожній міст, вплив Домбровського кар'єру
8	7	UA_M5.2_0320	р. Лімниця	105 км, с. Осмолода, Рожнятівський р-н Івано-Франківської області, ландшафтний заказник місцевого значення "Ріка Лімниця з водоохоронною смугою вздовж берегів шириною 100 м
9	8	UA_M5.2_0325		30 км, с. Вістова, питний водозабір м. Калуш
10	9	UA_M5.2_0259	р. Дуба	1 км, смт. Рожнятів, вплив стічних вод КП «Рожнятівводгосп»

11	10	UA_M5.2_0368	р. Луква	23 км, с. Боднарів, вплив стічних вод ТОВ «Райсілкомуногосп», автодорожній міст по дорозі Івано-Франківськ-Калуш
12	11	UA_M5.2_0375	р. Гнила Липа	38 км, с. Бабухів. Вплив стоків КП «Рогатинводоканал»
13	12	UA_M5.2_0392	р. Бистриця	2 км, с. Єзупіль, автодорожній міст, вплив очисних споруд КП «Івано - Франківськводокотепром»
14	13	UA_M5.2_0433	р. Ворона	55 км. смт. Тисмениця, вплив ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття»
15	14	UA_M5.2_0457	р. Бистриця Солотвинська	18 км, с. Скобичівка, питний в/з м. Івано-Франківськ, КП «Івано-Франківськводокотехпром»
16	15	UA_M5.2_0480	р. Павельче	10,2 км, с. Павлівка, Калуське шосе, автодорожній міст, вплив сміттєзвалища м. Івано-Франківськ
17	16	UA_M5.2_0506	р. Тлумачик	21 км, с. Локітка Тлумачького району, вплив стічних вод КП «Тлумачкомунсервіс»

Адміністративні одиниці району басейну річки Дністер

Річковий суббасейн Прута

На виконання Програми діагностичного та операційного моніторингу у річковому суббасейні Прута на території Івано-Франківської області наказом Держводагентства «Про впровадження Порядку здійснення державного моніторингу вод» № 18 від 25.01.2023 встановлено 7 пунктів моніторингу на 7 масивах поверхневих вод для щомісячних досліджень, з них:

- на масивах поверхневих вод, забір води з яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення встановлено 2 пункти моніторингу;

- на масивах поверхневих вод, які перебувають під ризиком на основі антропогенних впливів на якісний та кількісний стан вод встановлено 5 пунктів моніторингу;

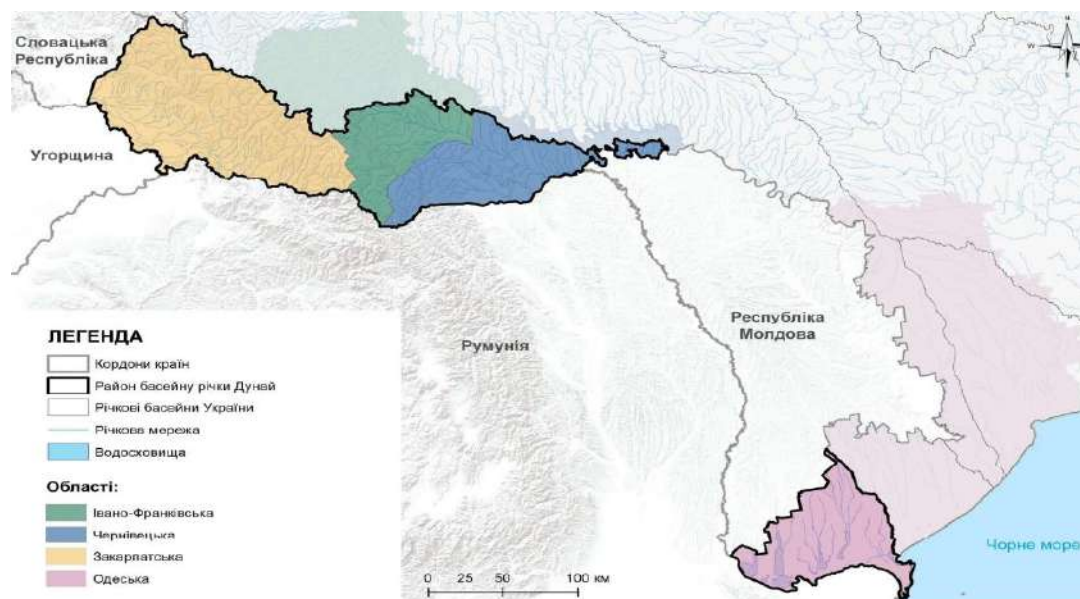
Загальним аналізом лабораторних досліджень, проведених протягом 2023 року встановлено, що у двох пунктах моніторингу суббасейну Прута на території Івано-Франківської області вміст забруднюючих речовин не перевищує екологічних нормативів якості і масив відповідає I класу хімічного стану – «доброму».

№ з/п	№ МПВ	Код МПВ	Назва водного об'єкта	Назва пункту моніторингу
1	1	UA_M5.3.2_0088	р. Чорний Черемош	18 км, с-ще Верховина, скид стічних вод Верховинського ВКП
2	2	UA_M5.3.2_0012	р. Прутець-Яблуницький	1 км, с. Татарів, скид зворотних вод ТОВ «Буковель» та готельно-відпочинкових комплексів с. Поляниця

У 5 пунктах моніторингу зафіксовано перевищення екологічних нормативів якості та встановлено II клас хімічного стану – «недосягнення доброго».

№ з/п	№ МПВ	Код МПВ	Назва водного об'єкта	Назва пункту моніторингу
1	1	UA_M5.3.3_0003	р. Прут	941 км, присілок Вербовський Яремчанської м/р, вплив стічних вод КП СКП Ворохта
2	2	UA_M5.3.2_0004		896 км, м. Яремче, питний водозабір м. Яремче, ВУВКГ м. Яремче.
3	3	UA_M5.3.2_0006		864 км, с. Шепарівці, питний водозабір м. Коломия. КП «Коломияводоканал»
4	4	UA_M5.3.2_0076	р. Чорнява	22,5 км, с. Хом'яківка, вплив стічних вод Гвіздецького ККП
5	5	UA_M5.3.2_0149	р. Волиця	р. Волиця, 1 км, с. Рибне, вплив стічних вод водокористувачів

Адміністративні одиниці району басейну річки Дунай

4.3.2. Хімічний стан масивів поверхневих вод

Таблиця 4.3.1.1.

Середньорічні концентрації речовин в контрольних створах водних об'єктів регіону за 2023 рік (в одиницях кратності відповідних ГДК) *

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей													
	Завислі речовини, мг/дм ³	БСК ₅ , мгО ₂ /дм ³	Мінералізація, мг/дм ³	Сульфати, мг/дм ³	Хлориди, мг/дм ³	Нітроген амонійний, мг/дм ³	Нітроген нітратний, мг/дм ³	Водневий показник	ХСК, мгО ₂ /дм ³	Розчинений кисень, мгО ₂ /дм ³	Фосфор загальний, мг/дм ³	Залізо загальне, мг/дм ³	Нітроген нітритний, мг/дм ³	Марганець, мг/дм ³
Контрольні створи водного об'єкту господарсько-побутового призначення:														
Річковий басейн Дністра														
р. Дністер, 1083 км, м. Нижнів	18,6	2,2	265,8	67,6	31,4	0,31	0,84	7,9	12,2	9,6	0,08	0,1	0,02	0,01
р. Свіча, 57 км, с.Княжолука	11,8	1,3	107,2	22,2	12,4	0,16	0,6	7,9	9,9	10,7	0,081	0,05	0,005	0,01
р. Лімниця, 30 км, с.Вістова	9,7	1,7	122,7	38,4	20,2	0,24	0,54	7,8	8,8	10,4	0,02	0,11	0,01	0,01
р.Бистриця Надвірнянська, 16 км, с. Березівка,	10,1	1,4	181,7	41,9	39,9	0,2	0,41	7,7	8,9	10,2	0,02	0,07	0,006	0,005
р.Бистриця Солотвинська, 18 км, с.Скобичівка	11,1	1,8	168,9	37,7	30,4	0,25	0,57	8,1	10,4	10,9	0,023	0,06	0,007	0,027
Річковий басейн Дунаю														
р. Прут, 896 км, м.Яремче	14	1,9	145,2	36,2	14,4	0,29	0,44	8,1	11,1	11	0,02	0,08	0,009	0,026
р. Прут, 864 км, с.Шепарівці	13,7	1,6	257,6	43,4	55,2	0,22	0,56	7,9	9,7	9,7	0,019	0,09	0,01	0,01

* За даними Дністровського басейнового управління водних ресурсів

4.3.3. Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію

Протягом 2023 року фахівцями Головного управління Держпродспоживслужби в Івано-Франківській області досліджено 8 проб води поверхневих водойм І категорії, з яких 1 проба не відповідала вимогам по мікробіологічних показниках, що склало 12,5%.

Протягом звітної періоду випадків інфекційних захворювань, пов'язаних з водним шляхом передачі на території області не фіксувалось.

4.3.4. Радіаційний стан поверхневих вод

Порядком здійснення державного моніторингу вод, який затверджений

постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 не передбачено проведення радіологічних досліджень масивів поверхневих вод.

4.4. Екологічний стан Азовського та Чорного морів

Морські водойми на території області відсутні.

4.5. Державна політика та заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів

Одним із основних заходів з покращення екологічного стану річок, водоохоронних зон та прибережних захисних смуг – це недопущення забруднення поверхневих вод і прилягаючих земельних масивів у т.ч. водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, будівництво нових та реконструкція і ремонт діючих очисних споруд, недопущення скидання у відкриті водойми неочищених стоків.

У 2023 році з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища на охорону і раціональне використання водних ресурсів, було передбачено фінансування на суму 9882,0 тис. гривень, з яких станом на 01.01.2024 використано 8234,9 тис. гривень, серед яких, виконано роботи по реконструкції каналізаційної мережі по вул. Обліски в м. Долина та з нового будівництва каналізаційних мереж та споруд на них у Вовчківському ліцеї ім. В. Равлюка Снятинської міської ради. Інші заплановані заходи не фінансувалися у зв'язку з триваючою збройною агресією російської федерації проти України.

Крім того, протягом 2023 року основними підприємствами забруднювачами за рахунок власних коштів проведено заходи, які спрямовані на покращення стану водних об'єктів на загальну суму 18108,44 тис. гривень.

5. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

Проект екологічної мережі Івано-Франківської області.

33

видів, кліматичні зміни, забруднення довкілля, неконтрольований видобуток природних багатств.

Зниження рівня біорізноманіття займає особливе місце серед головних екологічних проблем сучасності. Наслідком зникнення видів стане руйнування існуючих екологічних зв'язків та деградація природних угруповань, неспроможність їх до самовідновлення, що призводитиме до їх зникнення. Подальше скорочення біорізноманіття може призвести до дестабілізації біоти, втрати цілісності біосфери та її здатності підтримувати найважливіші характеристики середовища. Внаслідок незворотного переходу біосфери в новий стан вона може стати непридатною для життя людини.

Ландшафтне різноманіття визначається кількістю природних географічних комплексів - ландшафтів, як сукупностей рельєфу, клімату, вод, ґрунтів, об'єктів рослинного й тваринного світу, які знаходяться у складній взаємодії і взаємозумовленості та утворюють однорідну за умовами розвитку і єдину цілісну систему.

Серед сучасних концепцій збереження та відтворення (ренатуралізації) природного середовища, біотичного і ландшафтного різноманіття помітне місце посідає концепція створення екомережі як своєрідної комплексної технології екологічно доцільної консервації земель та відтворення природних властивостей навоколишнього середовища. Створення Всеєвропейської екомережі у рамках Всеєвропейської стратегії збереження біотичного і ландшафтного різноманіття (Софія, 1995) на основі поєднання національних, регіональних і місцевих екомереж визнано на сьогодні найбільш перспективним шляхом реалізації одного із принципів сталого розвитку – збереження і поетапне відтворення цілісності природного середовища, біотичного і ландшафтного різноманіття.

Необхідність формування екомережі на території Івано-Франківської області обумовлена порушенням цілісності і структурно-функціональної організації природних ландшафтів внаслідок значного антропогенного і техногенного навантаження. В результаті їх денатуралізації утворилися антропогенні ландшафти, в яких природні біоценози замінені агроценозами і урбоекосистемами. Наслідком цього є збіднення біотичного і ландшафтного різноманіття, яке складає основу природних ресурсів і є необхідною умовою формування безпечного середовища життєдіяльності людей.

У зв'язку з цим, виникає потреба формувати нове середовище, адаптоване до сучасних умов, із застосуванням басейнового, ландшафтно-екологічного, географічного та геоботанічного підходів. Формування такого середовища здійснюється шляхом створення екомережі, ренатуралізації антропогенних екосистем і конструювання «культурних ландшафтів».

Забезпечення збалансованого проектування та функціонування екомережі, як комплексного природоохоронного просторового об'єкта, потребує формування його оптимальної територіальної структури, визначення місця об'єктів екомережі у складі земельного фонду, встановлення порядку (процедури) формування екомережі і її структурних елементів (таблиця 5.1.1.1). Зазначені аспекти проблеми є недостатньо обґрунтованими з наукових і методично-прикладних позицій, особливо в

регіональному аспекті. Тому розробка засад, принципів і способів формування екомережі в Івано-Франківській області є актуальною.

Таблиця 5.1.1.1.

Площі земельних угідь – складових національної екомережі
за роками, тис. га

	2019	2020	2021	2022	2023
Категорії землекористування					
Землі природоохоронного призначення	218,9	222,39	223,85	223,85	223,85
Сіножаті та пасовища	191,98	191,98	191,98	191,98	191,98
Землі водного фонду:	23,9	23,9	23,9	23,9	23,9
у т.ч. площа рибних ставків	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
Землі оздоровчого призначення	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Землі рекреаційного призначення	11,47	11,47	11,47	11,47	11,47
Землі історико-культурного призначення	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
Ліси та ін. лісовкриті площі	474,7	474,7	474,7	474,7	474,7

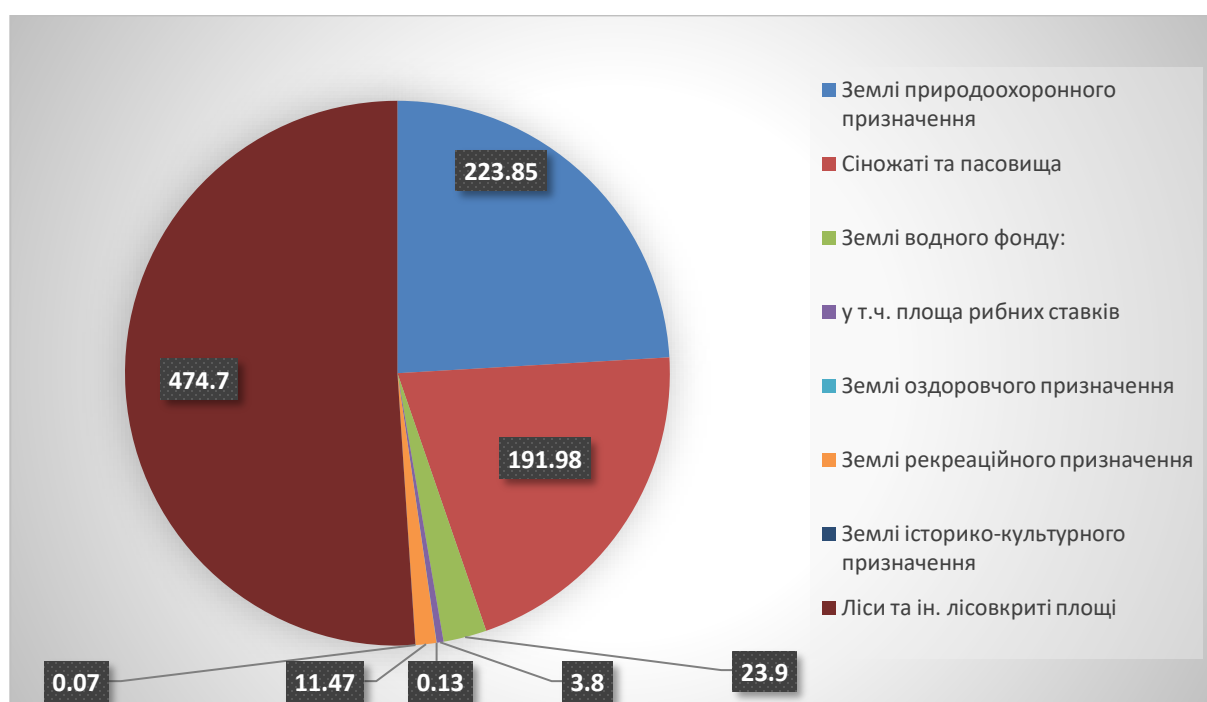

Рис. 5.1.1.1.1. Розподіл площі земельних угідь – складових національної екомережі за 2023 рік, тис. га.

5.1.2. Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття

Внаслідок дії негативних антропогенних факторів все більша кількість видів тварин і рослин в Україні опиняються під загрозою зникнення. Рациональне використання природних ресурсів передбачає певне регламентування господарської діяльності. Для збереження природного середовища особливе значення має збереження біотичного і ландшафтного різноманіття, яке складає основу природних ресурсів, забезпечує сировиною і продуктами харчування, є необхідною умовою формування безпечного середовища життєдіяльності людей.

Найбільшою загрозою біорізноманіттю є порушення цілісності і єдності природного рослинного покриву. Цей процес є результатом фрагментації, яка

відбувається внаслідок знищення рослинного покриву через надмірне сільськогосподарське освоєння території, урбанізацію, осушення земель.

Фрагментація рослинного покриву, що наближається до 50%, призводить до погіршення гідрологічного режиму території, клімат стає більш континентальним, збільшується швидкість вітру, розвивається ерозія ґрунтів, погіршуються умови існування всіх видів. На другому критичному рівні (75-80% фрагментації) негативні процеси починають переважати і ведуть до зміни газового складу атмосфери, опустелювання земель. З'являється загроза, що природні території при подальшій деградації не зможуть виконувати свої основні функції (екологічну, генетичну, еволюційну, економічну, ресурсну, естетичну, оздоровчу) і людство втратить перспективу сталого розвитку.

Територіальна структура екологічної мережі має відповідати принципам достатності території для збереження біотичного і ландшафтного різноманіття, забезпечення просторової цілісності і репрезентативності цих територій і формуватися з урахуванням ландшафтно-будови території. Складовою частиною процесу створення екомережі є добір достатньо збережених природних ландшафтних утворень, які б складали основу (природно-ландшафтний каркас) екомережі.

Формування регіональної екологічної мережі на території Івано-Франківської області є актуальним завданням, оскільки внаслідок антропогенного впливу порушена цілісність і структурно-функціональна організація ландшафтів. У результаті денатуралізації природних ландшафтів утворилися природно-антропогенні ландшафти, в яких природні біоценози замінені агроценозами і урбоєкосистемами. Наслідком цього є втрата біотичного і ландшафтного різноманіття, спрощення структури ландшафтних комплексів, погіршення водного балансу території, зниження енергетичної ефективності продукційного процесу.

5.1.3. Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

Основою для створення екомережі є природно-заповідний фонд області, який нараховує 526 територій та об'єктів загальною площею 223,185 тис. га, з них 33 об'єкти загальнодержавного значення, площею 131,6 тис. га і 502 об'єкти місцевого значення, площею 93,560 тис. га, що становить 16,20 % території області (таблиця 5.1.4.1.).

Флора області нараховує понад 1500 видів рослин, що складає більше половини списку флори України. На заповідних територіях області охороняється більше 1000 видів судинних рослин, що становить майже 55 % всієї флори Українських Карпат. Майже третина природної флори Івано-Франківщини, потребує повної або часткової охорони. Сюди належать ендемічні та реліктові, рідкісні та зникаючі види рослин. 126 видів рослин і грибів занесені до Червоної книги України та Європейського Червоного списку, 21 вид рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, з них 19 – рідкісних рослинних угруповань, 88 – типових рослинних угруповань, що підлягають охороні, 7 видів рослин та грибів, які перебувають під загрозою зникнення, 412 видів рослин, що перебувають під загрозою зникнення на території Івано-Франківської області.

Тваринний світ – один з компонентів природних ресурсів області. Різноманітність і багатство природних ландшафтів та вигідне географічне розташування стало передумовою розвитку та існування своєрідної рідкісної фауни, котра порівняно з іншими регіонами України значно багатша. Хребетні представлені 435 видами, ссавці – 74 видами, птахи – 280 видами, 109 видів зникаючих тварин занесені до Червоної книги України.

5.1.4. Формування національної екомережі

Прийнятий у 2000 році Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки», Закон країни «Про екологічну мережу України» та постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2015 № 1196 «Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі» є законодавчою основою для організації заходів щодо формування екологічної мережі.

За попередніми підрахунками до складу регіональної екологічної мережі області може бути залучено понад 60% земельного фонду. За часткою земель у структурі екологічної мережі цей показник відповідатиме європейським і світовим стандартам. Основу перспективної регіональної екологічної мережі складатимуть території та об'єкти природно-заповідного фонду з істотно обмеженим режимом природокористування. Програмою розвитку регіональної екологічної мережі прогнозується збільшення частки природно-заповідних земель, що дасть можливість забезпечити збереження та відтворення генетичного, видового та ландшафтного різноманіття. Решта територій, що передбачається включити до регіональної екологічної мережі, виконуватимуть функції екологічних коридорів, буферних зон, зон відтворення природної рослинності.

Процес формування екомережі є складним і тривалим, оскільки вимагає поєднання і оптимізації багатьох елементів природної і соціальної сфер. Це системна форма охорони природи, головною метою якої є відновлення природної, територіальної і функціональної цілісності екосистем у поєднанні із невиснажливим використанням природних ресурсів.

До обласної програми охорони навколишнього природного середовища до 2025 року, затвердженої рішенням Івано-Франківської обласної ради від 23.12.2020 № 30-2/2020 (зі змінами), включено підпрограму «Наука, інформація і освіта, підготовка кадрів, оцінка впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка, організація праці, забезпечення участі у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування, впровадження економічного механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища», яка передбачає заходи щодо розроблення екологічної мережі Івано-Франківської області та підпрограму «Збереження природно-заповідного фонду».

На замовлення обласної державної адміністрації Українським науково-дослідним інститутом гірського лісівництва імені П. С. Пастернака реалізовано природоохоронний захід «Розроблення проекту схеми регіональної екологічної мережі Івано-Франківської області». Визначено об'єкти і структурні елементи екомережі області. Загальна площа регіональної екомережі Івано-Франківської

області становитиме орієнтовно 806,3 тис. га, у тому числі: макроекокоридори – 502,1 тис. га, базові ключові території національного значення в їх складі – 280,5 тис. га. Решта територій буде представлена природними ядрами та екокоридорами регіонального та локального значення, буферними та відновними територіями (таблиця 5.1.4.1.).

Відповідно до статті 17 Закону України «Про екологічну мережу України» включення територій та об'єктів екомережі до відповідних переліків здійснюється на підставі рішень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень у порядку, що встановлюється постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1196 «Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі», до повноважень органів місцевого самоврядування належить розроблення місцевих схем екологічної мережі відповідної адміністративно-територіальної одиниці та підготовка клопотань (пропозицій) щодо формування та включення територій до переліків територій та об'єктів екологічної мережі.

На даний час вживаються заходи щодо включення до переліків територій та об'єктів екологічної мережі території природно-заповідного фонду і водно-болотних угідь міжнародного значення на території Івано-Франківської області.

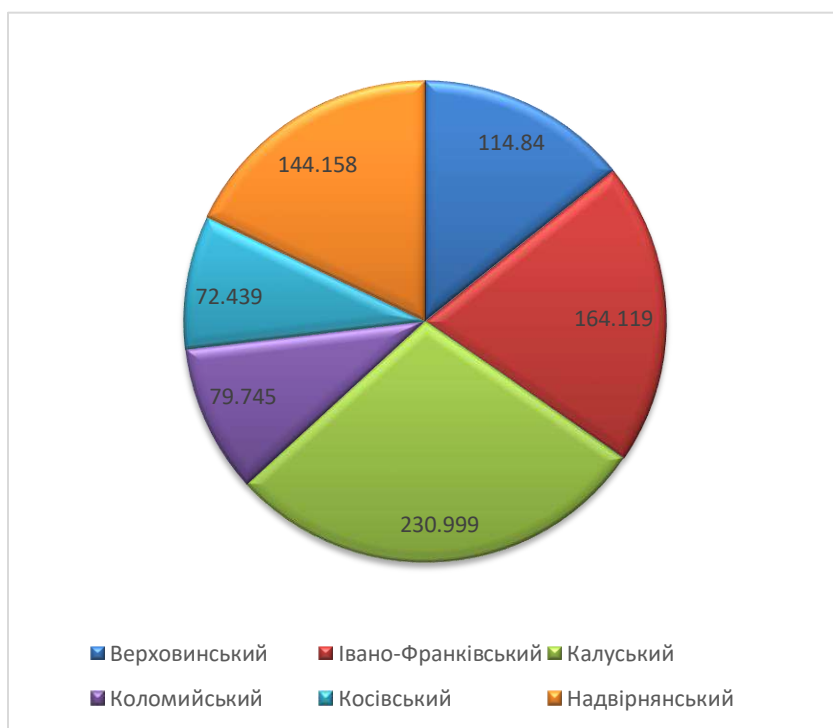

Рис. 5.1.4.1.1. Загальна площа екологічної мережі у розрізі одиниць адміністративно-територіального устрою регіону, тис. га.

Таблиця 5.1.4.1.

Складові структурних елементів екологічної мережі в розрізі одиниць адміністративно-територіального устрою регіону

№ з/п	Одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Загальна площа тис. га	Загальна площа еко-мережі, тис. га	Складові елементи екомережі, тис. га											
				Об'єкти ПЗФ	Водно-болотні угіддя	Відкриті заболочені землі	Водоохоронні зони	Прибережні захисні смуги	Ліси та інші лісовкриті площі	Курортні та лікувально оздоровчі території	Рекреаційні території	Землі під консервацію	Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом	Пасовища, сіножаті	Радіоактивно забруднені землі, що не використовуються в господарстві
1.	Верховинський	125,4	114,84	34,048	1,625	0,024	0,8	0,4	51,114	0,002	0,178	0	1,774	25,394	-
2.	Івано-Франківський	384,1	164,119	45,397	2,08	0,071	8,43	4,58	50,713	0,044	10,999	14,1	0,914	27,094	-
3.	Калуський	356,3	230,999	31,463	0	0	5,49	4,62	176,377	0,041	0,085	4,3	0	13,892	-
4.	Коломийський	241,6	79,745	15,162	0	0,379	5,01	6,6	28,149	0,015	0,034	8,4	1,816	14,18	-
5.	Косівський	90,3	72,439	50	0	0,001	0,79	0,4	0,01	0,02	0,159	0	0,706	20,353	-
6.	Надвірнянський	195,1	144,158	49,425	4,935	0	1,727	1,6	82,485	0,008	0	1,2	0	3,29	-
	По області	1392,7	806,3	223,852	8,64	0,475	22,247	18,2	388,848	0,13	11,455	28	5,21	104,203	-

5.1.5. Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами

29 січня 2000 року у Монреалі (Канада) було підписано Протокол з біобезпеки до Конвенції про біологічне різноманіття, який набув чинності 11 вересня 2003 року. Основною метою Протоколу є забезпечення належного рівня захисту людини та навколишнього природного середовища у сфері передачі, обробки та використання генетично модифікованих організмів, які є результатом сучасної біотехнології, при цьому основна увага приділяється транскордонному переміщенню.

У 2002 році Україна приєдналася до Протоколу з біобезпеки. Це лише один із перших кроків на шляху до формування сукупності нормативно-правових актів, призначених врегульовувати відносини у сфері поводження з генетично модифікованими організмами. В українському законодавстві немає спеціального закону про забезпечення біобезпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності.

23.08.2023 Верховною Радою України прийнятий Закон України «Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за розміщенням на ринку генетично модифікованих організмів і продукції» № 3339-IX, який вступить в дію 16.09.2026.

Закон запроваджує: комплексне регулювання правових та організаційних засад генетично-інженерної діяльності шляхом здійснення держнагляду (контролю) за використанням генетично модифікованих організмів та обігом ГМ-продукції; обов'язкове маркування ГМО та ГМ-продукції, що дозволяє споживачам приймати обґрунтовані рішення про те, чи купувати їх чи ні; моніторинг за обігом ГМО та ГМ-продукції, що допомагатиме виявити будь-які потенційні ризики для здоров'я людей або навколишнього середовища.

Також документ визначає, що ГМО та ГМ-продукція має перевозитись в безпечних умовах, що має запобігати їхньому потраплянню в навколишнє середовище, а також зберігатися у безпечних умовах, що має запобігати їхньому псуванню або забрудненню.

Крім цього, Закон визначає правила утилізації ГМО та ГМ-продукції, яка має відбуватися безпечним способом, що має запобігати їхньому потраплянню в навколишнє середовище. Закон також встановлює санкції за порушення правил та процедур, пов'язаних з ГМО.

5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу

5.2.1. Загальна характеристика рослинного світу

Ландшафтні та ґрунтово-кліматичні умови, геологічна будова та інші природні фактори Івано-Франківщини зумовили різноманітність та багатство рослинного світу.

Флора області нараховує понад 1500 видів рослин, що складає більше половини списку флори України. На заповідних територіях області охороняється більше 1000 видів судинних рослин, що становить майже 55 % всієї флори

Українських Карпат.

Майже третина природної флори Івано-Франківщини, потребує повної або часткової охорони. Сюди належать ендемічні та реліктові, рідкісні та зникаючі види рослин, 126 видів рослин і грибів занесено до Червоної книги України та Європейського Червоного списку.

Рішенням обласної ради від 23.04.2021 № 150-6/2021 «Про затвердження списку регіонально рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин на території Івано-Франківської області» затверджено перелік (412 видів рослин), рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин на території Івано-Франківської області.

5.2.2. Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів

За даними основних лісокористувачів землі лісового фонду Івано-Франківської області складають 639,9 тис. га, з яких вкрито лісовою рослинністю 551,4 тис. га, що складає 45% від адміністративної площі області (таблиця 5.2.2.1.). Ліси на території області розміщені нерівномірно і знаходяться в основному в гірських районах (73% лісів області належить до гірських). Тому лісистість різних районів коливається від 11% до 68%.

Таблиця 5.2.2.1.

Землі лісогосподарського призначення Івано-Франківської області станом на 01.01.2024 року*

№ з/п		Одиниця виміру	Кількість	Примітка
1	Загальна площа земель лісогосподарського призначення :	тис. га	639,9	-
	у тому числі :			
1.1	площа земель лісогосподарського призначення державних лісогосподарських підприємств	тис. га	456,2	-
1.2	площа земель лісогосподарського призначення комунальних лісогосподарських підприємств	тис. га	73,8	-
1.3	площа земель лісогосподарського призначення, що не надана в користування	тис. га	-	-
2	Площа земель лісогосподарського призначення, що вкрито лісовою рослинністю	тис. га	551,4	-
3	Лісистість (відношення покритої лісом площі до загальної площі області)	%	40,5	-

* За даними лісокористувачів області

Лісовий фонд Івано-Франківської області закріплений за постійними лісокористувачами: 75 % земель лісового фонду надано в постійне користування філіями ДСПГ «Ліси України», 25% земель лісового фонду закріплено за іншими користувачами, а саме: спеціалізованим підприємствам ОКП «Івано-Франківськблагроліс» – 73,8 тис. га, національними природними парками і природним заповідником Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України – 51,5 тис. га (ПЗ «Горгани» – 5,3 тис. га, НПП «Гуцульщина» – 7,6 тис. га, Карпатський НПП – 38,3 тис. га, НПП «Верховинський» – 12 тис. га, Галицький

НПП – 14,7 тис. га), НПП «Синьогора» – 10,9 тис. га, ДП «Прикарпатський військовий лісгосп» Міністерства оборони України – 8,0 тис. га. Приватне підприємство «Спеціалізоване, лісомисливське, науково-дослідне, природно-заповідне господарство «Чорний ліс» – 8,5 тис. гектарів.

Ліси Івано-Франківської області поділені за категоріями: природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення (займають 19% від вкритої лісом площі), рекреаційно-оздоровчі ліси – 13%, захисні ліси-23%, експлуатаційні ліси – 45%. Більша частина лісів області віднесена до лісів з особливими захисними функціями, де обмежено режим лісокористування. На території лісового фонду області більше 368 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 59605,39 гектарів.

За віковими групами землі постійних лісокористувачів поділяються на молодняки, які складають 17,3% (93,72 тис. га), середньовікові 50,6% (275,52 тис. га), пристигаючі 14,2% (77,54 тис. га) та стиглі і перестійні 17,9% (97,28 тис. га) (таблиця 5.2.2.2.).

За породним складом в лісах області переважають хвойні породи, що складають 56% або 314,7 тис. га, твердолистяні деревостани складають 37% – 206 тис. га, м'яколистяні 7% – 45 тис. га.

Таблиця 5.2.2.2.

Структура лісів в межах вікових груп*

Користувачі	Групи віку	2007 тис. га/%	2014 тис. га/%	2022 тис. га/%
13 філій ДСПГ «Ліси України»	молодняки	85,3 /20	71,6 /17	66,5/16,3
	середньовікові	237,3/55	222,1 /52,8	193,1/47,3
	пристигаючі	57,1/14	61,03/14,5	62,3/15,3
	стиглі	49,1/11	65,51 /15,7	85,7/21,1
	Всього:	428,8/100	420,24 /100	407,6/100
ОКП «Івано-Франківськоблагроліс»	молодняки	20,1/29	20,0 /29	19,9/28,7
	середньовікові	38,5/55	38,3 /55	38,3/54,3
	пристигаючі	8,3/12	8,5 /12	8,5/12,1
	стиглі	3,1/4	3,3 /4	3,4/4,9
	Всього:	70,0/100	70,1 /100	70,1/100
Інші лісокористувачі	молодняки	11,6/17	8,74 /12,5	7,32/11,0
	середньовікові	44,1/62	47,56/67,8	44,12/66,5
	пристигаючі	6,5/9	6,43 /9,2	6,74/10,1
	стиглі	8,6/12	7,46/10,5	8,19/12,4
	Всього:	70,8/100	70,19 /100	66,37/100
Разом по області	молодняки	117,0/21	100,34 /17,9	93,72/17,3
	середньовікові	319,8/56	307,96 /54,9	275,52/50,6
	пристигаючі	72,1/13	75,96 /13,6	77,54/14,2
	стиглі	60,8/10	76,27 /13,6	97,29/17,9
	Всього:	569,6/100	560,5/ 100	544,07/100

* За даними лісокористувачів області

Таблиця 5.2.2.3.

Динаміка лісового фонду Івано-Франківської області*

Лісокористувачі	Загальна площа земель лісового фонду тис. га	Вкриті лісовою рослинністю землі, тис. га				Вікова структура деревостанів, тис. га				загальний запас деревини, млн. м³.	середній запас на 1 га вкритих лісовою рослинністю земель, м³.	запас стиглих та перестійних насаджень, млн.м³.	Розрахункова лісосіка годового користування, тис. м³.
		всього	в т.ч. по господарствах			молодняки	середньовікові	пристигаючі	стиглі та перестійні				
			хвойні	твердолні	м'ягколіні								
Разом по ОУЛМГ 2015	468,3	420,3	241,4	167,5	11,4	70,7	220,3	62,8	66,6	123,0	293	22,9	562,96
Разом по ОУЛМГ 2020	458,8	412,0	229,6	167,7	14,7	70,1	204,2	67,6	69,7	124,1	302	24,3	562,96
Разом по ОУЛМГ 2021	456,2	413,1	231,8	167,7	11,2	66,5	193,1	62,3	85,7	121,191	295,1	25,5	540,1
Разом по ОУЛМГ 2022	456,2	413,4	233,6	168,6	11,2	66,5	193,1	62,3	85,7	121,913	295,1	25,49	540,1
Разом по філіях Карпатського офісу ДП «ліси України» 2023	456,2	413,4	233,6	168,6	11,2	66,5	193,1	62,3	85,7	121,913	295,1	25,49	540,1
Разом по ОКП Івано- Франківськоблагроліс 2015	73,8	70,1	34,8	28,1	7,2	20,0	38,3	8,5	3,3	13,3	189	0,89	34,2
Разом по ОКП Івано- Франківськоблагроліс 2020	73,8	70,1	34,8	28,1	7,2	20,1	38,3	8,5	3,4	13,95	198	0,9	40,1
Разом по ОКП Івано- Франківськоблагроліс 2021	73,8	70,1	34,8	28,1	7,2	19,9	38,3	8,5	3,4	14,151	201,877	0,928	40,11
Разом по ОКП Івано- Франківськоблагроліс 2022	73,8	70,1	34,8	28,1	7,2	19,9	38,3	8,5	3,4	14,151	201,877	0,928	40,11
Разом по ОКП Івано- Франківськоблагроліс 2023	73,76	70,1	35,88	27,74	6,61	19,9	38,3	8,5	3,4	14,15	201,9	0,93	42,04
Всього по області: 2015	621,4	560,9	328,2	210,9	21,8	98,6	306,1	78,0	78,2	161,5	288	26,86	610,8
Всього по області: 2020	620,3	564,3	326,9	211,5	25,9	98,3	295,7	85,2	85,1	169,1	299	29,7	623,7
Всього по області: 2021	612,2	551,4	314,7	206,4	45,2	93,72	275,5 2	77,54	97,29	147,9	282	28,7	595,31
Всього по області: 2022	629,035	576,9 04	329,7	211,9	35,3	93,71	274,9	77,54	97,3	148,0	283,0	28,8	595,3
Всього по області: 2023	629,035	576,9 04	329,7	211,9	35,3	93,71	274,9	77,54	97,3	148,0	283,0	28,8	595,3

* За даними лісокористувачів області

В Івано-Франківській області функціонує 13 філій державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України», координуються Карпатським лісовим офісом. Філії ведуть лісове та мисливське господарство на загальній площі 443,9 тисяч гектарів.

Предметом діяльності філій, серед основного, є відтворення та підвищення продуктивності лісових насаджень, посилення їх корисних властивостей. підвищення родючості ґрунтів, забезпечення охорони лісів від пожеж. незаконних рубок, шкідників і хвороб, дотримання правил і норм використання лісових ресурсів, ведення лісового господарства на основі матеріалів лісовпорядкування, здійснення використання лісових ресурсів способами, які забезпечують збереження оздоровчих і захисних властивостей лісів, а також створюють сприятливі умови для їх охорони, захисту та відтворення.

З метою забезпечення належного протипожежного стану філіями у 2023 році влаштовано 6 км протипожежних розривів та 77 км мінералізованих смуг, здійснено догляд за мінералізованими смугами (розривами) загальною протяжністю 133,4 км, з метою недопущення надзвичайних ситуацій в протипожежний період перекрито 104 км позапланових доріг, виставлено 112 об'єктів наглядної агітації. Проводиться робота з населенням щодо попередження лісових пожеж, зокрема, здійснено 11 виступів по радіо та на телебаченні, опубліковано 26 статей в пресі, проведено 259 бесід та лекцій.

У 2023 році державною лісовою охороною філій ДП «Ліси України» на території Івано-Франківської області виявлено 266 випадків незаконної порубки лісу, правопорушниками незаконно зрубано 432 м³ деревини, шкода, заподіяна лісу склала 21491,5 тис. грн (в тому числі виявлено іншими органами - 3 випадки, 4 м³ деревини, шкода, заподіяна лісу склала 72,2 тис. грн).

Добровільно відшкодовано у 205 випадках 1499,3 тис. грн, що складає 7 % від загальної суми заподіяної шкоди. Філіями передано до органів досудового розслідування справи щодо 47 випадків незаконної порубки 214 м³ деревини на заподіяну шкоду 17615,1 тис. грн. В суди передано 12 справ щодо незаконної порубки 27 м³ деревини, заподіяною шкодою 475,5 тис. гривень.

Філіями Карпатського лісового офісу в Івано-Франківській області у 2023 році заготовлено від усіх видів рубок 879657 м³ деревини, із неї ліквідної – 735252 м³.

Від рубок головного користування заготовлено 222052 м³ ліквідної деревини, використання розрахункової лісосіки становить 39%. Рубки догляду виконано на площі 5736,4 га при плані на рік 5256 га (виконання плану 109%), заготовлено 197000 м³ при плані 168928 м³ (виконання 117 %). В тому числі:

освітлення проведено на площі 556,1 га при плані 526 га (виконання 106%);

прочищення - на площі 197,8 га при плані 1182 га (виконання 101%);

проріджування - на площі 588 га при плані 563 (виконання 96%);

прохідні рубки - на площі 3394,5 га при запланованих 2985 га (виконання 114%).

Інші види рубок формування і оздоровлення лісів та інші заходи, пов'язані з веденням лісового господарства виконано на площі 7127,5 га при запланованих 7016 га (виконання 102 %), заготовлено 422996 м³ деревини при

запланованих 399670 м³ (виконання 106 %).

У 2023 році філіями ДП «Ліси України» на території Івано-Франківської області проведено лісовідновлення на загальній площі 1219,6 га при запланованих обсягах 1015,1 га, виконання складає 120 %. Із загального обсягу, лісовідновлення здійснено шляхом посадки лісових культур на площі 497,1 га або 156 % від запланованих 318,6 га, шляхом природного поновлення - 719,6 га або 104 % від запланованих 693,6 га. Крім цього, проведено лісорозведення на площі 2,9 га або 100 % від запланованих обсягів.

Агролісогосподарськими підприємствами ОКП «Івано-Франківськоблагроліс» проведено роботу з лісовідновлення лісів на загальну площу 43,0 га, у тому числі посадка лісу – 35,6 га, та природне поновлення лісу 7,4 гектара.

Таблиця 5.2.2.4.

Динаміка спеціального використання
лісових ресурсів державного значення*

Рік	Розрахункова лісосіка, тис. м ³ .	Фактично зрубано, тис. м ³ .	Зрубано по господарствах					
			хвойні		твердолистяні		м'яколистяні	
			Розрахункова лісосіка тис. м ³	Фактично зрубано тис.м ³	Розрахункова лісосіка, тис. м ³	Фактично зрубано, тис. м ³ .	Розрахункова лісосіка, тис.м ³	Фактично зрубано, тис.м ³
Рубки головного користування								
2019	624	370,0	421,0	238,0	177,0	123,0	26,0	8,7
2020	624	258	421	178	177	73	26	9
2021	618	266,8	420	174,5	177	81	21	11,3
2022	626	260,4	422,5	167,2	181,8	87,338	18,68	13,87
2023	222,021	222,021	139,65	139,65	76,668	76,668	5,703	5,703

* За даними лісокористувачів області

У 2023 році заготівля лісових ресурсів побічного користування та другорядних лісових матеріалів здійснювалася на підставі лімітів, затверджених розпорядженням Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 30.03.2023 № 115 та рішенням Івано-Франківської обласної ради від 09.06.2023 № 682-22/2023 «Про погодження лімітів використання лісових ресурсів під час заготівлі другорядних лісових матеріалів та здійснення побічних лісових користувань». Ліміт на заготівлю лікарської сировини по філіях Карпатського лісового офісу державного підприємства «Ліси України» становив 60354 кг, ОКП «Івано-Франківськоблагроліс» ліміт на заготівлю лікарської сировини 3540,0 кг сухої ваги. Фактично лікарську сировину в порядку спеціального використання лісових ресурсів не заготовляли.

Ліміт на заготівлю грибів по Карпатського лісового офісу державного підприємства «Ліси України» у 2023 році становив 3249,0 т свіжої ваги, ліміт на ягоди– 1588,0 т свіжої ваги. Ліміт на заготівлю грибів по ОКП «Івано-Франківськоблагроліс» у 2023 році становив 9,5 т свіжої ваги, ліміт на ягоди– 73,5 т свіжої ваги.

Використання природних рослинних лісових ресурсів по філіях Карпатського
лісового офісу ДП «Ліси України» за 2023 рік.

Назва природних рослинних ресурсів	Найменування філій													
	Філія «Болехівське лісове господарство»	Філія «Брошнівське лісове господарство»	Філія «Верховинське лісове господарство»	Філія «Вигодське лісове господарство»	Філія «Ворохтянське лісове господарство»	Філія «Гринявське лісове господарство»	Філія «Делятинське лісове господарство»	Філія «Івано-Франківське лісове господарство»	Філія «Калузьке лісове господарство»	Філія «Коломийське лісове господарство»	Філія «Кутське лісове господарство»	Філія «Надвірнянське лісове господарство»	Філія «Осмолодське лісове господарство»	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Лікарська сировина (у кг сухої ваги)														
Брусниця (листя)	5	5	10	100	10	10	10	5	-	-	-	10	25	190
Береза бородавчата (листя)	5	5	20	100	20	20	25	15	40	20	-	50	70	390
Береза бородавчата (бруньки)	5	5	15	100	15	15	20	15	25	10	-	40	60	325
Бузина чорна (квіти)	20	10	10	-	20	10	40	25	50	20	-	10	30	245
Глід криваво-червоний (плоди)	100	120	100	100	100	100	120	100	320	220	-	200	220	1800
Грицики звичайні (трава)	5	5	5	-	5	5	5	10	10	5	-	5	15	75
Деревій звичайний (трава)	70	50	30	30	50	30	70	70	120	60	-	60	160	800
Дуб звичайний (кора)	100	50	-	-	-	-	10	120	200	70	-	100	100	750
Звіробій звичайний (трава)	120	30	60	500	50	200	40	110	660	60	-	70	300	2200
Іван-чай (трава)	5	5	-	100	5	5	5	10	10	5	-	5	20	175
Кропива дводомна (трава)	150	60	120	200	120	120	240	200	660	120	-	250	900	3140
Кропива собача (трава)	40	40	40	200	120	40	40	50	140	40	-	40	330	1120
Крушина ламка (кора)	50	20	-	-	20	-	20	50	120	50	-	150	120	600
Липа серцелиста (квіти)	480	180	20	400	20	20	700	700	700	150	-	150	480	4000
Ліщина (листя)	10	10	10	200	10	10	10	20	20	10	-	10	20	340

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Малина (листя)	50	60	50	200	50	50	50	20	100	50	-	50	200	930
М'ята перцева (трава)	3500	2500	500	350	500	500	5000	3500	7000	3500	-	3500	6500	36850
Ожина (листя)	10	20	30	200	40	40	50	30	70	50	-	50	100	690
Підбіл звичайний (листя)	40	80	40	200	40	80	40	80	80	40	-	80	160	960
Подорожник великий (листя)	30	30	15	300	15	30	30	45	65	15	-	15	50	640
Пижмо звичайне (квіти)	25	25	25	-	25	25	100	75	50	25	-	25	75	475
Полин гіркий (трава)	5	10	5	-	5	5	10	10	10	5	-	5	15	85
Сосна (бруньки)	5	10	5	50	10	5	50	10	15	5	-	100	150	415
Фіалка триколірна (трава)	15	15	15	35	15	15	15	20	30	15	-	30	30	250
Хвощ польовий (трава)	50	50	50	100	50	50	50	60	250	50	-	100	300	1160
Чистотіл звичайний (трава)	5	10	5	50	5	5	10	15	15	5	-	10	30	165
Череда трироздільна (трава)	30	30	30	100	30	30	30	40	60	30	-	30	60	500
Чорниця (листя)	30	50	100	400	100	100	50	30	-	10	-	50	150	1070
Дикорослі плоди і ягоди (у тоннах свіжої ваги)														
Чорниця	50	100	130	150	100	130	40	5	-	10	-	100	135	950
Ожина	5	5	-	15	15	-	10	-	-	5	-	10	10	75
Малина	10	20	50	20	65	50	50	-	-	25	-	30	70	390
Брусниця	5	-	-	5	10	-	-	-	-	-	-	10	10	40
Калина	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	3	7
Горобина	2	1	-	3	1	-	5	-	-	1	-	4	3	20
Горобина чорноплідна	-	5	-	5	-	-	15	1	9	32	-	6	23	96
Шипшина	1	1	-	1	-	-	-	1	1	3	-	1	1	10
Гриби (у тоннах свіжої ваги)														
Білі гриби	60	100	150	150	150	150	100	11	2	10	-	150	210	1243
Лисички	12	12	12	20	150	12	12	3	-	2	-	12	19	266
Інші гриби	140	140	140	400	200	140	140	15	10	60	-	140	215	1740
Обсяги заготівлі новорічних ялинок (штук)														
Ялинки	-	-	-	600	3000	500	50	600	300	300	3400	-	200	13950
Гілки	-	-	-	-	3000	1000	-	300	-	1000	15000	-	-	23300

Використання лісових ресурсів під час заготівлі другорядних
лісових матеріалів та здійснення побічних лісових користувань на 2023 рік по
лісогосподарських підприємствах ОКП «Івано-Франківськблагороліс»

Назва природних рослинних ресурсів	Богородчанський САЛГ	Верховинський районний лісгосп	Долинський САЛГ	Коломийський САЛГ	Косівське районне підприємство «Райагродіс»	Надвірнянський САЛГ	Снятинське САЛ	Всього
1. Лікарська сировина (у кг сухої ваги)								
Береза бородавчата (Бруньки)	100	-	100	100	-	100	130	530
Бузина чорна (квіти)	20	-	20	20	-	20	20	100
Глід криваво-червоний (плоди)	30	-	30	30	-	30	20	140
Дуб звичайний (кора)	500	-	500	500	-	500	200	2200
Звіробій звичайний (трава)	50	50	50	50	50	50	50	350
Кропива дводомна (трава)	20	-	20	20	-	20	20	100
М'ята перцева (трава)	20	-	-	-	-	-	-	20
Кропива собача (трава)	20	-	20	20	-	20	20	100
2. Дикорослі плоди і ягоди (у тоннах свіжої ваги)								
Чорниця	-	10	-	-	10	-	-	20
Малина	20	10	5	0,1	0,5	5	0,1	40,7
Калина звичайна	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,7
Горобина звичайна	3	-	2	1	2	2	1	11
Горобина чорноплідна	-	-	-	-	-	0,5	-	0,5
Шипшина	0,1	-	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,6
3. Гриби (у тоннах свіжої ваги)								
Білі гриби	1	1	1	1	1	1	0,5	6,5
Інші гриби	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	-	3
4. Інше (у штуках)								
Новорічні ялинки	1500	5000	-	-	5000	1500	-	13000
Гілки	3000	21000	-	-	21000	3000	-	48000

5.2.3. Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

Фізико - географічний район	Усього видів рослин, занесених до Червоної книги України, екз.		Кількість видів рослин, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, екз., назва	Кількість популяцій видів рослин, занесених до Червоної книги України, які зникли, од., назва
Буковинське передгір'я (національний природний парк «Гуцульщина»)	Allium ursinum L.	Цибуля ведмежа	Зелениця сплюснута <i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub	-
	Arnica montana L.	Арніка гірська	Плаун <i>Lycopodium</i> н	-
	Astrantia major L.	Астранція велика	Баранець звичайний <i>Huperzia selago</i> (L.)	-
	Atropa belladonna L.	Беладона звичайна	Гронянка півмісяцева <i>Botrychium lunaria</i> (L.)	-
	Carex umbrosa Host	Осока затінкова	Пухирник судетський <i>Cystopteris sudetica</i>	-
	Centaurea carpatica (Porc.) Porc.	Волошка карпатська	Сосна кедрова європейська <i>Pinus cembra</i> L.	-
	Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch	Булатка довголиста	Тис ягідний <i>Taxus baccata</i> L	-
	Colchicum autumnale L.	Пізньоцвіт осінній	Берека <i>Sorbus torminalis</i> (L) Crantz	-
	Corallorhiza trifida Chatel.	Коральковець тричінадрізаний	Берека темна <i>Betula obscura</i>	-
	Crocus heuffelianus Herb.	Шафран Гейфелів, крокус Гейфелів	Рутвиця смердюча <i>Thalictrum foetidum</i> L	-
	Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soo	Пальчатокорінник Фукса	Лунарія оживаюча <i>Lunaria rediviva</i> L	-
	Dactylorhiza incarnata (L.) Soo	Пальчатокорінник м'ясочервоний	Тирлич безстебловий <i>Gentiana acaulis</i> L	-
	Dactylorhiza maculata (L.) Soo	Пальчатокорінник плямистий	Тирлич роздільний <i>Gentiana laciniata</i>	-
	Dactylorhiza majalis (Reichenb.) p. F. Hunt et Summerhayes	Пальчатокорінник травневий	Беладонна звичайна <i>Atropa bella donna</i> L.	-
	Dactylorhiza sambucina (L.) Sop	Пальчатокорінник бузиновий	Шолудивник лісовий <i>Pedicularis sylvatica</i> L	-
	Epipactis helleborine (L.) Crantz.	Коручка чемерниковидна, коручка морозниковидна, коручка	Відкасник осотоподібний <i>Carlina cirsioides</i> Klokov	-

		широколиста		
	<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz.	Коручка болотна	Чихавка язиколіста <i>Ptarmica lingulata</i>	-
	<i>Epipactis purpurata</i> Smith	Коручка пурпурова	Пізноцвіт осінній <i>Colchicum autumnale</i> L	-
	<i>Galanthus nivalis</i> L.	Підсніжник білосніжний, підсніжник звичайний	Лілія лісова <i>Lilium martagon</i> L	-
	<i>Goodyera repens</i> (L.) R. Br.	Гудайєра повзуча	Цибуля ведмежа <i>Allium ursinum</i> L.	-
	<i>Grifola umbellata</i> (Fr.) Pil.	Грифола зонтична, поліпіл зонтичний	Підсніжник білосніжний <i>Galanthus nivalis</i> L.	-
	<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R. Br.	Билинець довгоровий, билинець комарниковий	Білоцвіт весняний <i>Leucojum vernum</i> L	-
	<i>Hericium</i>	Герицій	Шафран Гейфелів	-
	<i>coralloides</i> (Fr.) S. F. Crays. str.	кораловидний, герицій альпійський	<i>Crocus heufelianus</i> Herb	
	<i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh. ex Schrank et Mart.	Баранець звичайний	Косарик черепитчасті <i>Gladiolus imbricatus</i> L	-
	<i>Leucojum vernum</i> L.	Білоцвіт весняний, сніжинка весняна	Півники сибірські <i>Iris sibirica</i> L	-
	<i>Lilium martagon</i> L.	Лілія лісова, лілія кучерява	Плодоріжка блощи́чна <i>Anacamptis coriophora</i> (L.)	-
-	<i>Listera cordata</i> (L.) R. Br.	Зозулині сльози серцелисті	Плодоріжка салепова <i>Anacamptis morio</i> (L.)	-
	<i>Listera ovata</i> (L.) R. Br.	Зозулині сльози яйцевидні	Булатка великоквіткова <i>Cephalanthera damasonium</i>	-
	<i>Linaria rediviva</i> L.	Лунарія оживаюча	Булатка довголиста <i>Cephalanthera longifolia</i> L	-
	<i>Lycopodium annotinum</i> L.	Плаун річний, плаун колючий	Коральковець тричінадрізаний <i>Corallorhiza trifida</i>	-
	<i>Malaxis monophyllos</i> (L.) Sw.	Малаксис однолистий	Зозульки мясочервоні <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.)	-
	<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	Гніздівка звичайна	Пальчатокорінник Фукса <i>Dactylorhiza fuchsii</i>	-
	<i>Orchis coriophora</i> L.	Зозулинець блощи́чний	Пальчатокорінник плямистий <i>Dactylorhiza maculata</i> (L.)	-
	<i>Orchis mascula</i> (L.) L.	Зозулинець чоловічий	Пальчатокорінник травневий <i>Dactylorhiza majalis</i>	-
	<i>Orchis militaris</i> L.	Зозулинець шоломоносний	Пальчатокорінникбузиновий <i>Dactylorhiza sambucina</i>	-

	Orchis morio L.	Зозулинець салеповий	Коручка темно-червона <i>Epipactis atrorubens</i>	-
	Pinus cembra L.	Сосна кедрова європейська, сосна кедрова	Коручка чемерниковидна <i>Epipactis helleborine</i> (L.)	-
	Platanthera bifolia (L.) Rich.	Любка дволиста	Коручка болотна <i>Epipactis palustris</i> (L.)	-
	Sparassis crispa (Fr.) Fr.	Спарасис кучерявий, листочниця кучерява	Коручка пурпурова <i>Epipactis purpurata</i> Smith	-
	Spiranthes spiralis (L.) Chevall.	Скрученик спіральний	Язичок зелений <i>Coeloglossum viride</i> (L.)	-
	Strobilomyces floccopus (Vahl.: Fr.) Karst.	Стробіломіцес стовбурчастолускатий, лускач	Гудайєра повзуча <i>Goodyera repens</i> (L.)	-
	Taxus baccata L.	Тис ягідний, тис негній- дерево	Билинець довгорогий <i>Gymnadenia conopsea</i> (L.)	-
	Traunsteinera globosa (L.) Reichenb.	Траунштейнера куляста	Малаксис однолистий <i>Malaxis monophyllos</i> (L.)	-
	Tuckermannopsis laureri (Krempelh.) Hale	Тукерманопсис Лаурера, цетрарія Лаурера	Зозуліні сльози яйцевидні <i>Listera ovata</i> R.Br	-
	Usnea longissima Ach.	Уснея найдовша	Гніздівка звичайна <i>Neottia nidus-avis</i> L	-
Район Горган і Чорногори (Карпатський національний природний парк) -	Aconitum jacquinii Reichenb.	Аконіт Жакена	Аконіт Жакена <i>Aconitum jacquinii</i> Rchb.	-
	Allium ursinum L.	Цибуля ведмежа	Анемона нарцисоквіта <i>Anemone narcissiflora</i> L	-
	Antennaria carpatica L.	Котячі лапки карпатські	Баранець звичайний (<i>Huperzia selago</i> (L.)	-
	Arnica montana L.	Арніка гірська	Белладонна звичайна <i>Atropa belladonna</i> L	-
	Aster alpinus L.	Айстра альпійська	Билинець довгорогий <i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br	-
	Astrantia major L.	Астранція велика	Билинець найзапашніший <i>Gymnadenia</i> <i>odoratissima</i> (L.)	-
	Atropa belladonna L.	Беладонна звичайна	Білотка альпійська <i>Leontopodium alpinum</i> Cass.	-
	Botrichium lunaria (L.) Sw.	Гронянка півмісяцева	Білоцвіт весняний <i>Leucojum vernal</i> L.	-
	Campanula abietina Griseb. et Schenk.	Дзвоники ялицеві	Бровник однобульбовий <i>Herminium monorchis</i> (L.)	-
	Campanula carpatica Jacq.	Дзвоники карпатські	Булатка довголиста <i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch.	-
	Carex pauciflora Lightf.	Осока малокіткова	Булатка червона <i>Cephalanthera rubra</i> (L.)	-
	Carex rupestris All.	Осока скельна	Верба лапландська <i>Salix lapponum</i> L.	-

	<i>Centaurea carpatica</i> Porc.	Волошка карпатська	Верба трав'яна <i>Salix herbacea</i> L.	-
	<i>Cypripedium calceolus</i> L.	Черевички зозулині справжні	Верба туполиста <i>Salix retusa</i> L.	-
	<i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch.	Булатка довголиста	Гніздівка звичайна <i>Neottia nidus-avis</i> (L.)	-
	<i>Cephalanthera rubra</i> (L.) Rich.	Булатка червона	Горянка дворядна <i>Oreochloa disticha</i> (Wulfen) Link	-
	<i>Coeloglossum viridae</i> L.	Язичок зелений	Гронянка півмісяцева <i>Botrychium lunaria</i> (L.)	-
	<i>Colchicum autumnale</i> L.	Пізньоцвіт осінній	Гудієра повзуча <i>Goodyera repens</i> (L.) R.Br.	-
	<i>Corallorhiza trifida</i> Chatel.	Коральковець тричінадрізаний	Дзвоники карпатські <i>Campanula carpatica</i> Jacq.	-
	<i>Crocus heuffelianus</i> Herb.	Шафран Гейфеля	Дріада восьмипелюсткова <i>Dryas octopetala</i> L.	-
	<i>Dactylorhiza cordigera</i> (Fries) Soo	Пальчатокорінник серценосний	Жовтець татранський <i>Ranunculus thora</i> L.	-
	<i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soo.	Пальчатокорінник Фукса	Жовтозілля карпатське <i>Senecio capraticus</i> Herbich	-
	<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soo	Пальчатокорінник м'ясо-червоний	Журавлина дрібноплода <i>Oxycoccus microcarpus</i> Turcz. ex Rupr.	-
	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soo	Пальчатокорінник плямистий	Зелениця альпійська <i>Diphasiastrum alpinum</i> (L.) Holub	-
	<i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.) P.F. Hunt et	Пальчатокорінник травневий	Зелениця сплюснута <i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub	-
-	<i>Dactylorhiza sambucina</i> (L.) Soo	Пальчатокорінник бузиновий	Злинка альпійська <i>Erigeron alpinus</i> L.	-
	<i>Doronicum clusii</i> All.	Сугайник Клузія	Зозулинець прикрашений <i>Orchis signifera</i> Vest	-
	<i>Dryas octopetala</i> L.	Дріада восьмипелюсткова	Зозулинець шоломоносний <i>Orchis militaris</i> L.	-
	<i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh) Schult	Коручка темно-червона	Зозулині сльози серцелисті <i>Listera cordata</i> (L.) R.Br.	-
	<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz.	Коручка чемерниковидна	Зозулині сльози яйцеподібні <i>Listera ovata</i> (L.) R.Br.	-
	<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz.	Коручка болотна	Зозулині черевички справжні <i>Cypripedium calceolus</i> L.	-
	<i>Epipactis purpurata</i> Smith	Коручка пурпурова	Зозульки бузинові <i>Dactylorhiza sambucina</i> (L.) So	-
	<i>Epipogon aphyllum</i> (F.W.Schmidt) Sw.	Надбородник безлистий	Зозульки м'ясочервоні <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) So	-

	<i>Festuca porcii</i> Hack.	Костриця Порціїуса	Зозульки плямисті <i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) So	-
	<i>Galanthus nivalis</i> L.	Підсніжник гайовий	Зозульки серценосні <i>Dactylorhiza cordigera</i> (Fries) So	-
	<i>Gentiana acaulis</i> L.	Тирлич безстебловий	Зозульки травневі <i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.)	-
	<i>Gentiana laciniata</i> Kit. ex Kanitz	Тирлич роздільний	Зозульки Фукса <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) So	-
	<i>Gentiana lutea</i> L.	Тирлич жовтий	Коральковець тричінадрізаний <i>Corallorhiza trifida</i> Chtel.	-
	<i>Gentiana punctata</i> L.	Тирлич крапчастий	Коручка болотна <i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	-
	<i>Gentiana verna</i> L.	Тирлич весняний	Коручка темно-червона <i>Epipactis atrorubens</i>	-
	<i>Goodyera repens</i> (L.) R.Br.	Гудайєра повзуча	Коручка пурпурова <i>Epipactis purpurata</i> Smith	-
	<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br.	Билинець комарниковий	Коручка чемерникоподібна <i>Epipactis helleborine</i> (L.)	-
	<i>Gymnadenia odoratissima</i> (L.) Rich.	Билинець найзапашніший	Косарики черепитчасті <i>Gladiolus imbricatus</i> L.	-
	<i>Heracleum carpaticum</i> Porcius	Борщівник карпатський	Костриця Порціїуса <i>Festuca porcii</i> Hack.	-
	<i>Herminium monorchis</i> (L.) R.Br	Бровник одноклубневий	Котячі лапки <i>Antennaria carpatica</i> (Wahlenb.) Bluff et Fingerh.	-
	<i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh.	Баранець звичайний	Лілійка пізня (<i>Lloydia serotina</i> (L.) Rchb.	-
	<i>Larix polonica</i> Racib.	Модрина польська	Лілія лісова <i>Lilium martagon</i> L.	-
	<i>Leontopodium alpinum</i> Cass.	Білотка альпійська	Ломикамінь аїзоподібний <i>Saxifraga aizoides</i> L.	-
	<i>Leucojum vernum</i> L.	Білоцвіт весняний	Ломикамінь карпатський <i>Saxifraga carpatica</i> Rchb.	-
	<i>Leucorchis albida</i> (L.) E.Mey	Левкорхіс білуватий	Любка дволиста <i>Platanthera bifolia</i> (L.)Rich.	-
-	<i>Lilium martagon</i> L.	Лілія лісова	Любка зеленківткова <i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Rchb.	-
	<i>Linnea borealis</i> L.	Ліннея північна	Місячниця оживаюча <i>Lunaria rediviva</i> L.	-
	<i>Listera cordata</i> (L.) Br.	Зозулині сльози сердцелисті	Мітлиця альпійська <i>Agrostis alpina</i> Scop.	-
	<i>Listera ovata</i> L.	Зозулині сльози яйцевидні	Мітлиця скельна <i>Agrostis rupestris</i> All.	-
	<i>Lunaria rediviva</i> L.	Лунарія оживаюча	Модрина польська <i>Larix polonica</i> Racib.	-
	<i>Lycopodium annotinum</i> L	Плаун колючий	Молодило гірське <i>Sempervivum montanum</i> L.	-

Neottia nidus-avis (L.) Rich.	Гніздівка звичайна	Надбородник безлистий <i>Epipogium aphyllum</i> Sw.	-
Orchis militaris L.	Зозулинець шоломоносний	Наскельниця лежача <i>Loiseleuria procumbens</i> (L.) Desv.	-
Orchis ustulata L.	Зозулинець обпалений	Неотінея обпалена <i>Neotinea ustulata</i> (L.) R.M.	-
Oreochloa disticha (Wulf.) Link.	Горянка дворядна	Осока двоколірна <i>Carex bicolor</i> All.	-
Oxycoccus microcarpus Turcz. ex Rupr.	Журавлина дрібноплода	Осока затінкова <i>Carex umbrosa</i> Host	-
Pedicularis oederi Vahl	Шолудивник Едера	Осока Лахеналія <i>Carex lachenalii</i> Schkuhr	-
Pinguicula alpina L.	Товстянка альпійська	Осока малоквіткова <i>Carex pauciflora</i> Lightf.	-
Pinguicula vulgaris L.	Товстянка звичайна	Осока піхвова <i>Carex vaginata</i> Tausch	-
Pinus cembra L.	Сосна кедрова європейська	Осока скельна <i>Carex rupestris</i> All.	-
Platanthera bifolia L.	Любка дволиста	Осока темно-бура <i>Carex fuliginosa</i> Schkuhr	-
Poa deylli Chriek et Juras.	Тонконіг Дейла	Первоцвіт малий <i>Primula minima</i> L.	-
Primula poloninensis (Domin) Fed	Первоцвіт полонинський	Підсніжник білосніжний <i>Galanthus nivalis</i> L.	-
Primula minima L.	Первоцвіт малий	Пізноцвіт осінній <i>Colchicum autumnale</i> L.	-
Ptarmica lingulata (Waldst. et Kirt.) DC	Чихавка язиколіста	Плаун річний <i>Lycopodium annotinum</i> L.	-
Ptarmica tenuifolia (Schur) Schur.	Чихавка тонколіста	Плаунок плауноподібний <i>Selaginella selaginoides</i> (L.)	-
Pulmonaria filarszkyana Javorka	Медунка Філярського	Псевдорхіс білуватий <i>Pseudorchis albida</i> (L.)	-
Pulsatilla alba Rchb.	Сон білий	Роговиця роговикова <i>Dichodon cerastioides</i> ((L.) Rchb.	-
Ranunculus tatrae Borb.	Жовтець татранський	Родіола рожева <i>Rhodiola rosea</i> L.	-
Rhodiola rosea L.	Родіола рожева	Рододендрон східнокарпатський <i>Rhododendron myrtifolium</i> Schott et Kotschy	-
Rhododendron kotschyi Simonk	Рододендрон східнокарпатський	Сверція багаторічна <i>Swertia perennis</i> L.	-
Saussurea alpina (L.) DC	Соссюрея альпійська	Скополія карніолійська <i>Scopolia carniolica</i> Jacq.	-
Saxifraga aizoides L.	Ломикамінь аїзовидний	Сон білий <i>Pulsatilla alba</i> auct. non Rchb.	-
Scopolia carniolica L.	Скополія карніолійська	Сосна кедрова європейська <i>Pinus cembra</i> L.	-
Selaginella selaginelloides (L.) Link.	Плаунок плауновидний	Соссюрея альпійська <i>Saussurea alpina</i> (L.) DC	-

	<i>Sempervivum montanum</i> L.	Молодило гірське	Сугайник Клузія <i>Doronicum clusii</i> (All.)Tausch	-
	<i>Saussurea porcii</i> Deger	Соссюрея Порца	Цибуля ведмежа <i>Allium ursinum</i> L.	-
	<i>Swertia alpestris</i> Baumg.	Сверція альпійська	Чихавка язичкова <i>Ptarmica lingulata</i> (Willd. et Kit.) DC.	-
	<i>Traunsteinera globosa</i> (L.) Reichb.	Траунштейнера куляста	Шафран Гейфелів <i>Crocus heuffelianus</i> Herb	-
	<i>Taxus baccata</i> L.	Тис ягідний	Язичок зелений <i>Coeloglossum viride</i> (L.) C.Hartm	-
Бурштинське опілля (Галицький національний природний парк)	<i>Allium ursinum</i> L.	Цибуля ведмежа	Цибуля ведмежа <i>Allium ursinum</i> L.	-
	<i>Anemonastrum narcissiflorum</i> (L.) Holub	Анемона нарцисоцвіта	Анемона нарцисоцвіта <i>Anemonastrum narcissiflorum</i> (L.)	-
	<i>Astrantia major</i> L.	Астранція велика	Головатень високий <i>Echinops exaltatus</i>	-
	<i>Carlina cirsioides</i> Klok.	Відкасник осотовидний	Відкасник осотовидний <i>Carlina cirsioides</i> Klok	-
	<i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kucz. et Pawt.	Відкасник татарниколистий	Відкасник татарниколистий <i>Carlina onopordifolia</i>	-
	<i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce	Булатка великоквіткова	Булатка великоквіткова <i>Cephalanthera damasonium</i>	-
	<i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawt.) Klaskova	Зіновать Блоцького	Зіновать Блоцького <i>Chamaecytisus blockianus</i>	-
	<i>Chamaecytisus podolicus</i> (Btocki) Klaskova	Зіновать подільська	Зіновать подільська <i>Chamaecytisus podolicus</i>	-
	<i>Cypripedium calceolus</i> L.	Зозуліні черевички справжні	Зозуліні черевички справжні <i>Cypripedium calceolus</i> L	-
	<i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soo	Пальчатокорінник Фукса	Пальчатокорінник Фукса <i>Dactylorhiza fuchsii</i>	-
	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soo	Пальчатокорінник плямистий	Пальчатокорінник плямистий <i>Dactylorhiza maculata</i> (L.)	-
	<i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.) P. F.Hunt et Summerhayes	Пальчатокорінник травневий	Пальчатокорінник травневий <i>Dactylorhiza majalis</i>	-

	<i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Benth.) Bess.	Коручка темно-червона	Коручка темно-червона <i>Epipactis atrorubens</i>	-
	<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz	Коручка чемерниковидна	Коручка болотна <i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	-
	<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	Коручка болотна		
	<i>Epipactis purpurata</i> Smith	Коручка пурпурова	Коручка пурпурова <i>Epipactis purpurata</i> Smith	-
	<i>Chamaecytisus paczkowskii</i> (V. Krecz.) Klaskova	Зіновать Пачоського	Пізньовіт осінній <i>Colchicum autumnale</i> L.	-
	<i>Euphorbia volhynica</i> Bess. ex Racib.	Молочай волинський	Молочай волинський <i>Euphorbia volhynica</i> Bess. ex Racib.	-
	<i>Festuca pallens</i> Host	Костриця бліднувата	Костриця бліднувата <i>Festuca pallens</i> Host	-
	<i>Fritillaria meleagris</i> L.	Рябчик шаховий	Рябчик шаховий <i>Fritillaria meleagris</i> L.	-
	<i>Galanthus nivalis</i> L.	Підсніжник білосніжний	Підсніжник білосніжний <i>Galanthus nivalis</i> L.	-
	<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R. Br.	Билинець довгорогий	Горицвіт весняний <i>Adonis vernalis</i> L.	-
	<i>Leucojum vernum</i> L.	Білоцвіт весняний	Білоцвіт весняний <i>Leucojum vernum</i> L.	-
	<i>Lilium martagon</i> L.	Лілія лісова	Лілія лісова <i>Lilium martagon</i> L.	-
	<i>Listera ovata</i> (L.) R. Br.	Зозулині сльози яйцевидні	Зозулині сльози яйцевидні <i>Listera ovata</i> (L.)	-
	<i>Lunaria rediviva</i> L.	Лунарія оживаюча	Лунарія оживаюча <i>Lunaria rediviva</i> L.	-
	<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	Гніздівка звичайна	Гніздівка звичайна <i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	-
	<i>Nymphaea peltata</i> (S.G. Gmel.) O.Kuntze	Плавун щитолістий	Плавун щитолістий <i>Nymphaea peltata</i> (S.G. Gmel.) O.Kuntze	-
	<i>Orchis militaris</i> L.	Зозулинець шоломоносний	Зозулинець шоломоносний <i>Orchis militaris</i> L.	-
	<i>Orchis morio</i> L.	Зозулинець салеповий	Булаткачервона <i>Cephalanthera rubra</i> (L.)	-
	<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	Любка дволиста	Любка дволиста <i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	-
	<i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Reichenb.	Любка зеленоквіткова	Любка зеленоквіткова <i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Reichenb.	-

	Poa versicolor Bess.	Тонконіг різнобарвний	Шефран Гейфеля <i>Crocus heuffelianus</i>	-
	Pulsatilla grandis Wend.	Сон великий	Сон великий <i>Pulsatilla grandis Wend</i>	-
	Salvinia natans (L.) All.	Сальвінія плаваюча	Сальвінія плаваюча <i>Salvinia natans (L.)</i>	-
	Sedum antiquum Omelcz. et Zaverucha	Очиток застарілий	Очиток застарілий <i>Sedum antiquum Omelcz. et Zaverucha</i>	-
	Scopolia camiolica Jacq.	Скополія карніолійська	Скополія карніолійська <i>Scopolia camiolica Jacq.</i>	-
	Stipa capillata L.	Ковила волосиста	Ковила волосиста <i>Stipa capillata L.</i>	-
	Stipa pennata L.	Ковила пірчаста	Ковила пірчаста <i>Stipa pennata L.</i>	-
	Stipa pulcherrima C. Koch	Ковила найкрасивіша	Ковила найкрасивіша <i>Stipa pulcherrima C</i>	-
	Stipa tirsia Stev.	Ковила вузьколиста	Ковила вузьколиста <i>Stipa tirsia Stev</i>	-
	Salix starkeana Willd.	Верба Старке	Рутвиця смердюча <i>Thalictrumfoetidum L.</i>	-
	Thalictrumfoetidum L.	Рутвиця смердюча	Тофільдія чашечкова <i>Tofieldia calyculata (L.)</i>	-
	Trapa natans L.	Водяний горіх плаваючий	Водяний горіх плаваючий <i>Trapa natans L.</i>	-
	Traunsteinera globosa (L.) Reichenb.	Траунштейнера куляста	Траунштейнера куляста <i>Tofieldia calyculata (L.)</i>	-
	Tofieldia calyculata (L.) Wahlenb	Тофільдія чашечкова	Конюшина червонувата <i>Trifolium rubens L</i>	-
Горгани (природний заповідник «Горгани»)	Lycopodium annotinum L.	Плаун колючий	Зелениця альпійська <i>Diphasiastrum alpinum (L.) Holub</i>	-
	Huperziaselago (L.) Bernh	Баранець звичайний	Плаун річний <i>Lycopodium annotinum L</i>	-
	Botrychium lunaria (L.) Sw.	Гронянка півмісяцева	Баранець звичайний <i>Huperzia selago (L.) Bernh</i>	-
	PinuscembraL.	Сосна кедрова європейська	Гронянка півмісяцева <i>Botrychium lunaria (L.) Sw</i>	-
	BetulaobscuraA. Kotula	Береза темна	Гронянка багатороздільна <i>Botrychium multifidum (S.G.Gmel.) Rupr</i>	-
	LunariaredivivaL.	Лунарія оживаюча	Міхурниця гірська <i>Cystopteris montana (Lam.) Desv</i>	-

RhododendronkotschyiSi monk.	Рододендрон східнокарпатський	Міхурниця судетська <i>C. sudetica</i> A. Br. et Midle	-
Oxycoccus microcarpus Turcz. ExRupr	Журавлина дрібноплода	Сосна кедрова європейська <i>Pinus cembra</i> L	-
Chamaespartium sagittale (L.) P. Gibbs	Віничник крилатий	Береза темна <i>Betula obscura</i> A. Kotula	-
Astrantia major L.	Астранція велика	Місячниця оживаюча <i>Lunaria rediviva</i> L	-
Arnica montana L.	Арніка гірська	Рододендрон східнокарпатський <i>Rhododendron kotschyi</i> Simonk	-
Centaurea carpatica (Porc.) Porc.	Волошка карпатська	Журавлина дрібноплода <i>Oxycoccus microcarpus</i> Turcz. Ex Rupr.	-
Lilium martagon L.	Лілія лісова	Дрочок крилатий <i>Genistella sagittalis</i> (L.) Gams	-
Galanthus nivalis L.	Підсніжник білосніжний	Конюшина червонувата <i>Trifolium rubens</i> L	-
Leucojum vernum L.	Білоцвіт весняний	Лілія лісова <i>Lilium martagon</i> L.	-
Crocus heuffelianus Herb.	Шафран Гейфелів	Підсніжник білосніжний <i>Galanthus nivalis</i> L.	-
Coeloglossum viride (L.) C.Hartm.	Язичок зелений	Білоцвіт весняний <i>Leucojum vernum</i> L.	-
Dactylorhiza cordigera (Fries) Soo	Пальчатокорінник серценосний	Шафран Гейфелів <i>Crocus heuffelianus</i> Herb.	-
Dactylorhiza maculatum (L.) Soo	Пальчатокорінник плямистий	Косарики черепитчасті <i>Gladiolus imbricatus</i> L.	-
Dactylorhiza majalis (Reichenb.) P.F. Hunt et Summerhayes	Пальчатокорінник травневий	Язичок зелений <i>Coeloglossum viride</i> (L.)	-
Epipactis helleborine (L.) Crantz.	Коручка чемерниковидна	Зозульки серценосні <i>Dactylorhiza cordigera</i> (Fries)	-
Goodyera repens (L.) R. Br.	Гудайєра повзуча	Зозульки Фукса <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce)	-
Gymnadeniacaenopsea (L.) R. Br.	Билинець комарниковий	Зозульки плямисті <i>Dactylorhiza maculatum</i> (L.)	-
Leucorchis albida (L.) E. Mey.	Левкорхіс білуватий	Зозульки травневі <i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.)	-
Listera cordata (L.) R. Br.	Зозулині сльози серцелисті	Коручка чемерникоподібна <i>Epipactis helleborine</i> (L.)	-
Listera ovata (L.) R. Br.	Зозулині сльози яйцевидні	Гудієра повзуча <i>Goodyera repens</i> (L.)	-

	Neottianidus-avis (L.) Rich.	Гніздівка звичайна	Билинець довгорогий <i>Gymnadenia conopsea</i> (L.)	-
	Orchismascula (L.) L.	Зозулинець чоловічий	Зозулині сльози серцелисті <i>Listera cordata</i> (L.)	-
	Platantera bifolia (L.) Rich.	Любка дволиста	Псевдорхіс білуватий <i>Pseudorchis albida</i> (L.)	-
	Traunsteineraglobosa (L.) Reichenb	Траунштейнера куляста	Траунштейнера куляста <i>Traunsteinera globosa</i> (L.)	-

5.2.4. Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України

Фізико - географічний район	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	
Буковинське передгір'я (національний природний парк «Гуцульщина»)	Piece Pineta(cembre)	Субформація ялиново-кедрово-соснових лісів
	Quercetum (roburis) coryloso-caricosum (brizoides)	Група асоціацій дубових лісів
	Quercetum (roburis)	ліщиновотрясункоосокових та
	Franguloso-caricosum (brisoides)	свидиновотрясункоосокових
	Carpinetum-Quercetum (roburis) hederosum, Carpineto-Quercetum (roburis) asperuloso-hederosum	Асоціації грабово-дубового лісу плющевого та маренково-плющевого
	Fagela fluticosa	Група асоціацій букових лісів чагарникових
	Alnetum (incane) matteuccidosum	Асоціація сірвільхового лісу страусникового
	Fageto – Pineta (sylvestris)	Субформація буково-соснових лісів
	Quercetum (roboris) corylosa	Група асоціацій дубових лісів ліщинових (типіві старі ліси)
	Carpinetum-Quercetum caricosum (pilosae), Carpineto-Quercetum aegopodiosum	Асоціації грабово-дубового лісу волосистоосокового та яглицевого (старі типові насадження)
	Fagetum vincosum	Асоціація букового лісу барвінкового
	Fagetum dryopteridosum	Асоціація букового лісу щитникового (типіві угруповання)
	Fagetum symphytosum, F. adenostylosum	Асоціації букових лісів серцевидноживокостевих та аденостилесових
	Acereta pseudoplatani	Формація яворових лісів
	Sphagneta depressipiceetosa	Формація пригніченоялиново-сфагнова
Район Горган і Чорногори (Карпатський національний природний парк)	Pineto (mugi) – Sphagneta	Формація гірсько соснова-сфагнова
	Abieto-Piceeto-Fageta	Ялицево-смереково-букові ліси
	Pinetea sylvestris	Сосни звичайної
	Piceeto-Pinetum	Смереково-соснові ліси
	Abieto-Piceeto-Pineta	Ялицево-смереково-соснові ліси
	Piceeto-Cembreta	Смереково-кедрові ліси
	Cembreto-Piceeta	Кедрово-смерекові ліси
	Pineto-Abieto-Piceeta	Сосново-ялицево-смерекові ліси
	Piceeto-Fageto-Abieta	Смереково-буково-ялицеві ліси

	Pineto-Piceetum myrtilloso-hylocomiosimia	Соснова смєрєчина чорницево-зеленомохова
	Piceeto-Abietum dryopteridosum	Смерєкова яличина австрійськощитникова
	Piceetum sphagnosum	Смерєчина сфагнова
	Sphagneta fusci	Сфагну рудого
	Sphagneta	Сфагнових мохів
	Cariceta (nigrae)	Осоки чорної
	Pineta mugi	Сосни гірської
	Saliceta herbaceae	Верби трав'яної
	Saliceta kitaibelianae	Верби Китайбея
	Rhododendreta kotchyi	Рододендрона східнокарпатського
	Myrtilleta	Чорниці
	Poaeta deylii	Тонконога Дейла
	Doroniceta carpaticae	Сугайника карпатського
	Festuceta carpatinae	Костриці карпатської
	Dryadeta octopetalae	Дріади восьмипелюсткової
	Loiseleuria procumbentis	Наскельниці лежачої
	Oreochloeta distichae	Горянки дворядної
	Adenostyleta	Адонестилесу сіролистого
Бурштинське опілля (Галицький національний природний парк)	Salviniaeta natans	Формація сальвінії плаваючої
	Trapeta natans	Формація водяного горіха
	Nymphoideta peltatae	Формація плавуна щитолистого
	Nymphaeeta albae	Формація латаття білого
	Nuphareaeta luteae	Формація глечиків жовтих
	Ceratophylleta submersi	Формація кушира підводного
	Stipeta capillatae	Формація ковили волосистої
	Stipeta pulcherrimae	Формація ковили найкрасивішої
	Stipeta pennatae	Формація ковили пірчастої
	Stipeta tirsae	Формація ковили вузьколистого
	Festuceta pallentis	Формація костриці блідої
	Cariceta humilis	Формація осоки низької
	Querceta (roboris) corylosa	Група асоціацій дубових лісів з дуба звичайного ліщинових (Типові угруповання)
Горгани (природний заповідник «Горгани»)	Pineto (cembrae)- Piceetum (abietis) vaccinosa(myrtilli)- hylocomiosum	Кедринова смєрєчина чорницево-зеленомохова
	Piceeto (abietis) – Pinetum (cembrae) sphagnosum	Смерєкова кедрина сфагнова
	Piceeto (abietis)–Pinetum (cembrae) vaccinosa(myrtilli) – sphagnosum	Смерєкова кедрина чорницево-сфагнова
	Piceeto (abietis)–Pinetum (cembrae) vaccinosa(myrtilli)– hylocomiosum	Смерєкова кедрина чорницево-зеленомохова
	Pinetum (sylvestris) empetrosus (nigrae)	Сосняк чорноводянковий

5.2.5. Охорона, використання та відтворення зелених насаджень

Осередками зростання значної частини раритетного фітогенофонду на території Івано-Франківської області є установи природно-заповідного фонду, а саме: природний заповідник «Горгани», Карпатський національний природний парк, національний природний парк «Гуцульщина», Галицький національний природний парк, національний природний парк «Верховинський», національний природний парк «Синьогора».

На території природного заповідника «Горгани» ростуть два види рослин, які занесені до Додатку 1 Бернської конвенції, з 10, що зустрічаються у флорі Українських Карпат. Виявлено 30 видів судинних рослин, занесених до Червоної книги України, що становить понад 20% від загальної кількості червонокнижних видів, що ростуть в Українських Карпатах.

Загалом раритетна флора заповідника налічує 69 видів судинних рослин, що забезпечує охорону 17,1% раритетної компоненти Українських Карпат і 63% – району Горган.

На території Карпатського НПП функціонує науково-дослідний розсадник – НДР «Підліснів» на площі 4,2 га, на яких розміщено посівне, шкільне та маточне відділення.

У посівному відділенні вирощуються сіянці для потреб лісовідновлення та лісорозведення, у шкільному – саджанці декоративних порід, які реалізуються населенню для озеленення.

До складу розсадника входить також дендрарій інтродукованих хвойних та листяних порід для озеленення.

Дендрологічна колекція науково-дослідного розсадника нараховує майже 150 видів декоративних багаторічників. Це – туї, ялівці, кипарисовики, спіреї, тис, модрина, псевдотсуга, бузок, форзиція, дейція, троянди тощо. У розсаднику також вирощують популярну серед покупців блакитну форму ялиці білої.

За даними інвентаризації зеленого живцювання в посівному відділенні науково-дослідного розсадника «Підліснів» за 2023 рік.

На кінець 2023 року в науково-дослідному розсаднику були проведені наступні роботи:

- проведено укорінення в кількості 2565шт. наступними породами: Туя колоновидна - 850 шт., Туя куляста - 450 шт., Кипарисовик золотистий - 200шт., Туя смарагд - 750 шт., Туйовик - 80 шт., Лавровишня - 100 шт., Кипарисовик горіхоплідний Булевард - 45 шт., Кипарисовик горіхоплідний Філіфера - 50 шт. Показник приживлення - 75.6 %.

- проведено посадку у кількості 1010 шт. укорінених живців Туї колоновидної - 1010 шт.

- закладено I школу $S=0,04$ га (квітень, травень) у кількості 750 шт: (самшит вічнозелений - 200шт., туя колоновидна - 300 шт., кипарисовик золотистий - 100шт., туя куляста -150 шт.).

- вирощено посадматеріалу у II школі декоративних видів - 3796 шт . рослин.

- вирощено та пересаджено у переставних парниках та теплицях сонячного обігріву - 11930 шт. саджанців.

- було готово до реалізації для озеленення на 2023 рік - 8966 шт. рослин.

Флора природних фітоценозів НПП «Гуцульщина» налічує 687 видів судинних рослин, 161 – мохоподібних, 204 – лишайників та макромішетів (загалом – 1052 види).

Із них до Червоної книги України занесені 39 видів судинних рослин (14 родин, 21 рід), 5 – макромішетів (5 родин, 5 родів), 2 – лишайників (1 родина, 2 роди).

З метою збереження біологічного різноманіття, унікального генофонду рослинного світу області рішенням Івано-Франківської обласної ради від 23.04.2021 № 150-6/2021 «Про затвердження списку рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин на території Івано-Франківської області» затверджено перелік видів рослин, які не включені до Червоної книги України, які постійно або тимчасово (в періоди певних етапів життєвого циклу) ростуть у природних умовах на території Івано-Франківської області і перебувають під загрозою зникнення або істотного зменшення чисельності їхніх популяцій.

Перелік видів рослин, обсяги заготівлі, промислова заготівля на території області лімітуються, а любительський збір здійснюється за спеціальними дозволами та обов'язково узгоджується з користувачами угідь.

На ліси впливає низка абіотичних, біотичних і антропогенних чинників, під дією яких зменшується приріст деревини, відбувається часткова втрата крон, всихання окремих дерев і насаджень. Серед чинників негативного впливу на ліси провідне місце посідають хвороби лісу та листогризучі шкідники.

Станом на 01.01.2023 року площа осередків основних видів шкідників лісу становить 2,7 тис. га. Площа осередків хвороб складає – 45,7 тис. га, зокрема коренева губка – 32,3 тис. га., опеньок осінній – 11,5 тис. га.

На практиці використовуються біологічні, лісогосподарські та інтегровані методи боротьби. Зокрема, здійснюючи санітарні рубки, лісосічні та позалісосічні очистки, протягом 2023 року .

Лісопатологічні обстеження та обґрунтування в лісових масивах області здійснює спеціалізована служба Держлісагентства – державне підприємство «Івано-Франківськлісозахист» та постійні лісокористувачі області.

Протягом 2023 року в рамках екологічної акції «Посади ивоє дерево» проводилась висадка дерев на територіях навчальних закладів, територіях церковних громад та органів місцевого самоврядування.

Одним із основних напрямів діяльності лісових підприємств області залишається охорона лісу від пожеж та запобігання їх виникнення в лісових масивах, на торф'яниках і сільгоспугіддях.

Для попередження втрат від лісових пожеж лісогосподарські підприємства підтримують в належному стані і в достатній кількості протипожежний інвентар, проводять роботу по утриманню протипожежних розривів та мінералізованих смуг, поновлюють та встановлюють аншлаги та інформаційні панно на протипожежну

тематику, організовують навчання лісової охорони по організації гасіння лісових пожеж, постійно проводять роз'яснювальну роботу серед місцевого населення, туристів та школярів. З настанням пожежонебезпечного періоду організовується цілодобове чергування та патрулювання лісових масивів.

Інформація щодо охорони, використання та відтворення зелених насаджень у межах населених пунктів області наведено у таблиці 5.2.5.1.

Таблиця 5.2.5.1.

Озеленення населених пунктів, га *

Заходи	Рік			
	2020	2021	2022	2023
Створено нових зелених насаджень, га	13,58	71,2108	11,41	14,622
Проведено ландшафтну реконструкцію насаджень, га	10,59	8,26	23,39	12,912
Проведено догляд за насадженнями, га	87,475	155,212	90,95	131,33

* За інформацією органів місцевого самоврядування

5.2.6. Інвазійні чужорідні види рослин у флорі в межах області

В області простежуються тенденції до збільшення кількості адвентивних видів та розширення місця їх зростання і поширення.

Акцентуємо увагу на окремих адвентивних видах рослин, які зустрічаються на території області:

✓ амброзія полинолиста (природний ареал – Північна Америка). З'явилась в межах області 9-10 років назад, зустрічаються поодинокі популяції, як бур'ян;

✓ нетреба колюча (природний ареал – Південна Америка). Давно відмічена в області на окремих відкритих місцях Придністров'я, на околиці м. Івано-Франківська, а саме «Вовчинецьких горах» (зустрічається велика популяція);

✓ нетреба звичайна (природний ареал – Прикаспійська низовина), зустрічається рідко;

✓ хаменелюм римський (природний ареал – Західна Європа), зустрічається, як бур'ян на полях;

✓ хапоміла запашна (природний ареал – Північна Америка), зустрічається як бур'ян на полях;

✓ ромашка лікарська (природний ареал – Німеччина), розводять на присадибних ділянках як лікарську рослину;

✓ ехінацея пурпурова (природний ареал – Північна Америка), розводять в окремих лісництвах області як лікарську рослину;

✓ галінсога дрібноцвітна (природний ареал – Південна Америка), злісний бур'ян, популяції мають тенденцію до збільшення;

✓ стенаксис однорічний (природний ареал – Північна Америка), великі популяції на території області і навіть в Карпатах на висоті більше 1000м.;

✓ чорнобривці розлогі (Мексика), широко використовуються в озелененні;

- ✓ модрина японська (Японія), культивують в Карпатських Бескидах;
- ✓ сосна чорна (Західна Європа), розводять у парках культури та відпочинку.
- ✓ туя західна (природний ареал – Північна Америка), зустрічається в ботанічних садах та парках, широко застосовується в озелененні;
- ✓ гінкго дволопатеве (Китай), поодинокі дерева зустрічаються у великих містах.

Адвентивні види рослин в межах області значно впливають на місцеву флору та фауну. Їхні популяції з кожним роком збільшуються і витісняють місцеві види рослин. Наприклад, галінсога дрібноцвітна масово розмножується на присадибних ділянках і знищує врожай культурних рослин.

Для області найбільш поширеними інвазійними видами на сьогодні є 3 види. Це амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia* L.), повитиця польова (*Cuscuta campestris* Junk.) та борщівник Сосновського (*Heracleum sosnovskyi* Manden). Експансія інвазійних видів гальмує процеси відновлення корінного рослинного покриву, створюючи можливості їх блокування та спричиняє умови до утворення угруповань з їх домінуванням.

Розпорядженням Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 04.11.2021 № 426 схвалено Регіональну цільову програму боротьби з карантинним бур'яном –амброзією полинолистою в Івано-Франківській області на 2022-2025 роки.

5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу

5.3.1. Загальна характеристика тваринного світу

Видова чисельність тваринного світу Івано-Франківщини порівняно з іншими регіонами України значно багатша. Хребетні представлені 435 видами, ссавці – 74 видами, птахи – 280 видами. Ряд видів перебувають під загрозою зникнення і занесені до Червоної книги України: бурозубка альпійська, норка європейська, рись, тритон карпатський, саламандра плямиста, полоз лісовий, мідянка, вусач альпійський, вирезуб, чоп великий, бурий ведмідь.

Різноманітний тваринний світ Карпатського національного природного парку. Із поширених у Карпатах видів хребетних на території парку зареєстровано більше 200 видів, серед них: тритон альпійський, саламандра плямиста, кумка жовточерева, глухар, вивірка лісова, олень благородний, ведмідь бурий та ін. види.

На території природного заповідника «Горгани» зустрічається понад 100 видів безхребетних тварин, 149 видів хребетних, 103 види птахів, 47 видів ссавців. З них 20 видів занесені до Червоної книги України, 10 – до Європейського червоного списку (хариус європейський, тритон карпатський та альпійський, саламандра плямиста, лелека чорний, кіт лісовий).

У загальнозоологічних заказниках «Чорний ліс» та «Гирява» охороняються олень благородний, козуля європейська, рись, борсук, в орнітологічному заказнику «Пожератульський» – глухарі.

На території області нараховується 25 видів представників фауни, які

перебувають під загрозою зникнення і занесені до Червоної книги України. Ці види потребують систематичної роботи щодо виявлення місць їхнього перебування, проведення постійного спостереження за станом популяцій та наукових досліджень з метою розробки наукових основ їхньої охорони та відтворення.

В області проживають такі представники червонокнижної фауни:

ссавці: бурозубка альпійська, кутора мала, підковик малий, підковик великий, широкоух звичайний, норка європейська, борсук звичайний, видра річкова, кіт лісовий, рись, бурий ведмідь;

- земноводні: тритон карпатський, тритон альпійський, жаба прудка, саламандра плямиста;
- плазуни: полоз лісовий, мідянка;
- комахи: вусач альпійський;
- риби: харіус європейський (р. Лімниця), веризуб (р. Дністер), чоп великий (р. Дністер), чоп малий (р. Прут, притоки);
- птахи: лелека чорний, зміїд, беркут, глухар, тинівка альпійська.

Ліси населяють цінні мисливські види тварин: бурий ведмідь, олень благородний, сарна європейська, свиня дика, куниця лісова, лисиця руда, заєць сірий, вивірка лісова.

5.3.2. Стан і ведення мисливського господарства

Сучасне мисливство виконує економічну, соціальну та екологічну функції. Економічна функція мисливського господарства стосується надання мисливцям різноманітних послуг, пов'язаних з проведенням полювання. Соціальна функція полягає у задоволенні рекреаційних потреб людей, створення робочих місць, сплаті податків в бюджети різних рівнів. Екологічна функція виражається в охороні та відтворенні мисливських тварин, примноженні їх популяції.

Ведення мисливського господарства та здійснення полювання регулюються законами України «Про мисливське господарство та полювання», «Про тваринний світ». Права та обов'язки користувачів мисливських угідь, визначені законодавчо, відображені у договорі про умови ведення мисливського господарства, який кожен користувач укладає із обласним управлінням лісового та мисливського господарства після надання йому в користування мисливських угідь.

Станом на 01.01.2024 року веденням мисливського господарства в області займаються 59 користувачів мисливських угідь різної форми власності на загальній площі 783,5 тис.га.

- 13 лісогосподарських підприємств – філій ДП «Ліси України» на площі 262,7 тис. га, (34% всіх угідь області);

- 16 районних організацій УТМР та МРВП УТМР на площі 309,03 тис. га, (39%);

- 29 підприємств інших форм власності на площі 211,8 тис. га (27 %).

Протягом останніх кількох років площа мисливських угідь області поступово збільшується за рахунок дозакріплення мисливських угідь державного мисливського

резерву, які з'явилися в 2012-2015 роках під час основного перезакріплення мисливських угідь лісгоспів та районних організацій УТМР.

Фауна Прикарпаття надзвичайно багата, тут представлений практично весь видовий склад тварин і птахів України. У лісах водяться червонокнижні ведмідь бурий, рись, кіт лісовий, видра, горностаї, норка європейська, глухар, тетерев, рябчик, голуб-синяк.

У гірських струмках та ріках відновлюється популяція рідкісних хариуса та струмкової форелі. Основною статтею доходів організацій системи УТМР та переважної більшості інших громадських організацій та користувачів є кошти від реалізації мисливцям відстрільних карток під час полювання на пернату й хутрову дичину, які є масовими видами полювання. Більшість державних лісгосподарських підприємств в порядку ведення мисливського господарства отримує найбільше надходжень від проведення ліцензійного полювання на добування копитних тварин.

У звітному 2023 році на порушників правил полювання по області складено 42 протоколи.

Таблиця 5.3.2.1.

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (особин)*

Види мисливських тварин	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Олень благородний	1408	1471	1494	1443	1428
Козуля європейська	6109	6253	6512	6559	6859
Кабан	1665	1626	1552	1557	1637
Лисиця	617	721	767	779	1094
Заєць – русак	21788	22880	21679	22435	23186
Вовк	56	65	75	73	76

* Згідно інформації обласного управління лісового та мисливського господарства

За результатами проведеного обліку у мисливських угіддях філій Івано-Франківської області ДП «Ліси України» обліковано: копитних – 3561 особин, хутрових – 4700 особин, пернатих – 4562 особини, з яких основні: 774 особин оленя європейського, оленя плямистого 35 особин, лань 41, козуля 2138, кабан 523, заєць-русак 1431, білка 1412, ондатра 44, бобр 11, лисиця 215, вовк 34, борсук 178, куниця лісова 559. Спостерігається приріст усіх видів мисливських тварин, у тому числі червонокнижних.

У зв'язку з веденням воєнного стану в Україні добування мисливських тварин у 2023 році на території Івано-Франківської області не проводилося.

Таблиця 5.3.2.2.

Добування основних видів мисливських тварин (особин)*

Рік	Види мисливських тварин	Затверджений ліміт добування	Видано ліцензій	Добуто	Не використано ліцензій
2019	Кабан	403	401	161	41
	Козуля	396	372	244	27
	Олень	62	46	19	6
2020	Кабан	384	374	119	36
	Козуля	422	390	234	26
	Олень	63	50	12	16
2021	Кабан	331	312	82	28
	Козуля	428	415	271	27
	Олень	53	39	11	16
2022	Кабан	0	87	70	5
	Козуля	0	2	0	2
	Олень	0	0	0	0
2023	Кабан	0	0	0	0
	Козуля	0	0	0	0
	Олень	0	0	0	0

* Згідно інформації Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства

Основні проблеми мисливського господарства та шляхи його покращення:

- складний соціально-економічний стан, низька зайнятість місцевого населення, значний фактор браконьєрства;
- невисока чисельність основних видів мисливських тварин, що викликано рядом об'єктивних та суб'єктивних причин (браконьєрство, хвороби, висока щільність заселення та забудови);
- ускладнена процедура надання мисливських угідь в користування (отримання погоджень користувачів та власників земельних ділянок, яких в області зараз нараховується сотні тисяч осіб). Для вирішення даного питання необхідна співпраця усіх державних органів в галузі мисливського господарства, законодавчі зміни в частині надання мисливських угідь;
- для забезпечення дієвої охорони мисливських угідь області необхідно якісно покращити матеріально-технічне забезпечення єгерської служби (гідними посадовими окладами, форменим одягом, табельною зброєю, транспортом, сучасними технічними засобами).

5.3.3. Стан і ведення рибного господарства

Фонд рибогосподарських об'єктів Івано-Франківщини складається з двох басейнів – Дністровського, р. Дністер з притоками та Дунайського – р. Прут з притоками.

До Дністровського басейну належить р. Дністер та 124 притоки (довжиною понад 10 км). Найбільші притоки: річки Бистриця Надвірнянська, Бистриця

Солотвинська, Лімниця, Свіча, Сівка, Гнила Липа, Золота Липа, Луква, Ворона, Сукіль та інші.

До Дунайського басейну в межах Івано-Франківської області – р. Прут та 65 приток (довжиною понад 10 км). Найбільші притоки: Білий Черемош, Чорний Черемош, Рибниця, Пістинька, Чорнява, Лючка та інші.

Територія, що покрита поверхневими водами складає 23,7 тис. га.

Таблиця 5.3.3.1

Фонд рибогосподарських водних об'єктів*

Річки		Озера		Водосховища		Ставки	
Загальна кількість, шт.	Загальна протяжність, км	Загальна кількість, шт.	Загальна площа, га	Загальна кількість, шт.	Загальна площа, га	Загальна кількість, шт.	Загальна площа, га
8290	15754	42	98,7876	3	1631,2	1227	2635,2859

* За даними Дністровського басейнового управління водних ресурсів

У річках гірської частини області іхтіофауна представлена наступними видами: харіус європейський, форель струмкова, головень, голян, пічкур, бички, верхоплавка, окунь тощо. Рибопродуктивність невелика – 8-9 кг/га; рибні запаси оцінюються в 100 тонн.

Іхтіофауна річок рівнинної частини представлена такими видами: марена, рибець, білизна, плітка, окунь, головень, підуст, сом, судак, щука, сазан, карась, короп, лящ, клепець, плоскирка, голян, верхоплавка, пічкур, бички, зустрічаються стерлядь, вирезуб, чоп тощо. (таблиця 5.3.3.2.).

Таблиця 5.3.3.2

Виллов риби суб'єктами господарювання
(фізичні особи), які займаються рибництвом (аквакультурою) (тонн)*

Показники	2021	2022	2023
Виллов риби та добування інших водних живих ресурсів-усього	9,51	8,0	-
У тому числі:			
Сазан, короп	9,42	6,5	1,33
Товстолобик	1,45	1,1	0,200
Карась	0,2	-	
Інші види риб	0,3	0,4	
Виллов риби (без інших водних живих ресурсів)	11,37	-	-
Реалізовано риби та інших водних живих ресурсів (живих та охолоджених)	8,55	5,4	1,530

* За інформацією Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Івано-Франківській області.

Протягом звітнього 2023 року, як і у попередньому році, в межах Івано-Франківської області промисловий вилов не проводився. Не поступало також заявок

від рибогосподарських підприємств і на поточний рік, тому ліміт на область не встановлювався (таблиця 5.3.3.5).

Таблиця 5.3.3.3

Виллов риби суб'єктами господарювання (юридичні особи), які займаються рибництвом (аквакультурою) (тонн)*

№ з/п	Назва суб'єкта аквакультури	Форма № 1-А-аквакультура (річна)		
		2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	ПрАТ «Бабин-Риба»	9,44	16,442	25,816
2	ПАП «Волі Дар»	3,0	2,0	2,0
3	ПрАТ «Тисмениця-Риба»	13,6	0,193	0,577
4	ДП «Осмолодське ЛГ»	0,015	0,206	0,270
5	ТЗОВ Рибгосп Бурштинський	8,75	0,0	-
6	ПрАТ «Більшівці-Риба»	345,0	340,0	387,374
7	ТЗОВ КСП рибгосп «Княгинині»	10,2	1,596	-
8	ТЗОВ «Покуття Фрукт»	5,8	5,75	4,0
9	СРФГ «Хотимирське»	11,68	7,03	8,100
10	ПП «Плесо-Прут»	8,6	2,3	1,121
11	ФГ «Вікторія»	3,9	3,9	3,450
12	ФГ «Кухарський Петро»	2,5	2,0	1,600
13	ФГ «Жилибори»	-	0,4	-
14	ПП «Степан Мельничук»	-	0,0	-
15	СФГ «Ярослав»	-	0,0	-
16	ДП «Вигодське лісове господарство»	0,15	0,295	-
17	ПФГ «Овіс»	2,0	1,5	-
18	ПФГ «Поточище»	0,15	0,546	-
19	ФГ «Еко-Ферма»	12,78	0,259	-
20	АТ «Рибне господарство Міжріччя»	6,4	5,8	-
21	КП «КРГ «Нептун»	-	-	2,930
22	КСП «Плесо»	-	-	0,03
Всього		443,965	390,217	437,268

* За інформацією Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Івано-Франківській області.

5.3.4. Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

На території області проживає 36 видів фауни, які перебувають під загрозою зникнення і занесені до Червоної книги України. Ці види потребують систематичної роботи щодо виявлення місць їх перебування, проведення постійного спостереження за станом популяцій та наукових досліджень з метою розробки наукових основ їх охорони та відтворення (таблиця 5.3.4.1. – 5.3.4.4.).

Із зареєстрованих видів хребетних на території природного заповідника «Горгани» зустрічаються види, занесені до Червоної книги України.

Клас Круглороті – Cyclostomata

Угорська мінога – *Lamperta danfordi* Regan

Клас Риби – Pisces

Ряд Лососеподібні – Salmoniformes

Харіус – *Thymalus thymalus* L.

Клас Земноводні – Amphibia

Ряд Хвостаті – Caudate .

Плямиста саламандра – *Salamandra salamandra* L

Тритон карпатський – *Triturus montandoni* (Boulienger)

Тритон альпійський – *Triturus alpestris* (Laurenti)

Клас Плазуни – Reptilia

Ряд Лускаті – Squamata

Мідянка – *Coronella austriaca* Laurenti

Клас Птахи – Aves

Ряд Лелекоподібні – Ciconiformes

Лелека чорний – *Ciconia nigra* L.

Ряд Соколоподібні – Falconiformes

Підорлик малий – *Aguilapomarina* C.L. Brehm

Беркут – *Aquila chrysaetos* L.

Ряд Куроподібні – Galliformes

Глухар – *Tetrao urogallus* L.

Ряд Журавлеподібні – Gruiformes

Родина Журавлині – *Gruidae*

Сірий журавель – *Grus grus* L.

Ряд Совоподібні – Strigiformes

Пугач – *Bubo bubo* L.

Сичик-горобець – *Glaucidium passerinum* L.

Сова довгохвоста – *Strix uralensis* Pallas

Ряд Горобцеподібні – Passeriformes

Тинівка альпійська – *Prunella collaris* Scopoli

Клас Ссавці – Mammalia

Ряд Землерийкові – Soricidae

Бурозубка альпійська – *Sorex alpinus* Schinz

Кутора мала – *Neomys anomalus* Cabrera

Ряд Гризуни – Rodentia

Нориця мала водяна (повх) – *Arvicola scherman* (Shaw)

Нориця снігова – *Chionomys nivalis* (Martins)

Ряд Хижі – Carnivora

Бурий ведмідь – *Ursus arctos* L.

Горностай – *Mustela erminea* L.
Норка європейська – *Mustela lutreola* L.
Борсук – *Meles meles* (L.)
Видра – *Lutra lutra* (L.)
Кіт лісовий – *Felis silvestris* Schreber
Рись – *Felis lynx* L.

Із зареєстрованих видів на території Карпатського НПП зустрічаються види, занесені до Червоної книги України.

Комахи – Insecta

Ряд Бабки – Odonata

Родина Кордулегастериди – Cordulegasteridae

Кордулегастер кільчастий – *Cordulegaster annulatus* (Latreille)

Ряд Веснянки – Plekoptera

Родина Перліди – Perlidae

Веснянка велика – *Peria maxima* Skopoli

Ряд Твердокрилі або жуки – Coleoptera

Родина рогачі – Lucanidae

Жук – олень (рогач звичайний) – *Lucanus cervus* (Linnaeus)

Родина Вусачі – Cerambycidae

Розалія альпійська (вусач альпійський) – *Rosalia alpina* (Linnaeus)

Ряд скорпіонові мухи – Meleoptera

Родина Льодовичники – Boreidae

Льодовичник звичайний – *Boreus westwoodi* (Hagen)

Ряд лускокрилі – Lepidoptera

Родина Парусники – Papilionidae

Махаон – *Papilio machaon* (Linnaeus)

Родина Німфаліди – Nymphalidae

Райдужниця велика – *Apatura iris* (Linnaeus)

Родина Сатири – Satyridae

Чорнушка манто (сатирманто) – *Erebia manto* (Denis et Schiffermüller)

Родина Ведмедиці – Arctiidae

Ведмедиця-господиня – *Callimorpha dominula* (Linnaeus)

Родина Совки – Noctuidae

Евхальція різнобарвна – *Euchalcia variabilis* (Piller)

Совка сокиркова – *Periphrasa detrita* (Linnaeus)

Стрічка голуба – *Catocala fraxini* (Linnaeus)

Стрічка орденська малинова – *Catocala sponsa* (Linnaeus)

Риби – Pisces

Ряд Лососеподібні – Salmoniformes

Лосось дунайський – *Hucho hucho* L.

Земноводні – Amphibia

Ряд Хвостаті – Caudata

Тритон карпатський – *Thyturus montandoni* (Boulenger)
Тритон гірський – *Triturus alpestris* (Laurenti)
Саламандра плямиста – *Salamandra salamandra* L.

Плазуни – Reptilia

Ряд Лускаті – Squamata

Мідянка – *Coronella austriaca* Laurenti

Птахи – Aves

Ряд Лелекоподібні – Ciconiformes

Лелека чорний – *Ciconia nigra* L.

Ряд Соколоподібні – Falconiformes

Підорлик малий – *Aquila pomarina* C.L.Brehm

Беркут – *Aquila chrysaetos* L.

Лунь польовий – *Circus cyaneus* L.

Сапсан – *Faico peregrinus* Tunstall

Ряд Куроподібні – Galliformes

Глушець – *Tetrao urogallus* L.

Ряд Совоподібні – Strigiformes

Пугач – *Bubo bubo* L.

Сич волохатий – *Aegolius funereus* L.

Сичик-горобець – *Glaucidium passerinum* L.

Сова довгохвоста – *Sthx uralensis* Pallas

Сипуха – *Tyto alba* (Scopoli)

Ряд Горобцеподібні – Passeriformes

Тинівка альпійська – *Prunella collaris* Scopoli

Скеляр строкатий – *Monticola saxatilis* (L.)

Золотомушка червоночуба – *Regulus ignicapillus* Temminck

Ссавці – Mammalia

Ряд Землерийкові – Soricidae

Буроzubка альпійська – *Sorex alpinus* Schinz

Кутора мала – *Neomys anomalus* Cabrera

Ряд Рукокрилі – Chiroptera

Підковоніс малий – *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein)

Ряд Гризуни – Rodentia

Нориця мала водяна (повх) – *Arvicola scherman* (Shaw)

Нориця снігова – *Chionomys nivalis* (Martins)

Ряд Хижі – Carnivora

Горностай – *Mustela erminea* L.

Норка європейська – *Mustela lutreola* L.

Борсук – *Meles meles* (L.)

Видра – *Lutra lutra* (L.)

Кіт лісовий – *Felis silvestris* Schreber

Рись – *Felis lynx* L.

Таблиця 5.3.4.1.

Види тварин НПП «Гуцульщина», занесені до Червоної книги України

Види тварин	Кількість особин
Сич волохатий	2
Беркут	1
Підорлик малий	2
Пугач	5
Лелека чорний	4
Мідянка	14
Мінога угорська	48
Кіт лісовий	2
Сичик-горобець	3
Орел-карлик	2
Лосось дунайський	38
Сорокопуд сірий	4
Видра річкова	5
Рись звичайна	2
Борсук	15
Горностай	8
Норка європейська	12
Кутора мала	18
Підковоніс малий	13
Саламандра плямиста	2700
Сова довгохвоста	11
Глухар	8
Тритон альпійський	122
Тритон карпатський	140
Ведмідь бурий	2
Бурозубка альпійська	42
Полівка водяна	30
Широковух європейський	4
Лунь польовий	2
Гоголь	1
Зміїд	1
Полоз лісовий	2

Таблиця 5.3.4.2.

Види тварин Галицького НПП, занесені до Червоної книги України

Види тварин	Кількість особин
Широковух європейський – <i>Barbastellbarbastellus</i> Schreb	>20
Підковоніс малий — <i>Rhinolophushipposideros</i> Bechst.	>200
Рясоніжка мала – <i>Neomisanomalus</i> Cab	>30
Горностай – <i>Mustela erminea</i> L.	>35
Норка європейська – <i>Mustela lutreola</i> L.	>5
Тхір степовий — <i>Mustela eversmannii</i> L.	>10
Борсук – <i>Meles meles</i> L.	>30
Видра річкова – <i>Lutra lutra</i> L.	>25
Лелека чорний – <i>Ciconia nigra</i> L.	>7
Чернь білоока — <i>Aythya nyroca</i> Guild.	8

Гоголь – <i>Bucephala clangula</i> L.	2120
Крех середній – <i>Mergus serrator</i> L.	6
Скопа – <i>Pandion haliaetus</i> L.	1
Підорлик малий – <i>Aquila pomarina</i> Brem.	9
Лунь польовий – <i>Circus cyaneus</i> L.	15
Кульон великий – <i>Numenius arquata</i> L.	80
Пугач – <i>Bubo bubo</i> L.	5
Сова довгохвоста – <i>Strix uralensis</i> Pall.	>50
Сорокопуд сірий – <i>Lanius excubitor</i> L.	25
Саламандра плямиста – <i>Salamandra salamandra</i> L.	>15
Мінога українська – <i>Eudontomyzon mariae</i> Berg.	>1
Стерлядь – <i>Acipenser ruthenus</i> L.	>5
Харіус європейський – <i>Thymallus thymallus</i> L.	>30
Вирезуб – <i>Rutilus frisii</i> Nordm.	>100
Чоп великий – <i>Zingel zingel</i> L.	>1
Пасмовець тополевий – <i>Limenitis populi</i> L.	>50
Махаон – <i>Papilio machaon</i> L.	>70
Мінливець великий – <i>Apatura iris</i> L.	>100
П'явка медична – <i>Hirudo medicinalis</i> L.	>50

Таблиця 5.3.4.3.

Види тварин природного заповідника «Горгани» занесені до Червоної книги
України

Види тварин	Кількість особин
Тетрадонтофора блакитна	100
Подалірій, косатець-вітрилець	25
Махаон, косатець-ластівець	18
Красуня діва	10
Дозорець-імператор	8
Кордулегастер двозубчастий	5
Бабка перев'язана	5
Стрічкарка тополева	5
Мінливець великий	8
Гірняк Манто, чорнушка Манто	5
Сатурнія мала	5
Сатурнія руда	5
Стрічкарка блакитна	8
Пилкоротиця південна	5
Сонцевик фаубіле	10
Вусач альпійський	10
Мінога угорська, карпатська	12
Харіус європейський	37
Тритон карпатський	55
Тритон гірський, альпійський	44
Саламандра плямиста	54
Жовточерева джерлянка	24
Мідянка	34
Глухар	50
Чорний лелека	3

Шуліка чорний	4
Підорлик малий	14
Беркут	7
Орябок	56
Сич волохатий	5
Сичик-горобець	19
Дятел білоспинний	10
Трипалій дятел	4
Дятел зелений (жовна зелена)	7
Золотомушка червоночуба	12
Сова довгохвоста	19
Журавель сірий	3
Пугач	13
Тинівка альпійська	24
Голуб-синяк	26
Бурозубка альпійська	24
Кутора мала	35
Нетопир звичайний	11
Лилик двоколірний	13
Нічниця Брандта	12
Вечірниця руда	14
Вухань звичайний	10
Полівка снігова	33
Горностай	12
Норка європейська	9
Тхір лісовий	4
Видра річкова	6
Кіт лісовий	3
Рись звичайна	3
Ведмідь бурий	3

Таблиця 5.3.4.4.

Види тварин Карпатського НПП, занесені до Червоної книги України

Види тварин	Кількість особин
Кордулегастер кільчастий	38
Жук-олень, рогач звичайний	12
Вусач альпійський	4
Махаон	2
Райдужниця велика	131
Чорнушка Манто	38
Бражник мертва голова	2
Сатурнія руда	20
Стрічкарка блакитна	46
Стрічкарка орденська малинова	36
Евхальція різнобарвна	19
Совка сокиркова	23
Ведмедиця-господиня	35
Рогохвіст-авгур	64
Мегариса рогохвостова	73

Марена звичайна	143
Карась звичайний, карась золотий	37
Лосось дунайський, головатиця	52
Саламандра плямиста	24750
Тритон альпійський	10850
Тритон карпатський	24620
Кумка жовточерева	32350
Мідянка звичайна	8
Лелека чорний	5
Скопа	2
Лунь польовий	2
Підорлик малий	7
Беркут	5
Сапсан	4
Тетерук	32
Глушець	76
Орябок	301
Голуб-синяк	40
Пугач	9
Сич волохатий	14
Сичик-горобець	12
Сова довгохвоста	74
Сипуха	1
Жовна зелена	178
Дятел білоспинний	62
Дятел трипалій	46
Сорокопуд сірий	156
Тинівка альпійська	47
Золотомушка червоночуба	43
Скеляр строкатий	16
Білозубка велика	1420
Бурозубка альпійська	1520
Кутора мала	923
Підковоніс малий	2
Вухань звичайний	10
Вухань австрійський	12
Вечірниця руда	35
Нетопир звичайний	31
Лилик двоколірний	15
Кажан пізній	19
Кажан північний	17
Мишівка лісова	23
Полівка снігова	830
Ведмідь бурий	5
Горностай	65
Норка європейська	17
Тхір лісовий	67
Видра річкова	46
Кіт лісовий	5
Рись	11

Кількість видів фауни, яким загрожує небезпека

Назва виду	Кількість видів	Види, яким загрожує небезпека				
		2019	2020	2021	2022	2023
Хребетні:	40	23	23	23	23	23
ссавці	5	5	5	5	5	5
птахи	18	12	12	12	12	12
плазуни	11	2	2	2	2	2
земноводні	6	4	4	4	4	4
риби	3	3	3	3	3	3
круглороті	1	1	1	1	1	1
Безхребетні	10	5	5	5	5	5

5.3.5. Охорона, використання та відтворення водних ресурсів

З метою раціонального використання та відновлення водних біоресурсів та відповідно до законів України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про тваринний світ», беручи до уваги наказ Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства в Івано-Франківській області від 27.03.2023 № 11 «Про встановлення весняно-літньої заборони на добування (вилов) водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах Івано-Франківської області у 2023 році» Івано-Франківська обласна державна (військова) адміністрація видала розпорядження від 30.03.2024 № 114 «Про охорону водних біоресурсів під час весняно-літньої нерестової заборони вилову водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах Івано-Франківської області у 2023 році».

Для збереження та охорони популяції раків у період їх природного відтворення – спарювання та виношування ікри, враховуючи рекомендації Інституту рибного господарства Національної академії аграрних наук України встановлено заборону на період із 01.12.2023 по 30.06.2024 на будь-який вилов раків у рибогосподарських водних об'єктах Івано-Франківської області відповідно до наказу Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Івано-Франківській області 24.11.2023 № 32.

Для забезпечення охорони, відтворення аборигенного виду лососевих – струмкової форелі у річках Прикарпаття Івано-Франківським рибоохоронним патрулем видано наказ № 23 від 15.08.2023. Цим нормативно-правовим документом заборонено вилов форелі протягом її природного відтворення (нересту) з 1 вересня до 31 грудня 2023 року. Під час нерестового періоду форелі у гірських річках, на їх берегах заборонено проводити непогоджені будівельні, днопоглиблювальні, вибухові, бурові роботи, видобуток гравію, піщано-гравійної суміші, заготівлю лісу на берегах.

Для збереження водних біоресурсів у зимовий період, забезпечення охорони місць зимівлі риби Івано-Франківським рибоохоронним патрулем видано наказ від 26.10.2023 року № 25 «Про встановлення заборони вилову водних біоресурсів на зимувальних ямах». В документі визначено перелік зимувальних ям на водних

об'єктах Івано-Франківської області на осінньо-зимовий період 2023-2024 років. Крім того, створено інтерактивну загальнодоступну карту зимувальних ям (де забороняється рибальство).

5.3.5.1. Інвазійні чужорідні види тварин у фауні в межах області

Список інвазивних видів включає види тварин, випадково занесених людиною в нові для них регіони, де вони успішно приживаються, починають розмножуватися і захоплювати нові території.

Інвазивні («агресивні») види негативно впливають на місцеву фауну і флору, від чого стають шкідниками і карантинними об'єктами.

Ця проблема поширюється, зумовлюючи соціально-економічні, медико-санітарні та екологічні втрати, впливає на сільське, лісове, рибне господарство та природні системи, що є важливою основою людства. Такий збиток ускладняється зміною клімату, забрудненням навколишнього природного середовища, втратою середовища проживання та антропогенним забрудненням.

Прикладами інвазивних видів для Івано-Франківської області є усім відомі: колорадський жук, нутрія, ондатра, сіра ворона, сойка, сірий пацюк, чорний щур, слизняк іспанський.

Вирішення проблеми інвазивних видів, є невідкладною, оскільки загроза зростає щодня, викликаючи серйозні економічні та екологічні наслідки.

Профілактика є найбільш ефективним методом боротьби з проблемою. Необхідно більш ретельно проводити митну перевірку вантажів, підвищувати ефективність карантину, обмежити ввезення інвазивних та генетично-модифікованих видів тварин.

Охорона тваринного світу включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення і використання об'єктів тваринного світу.

Найбільш ефективним заходом щодо охорони об'єктів тваринного світу є створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду, правовий режим яких визначає Закон України «Про природно-заповідний фонд». Тваринний світ на таких територіях може охоронятися, як у комплексі з іншими природними ресурсами (наприклад, у заповідниках, національних природних парках), так і в спеціально створених з метою охорони тваринного світу об'єктах (загальнозоологічні, орнітологічні, заказники, зоологічні пам'ятки природи, зоологічні парки, сади тощо).

Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України видано ряд наказів для затвердження щодо плану дій для забезпечення виконання положень законів України «Про Червону книгу України» «Про тваринний світ», стосовно збереження рисі євразійської (*Lynx lynx* L.), ведмедя бурого (*Ursus arctos*), лелеки чорного (*Ciconia nigra*).

В області налагоджена співпраця між установами природно-заповідного фонду та підприємствами, установами і організаціями, у віданні яких знаходяться території,

які є місцем перебування ведмеда бурого, рисі євразійської та лелеки чорного, а також державними підприємствами лісової, мисливської галузі з науковцями та координація природоохоронних заходів.

5.4. Природні території, що підлягають особливій охороні

5.4.1. Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду

Збереження біотичного і ландшафтного різноманіття шляхом створення нових та вдосконалення існуючих заповідних територій, формування регіональної екологічної мережі є одним з пріоритетних напрямків розвитку заповідної справи в Івано-Франківській області.

Станом на 01.01.2024 площа природно-заповідного фонду області становить 225,185 тис. га або 16,20 % від площі області та нараховує 535 територій та об'єктів у тому числі:

- 33 об'єкти загальнодержавного значення площею 131,6 тис. га;
- 502 об'єкти місцевого значення площею 93,560 тис. га.

Протягом останніх років спостерігалася тенденція щодо збільшення площі природно-заповідного фонду області. У порівнянні з 2008 роком площа природно-заповідного фонду області зросла відповідно із 195,9 тис. га до 225,185 тис. га (відсоток заповідності області зріс відповідно із 14% до 16,2 % від загальної площі області). За цей час створено два національні природні парки, ряд об'єктів місцевого значення (таблиця 5.4.1.1.).

Природно-заповідний фонд області (таблиця 5.4.1.2.) представляють: природний заповідник «Горгани» площею 5,3 тис. га; 5 національних природних парків загальною площею 12,03 тис. га (національний природний парк «Верховинський», національний природний парк «Гуцульщина», Галицький національний природний парк, Карпатський національний природний парк, національний природний парк «Синьогора»), 3 регіональні ландшафтні парки площею 38,41 тис. га; 67 заказників площею 47,81 тис. га; 247 пам'яток природи площею 11,2 тис. га; 7 дендрологічних парків площею 0,15 тис. га; 9 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва площею 0,094 тис. га; 196 заповідних урочищ площею 7,36 тис. гектара.

Установи природно-заповідного фонду загальнодержавного значення утримуються за рахунок коштів Державного бюджету України. Галицький національний природний парк підпорядкований Державному агентству лісових ресурсів України, національний природний парк «Синьогора» перебуває в підпорядкуванні Державного управління справами. Інші території та об'єкти природно-заповідного фонду області передано під охорону підприємствам, установам, організаціям і громадянам, перебувають у їх віданні відповідно до оформлених охоронних зобов'язань.

Найбільш повно у природно-заповідному фонді представлені природні комплекси Горгани і Чорногори (природний заповідник «Горгани», Карпатський національний природний парк, національний природний парк «Верховинський»,

національний природний парк «Синьогора», заказники «Грофа», «Яйківський», «Тавпиширківський» та ін.).

Полонинсько-Чорногірську область репрезентує ландшафтний заказник «Чивчино-Гринявський», Сколівські Бескиди – Полянський регіональний ландшафтний парк, Покутсько-Буковинські Карпати – національний природний парк «Гуцульщина», Прут-Дністровську область – Дністровський регіональний ландшафтний парк, Рогатинське Опілля – Галицький національний природний парк.

Згідно фізико-географічного районування найбільше заповідних об'єктів зосереджено в гірській частині – біля 62% природно-заповідного фонду області, Передкарпаття – 25% і в рівнинній частині – 13%.

У кількісному відношенні переважають пам'ятки природи і заповідні урочища, проте за площею частка цих категорій незначна. За розмірами близько половини припадає на дрібні (від 1 до 10 га), трохи менше – об'єкти від 10 до 100 га. Великих заповідних територій (від 1000 га і більше) – 16.

Високий відсоток заповідності лісів у гірській частині області – Надвірнянському, Верховинському районах, (за рахунок Карпатського національного природного парку, національного природного парку «Верховинський»), Косівському (за рахунок національного природного парку «Гуцульщина» та регіонального ландшафтного парку «Гуцульщина»); у рівнинній частині – в Івано-Франківському (за рахунок Галицького національного природного парку), у Івано-Франківському (частково), Коломийському – за рахунок Дністровського регіонального ландшафтного парку.

На виконання Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» введеного в дію Указом Президента України від 23 березня 2021 року № 111/2021, Міндовкіллям створено відкритий електронний державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Необхідність створення такого Кадастру передбачена Законом України «Про природно-заповідний фонд України».

Кадастр використовується при плануванні подорожей та відпочинку, оформленні земельних ділянок, плануванні бізнесу, здійсненні громадського контролю, розробці документів просторового планування та при реалізації проектів соціально-відповідального бізнесу та волонтерів, що, на щастя, стає все більш популярним в Україні.

Івано-Франківською обласною державною адміністрацією забезпечено погодження клопотання щодо розширення національного природного парку «Синьогора» з постійними лісокористувачами (ДП «Осмолодське лісове господарство», ДП «Надвірнянське лісове господарство») за рахунок яких проводиться розширення національного природного парку на площу 10147,5 га. Івано-Франківська обласна державна (військова) адміністрація погодила проект Указу Президента України «Про зміну меж території національного природного парку «Синьогора» на площу 10179,5918 га (з них 10147,5 га – за рахунок земель

лісового фонду філій «Надвірнянське лісове господарство», «Осмолодське лісове господарство» ДП «Ліси України», 20,0 га – за рахунок земель Державного управління справами, 12,0918 га як правонаступнику Державної організації «Резиденція «Синьогора»»).

Проведена робота щодо створення (оголошення) на території філії «Осмолодське лісове господарство» державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» 10 пралісових пам'яток природи місцевого значення загальною площею 3984,8 гектара, які створені (оголошені) рішенням Івано-Франківської обласної ради від 09.06.2023 №681-22/2023. Відповідно, оформлено 10 охоронних зобов'язань на згадані об'єкти природно-заповідного фонду та передано на збереження постійному землекористувачу – філії «Осмолодське лісове господарство» державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України».

Таблиця 5.4.1.1.

Динаміка структури
природно-заповідного фонду Івано-Франківської області

№ з/п	Категорія територій та об'єктів ПЗФ	На 01.01.2022		На 01.01.2023		На 01.01.2024	
		Кількість, шт.	Площа, га	Кількість, шт.	Площа, га	Кількість, шт.	Площа, га
1	Природний заповідник	1	5344,2	1	5344,2	1	5344,2
2	Національні природні парки	5	120339,7	5	120339,7	5	120339,7
3	Регіональні ландшафтні парки	3	38417,0	3	38417,0	3	38455,0
4	Заказники	67	47813,46	67	47813,46	67	42213,885
	загальнодержавного значення	10	5415,8	10	5415,8	10	5415,8
	місцевого значення	57	42397,66	57	42397,66	57	36798,08
5	Пам'ятки природи	238	4374,18	228	2909,98	247	11222,92
	загальнодержавного значення	13	375,4	13	375,4	13	375,4
	місцевого значення	225	3998,78	215	2534,58	234	10847,52
6	Дендрологічні парки	7	152,96	7	152,96	7	152,96
	загальнодержавного значення	3	142,0	3	142,0	3	142,0
	місцевого значення	4	10,96	4	10,96	4	10,96
7	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	9	90,4	9	90,4	9	90,3979
	загальнодержавного значення	1	7,0	1	7,0	1	7,0
	місцевого значення	8	83,4	8	83,4	8	83,4
8	Заповідні урочища	196	7320,118	196	7319,8	196	7365,82
	Фактична площа ПЗФ	526	223852,018	526	223852,018	535	225185,34
	% фактичної площі ПЗФ від площі області	16,07		16,07		16,2	

Таблиця 5.4.1.2.

Структура природно-заповідного фонду області станом на 01.01.2024 року

№ п/п	Найменування об'єктів ПЗФ	Об'єкти природно-заповідного фонду					
		Загальнодержавного значення		Місцевого значення		Всього	
		Кількість	Площа	Кількість	Площа	Кількість	Площа
1	Природні заповідники	1	5344,2	-	-	1	5344,2
2	Національні природні парки	5	120339,7	-	-	5	120339,7
3	Дендрологічні парки	3	142,462	4	10,96	7	153,422
4	Регіональні ландшафтні парки	-	-	3	38455,0	3	38455,0
5	Заказники – всього, в т.ч.:	10	5415,8	57	36798,0845	67	42213,885
	ландшафтні	2	3486,8	9	11931,0445	11	15417,845
	лісові	2	460,0	11	6295,8	13	6755,8
	ботанічні	4	1006,5	26	1380,5	30	2387,0
	загальнозоологічні	-	-	2	15120,84	2	15120,84
	орнітологічні	1	207,5	5	21,9	6	229,4
	іхтіологічні	-	-	-	-	-	-
	гідрологічні	1	255,0	4	2048,0	5	2303,0
	загальногеологічні	-	-	-	-	-	-
6	Пам'ятки природи – всього, в т.ч.:	13	375,4	234	10847,52	247	11222,92
	комплексні	2	148,0	10	94,9	12	242,9
	ботанічні	5	133,5	150	744,29	155	877,79
	лісові	-	-	-	-	-	-
	гідрологічні	5	33,9	11	12,53	16	46,43
	джерела	-	-	-	-	-	-
	зоологічні	-	-	1	0,1	1	0,1
	геологічні	1	60,0	8	19,2	9	79,2
	пралісові	-	-	54	9976,5	54	9976,5
7	Ботанічні сади	-	-	-	-	-	-
8	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	1	7,0	8	83,3979	9	90,3979
9	Заповідні урочища	-	-	196	7365,818	196	7365,82
	РАЗОМ	33	131624,562	502	93560,7804	535	225185,34

5.4.2. Водно-болотні угіддя міжнародного значення

На виконання домовленостей України в рамках Рамсарської конвенції статус водно-болотних угідь міжнародного значення в Івано-Франківській області отримали: Бурштинське водосховище, Витоки ріки Погорілець, Витоки ріки Прут, нижня частина річки Дністер зі старицями і деякими притоками (в межах Івано-Франківської району).

Водночас в області зосереджено 2,6 тис. га збережених водно-болотних угідь, частина яких входить до складу природно-заповідного фонду. Всього заповідано 87 боліт площею 1160,0 га.

Болота зосереджені переважно у стариці ріки Дністер у Рогатинській, Галицькій, Тлумацькій та Городенківській територіальних громад. В межиріччях і на терасах гірських річок, у замкнених котловинах утворились сфагнові болота. Такі болота охороняються у Долинській та Рожнятівській територіальних громадах. Серед них – гідрологічні пам'ятки природи загальнодержавного значення: «Болото Ширковець», «Болото Мшана», «Болото «Висяче», гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Турова дача», ландшафтний заказник місцевого значення «Саджавський».

Пріоритетами в напрямку відтворення водно-болотних систем на території Івано-Франківської області є виявлення і забезпечення охорони цінних об'єктів, а також екологічно безпечне використання їх ресурсів.

*Гідрологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення
«Болото Ширковець».*

5.4.3. Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина

Завдяки географічному положенню Івано-Франківська область має можливість міжнародної співпраці в унікальному за своєю природою і науковою цінністю районі Українських Карпат – райони Горган і Чивчино-Гринявські гори, які прилягають в південно-західній частині до кордону з Румунією. На території Івано-Франківської області у прикордонній зоні у 2010 році створено національний природний парк «Верховинський», площею 12022,9 га. З румунської сторони в повіті Марамуреш зосереджено ряд природоохоронних територій. Тобто існують реальні можливості створення транскордонного українсько-румунського природоохоронного об'єкта (біосферного резервату).

Створення транскордонного українсько-румунського біосферного резервату на території Верховинського району Івано-Франківської області та Марамуреського повіту окрім збереження унікального біотичного та ландшафтного різноманіття сприятиме економічному розвитку регіону, в основному, за рахунок екотуризму, транспортних інфраструктур і розвитку традиційних методів ведення господарства.

5.4.4. Формування Смарагдової мережі

Створення Смарагдової мережі – нова для України форма охорони природи, що впроваджується в рамках виконання вимог ратифікованої в Україні Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), а також Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

На території Івано-Франківської області знаходяться 6 основних об'єктів, що відповідають критеріям Смарагдової мережі та включені до рекомендованого переліку українською стороною конвенції:

- природний заповідник «Горгани»;
- Карпатський національний природний парк;
- національний природний парк «Гуцульщина»;
- Галицький національний природний парк;
- національний природний парк «Верховинський»;
- Дністровський регіональний ландшафтний парк.

5.5. Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Івано-Франківська область, як і Карпатський регіон в цілому, характеризується унікальними природними та рекреаційними ресурсами. Тому невідкладною справою є реєстр національних культурних цінностей краю, їх дослідження, збереження і використання для розвитку Прикарпаття як туристично-оздоровчої зони.

Рекреаційні ресурси регіону визначаються наявністю цілющого клімату, широкого спектру мінеральних вод, лікувальних грязей, багатою історією і цікавою етнографією, сукупністю оздоровчих закладів. Усе це приваблює в наш край численних відпочиваючих і туристів.

У цій справі дуже важливе місце займають рекреаційні зони, як

фундаментальна основа збереження генофонду. Це важливо з декількох сторін. Насамперед, рекреаційні зони є територіями найпридатнішими для збереження генофонду рослинного і тваринного світу відповідної ландшафтно-територіальної та кліматичної зони, оскільки тут найбільше зберігся створений за багато мільйонів років природний стан.

В Карпатському національному природному парку функціонують: екотуристичний візит-центр, який створено з метою сприяння розвитку привабливого еколого-туристичного іміджу території Карпатського НПП, три кімнати природи в садибах природоохоронного науково-дослідного відділення (далі – ПНДВ), «Зелена лабораторія» на базі Яремчанського ПНДВ.

На території парку прокладено 19 еколого-освітніх стежок довжиною 158 км: «Наш друг Природа», «На гору Маковиця», «Стежка Довбуша», «Урочище Женець – полонина Явірник», «Урочище Женець – гора Хом'як», «Урочище Вередівський – гора Хом'як», «На гору Говерла», «Урочище Бредулець – полонина Ягідний», «Село Дземброня – гора Піп Іван», «На гору Піп Іван», «Село Бистрець – гора Ребра - гора Шпиці - полонина Гаджина - полонина Маришевська», «Село Бистрець – гора Менчул – село Дземброня», «Урочище Женець – водоспад Гук», «Село Вороненко – полонина Лаб'єска», «Науково-дослідний розплідник з відтворення рідкісних видів тварин. Вольєрне господарство – водоспад «Дівочі сльози», «Ресторан «Гуцульщина» – до найстарішого дерева», «Село Микуличин – полонина Ліснови», «Село Микуличин – полонина Явірник», «Селище Ворохта – полонина Борсучина».

На території парку 3 науково-пізнавальних стежки протяжністю 21 км: «Спортивна база Заросляк - озеро Несамовите», «Урочище Вершок - урочище Жбир», «Урочище Погорілець – озеро Марічейка – полонина Шешурська»; та 9 прогулянкових стежок протяжністю 64 км: «На гору Горган Бурачківський», «Науково-дослідний розплідник з відтворення рідкісних видів тварин, вольєрне господарство – урочище Пересліп», «На полонину Явірник - хребет Горган», «Місто Яремче – полонина Явір – гора Катеринка – полонина Явірник», «На гору Синячка», «Урочище Піги – урочище Ліснови – урочище Ягідний», «Науково-дослідний розплідник з відтворення рідкісних видів тварин. Вольєрне господарство – хребет Горган», «Туристична база "Говерла" - гора Магура», «Вокзал селища Ворохта – болото Рудяк».

На території Галицького НПП розташовані наступні туристичні маршрути: «По діброві» – пролягає через квартали № 3,4,5 Крилоського лісництва Парку, довжина маршруту – 8,7 км;

«На риборозплідні ставки» – околиця с. Медуха, Галицького району, довжина маршруту – 10 км;

«До Галичинських печер» - довжина маршруту – 9 км;

«Вздовж Бурштинського водосховища» – околиця с. Дем'янів. Тривалість екскурсії – до 5 год. Орнітологічний туризм – на Бурштинському водосховищі;

Екологічно-пізнавальні стежки:

«Ворониця–Сімлин» – Галицьке лісництво, прокладена в кварталах 2, 3, площею 17,0 га, лісові карстові озера.

«Княжа криниця–Замкова гора» – довжина маршруту 7,4 км, приблизна тривалість екскурсії – 4 години.

«До Галичинських печер» – довжина маршруту 9 км.

Рекреаційні пункти: «На Сімлин», рекреаційно-туристичний комплекс «Підгірки», «Верби», «На р. Дністер поруч столітнього мосту», «Колодіїв», «Лісовий затишок», «Під Дугласією». В урочищі Галич-Гора створено еколого-освітній веломаршрут «Галицьким лісом на двох колесах», протяжність – 5,8 км.

На території національного природного парку «Гуцульщина» прокладено 13 еколого-пізнавальних маршрутів, загальною протяжністю 80 км: «По Дубині», «На гору Михалків», «До оглядового майданчика на гору Острій», «На гору Овид та Баба-Жбир», «На хребет Каменистий», «На гору Клифа», «На полонину Россохата», «На озеро Лебедин», «На хребет Брусний», «На хребет Брусний до каменя Довбуша», «До сірководневого джерела на р. Волійця», «Попід Каменистий», «Хребтом Кормитура».

На території НПП «Верховинський» розташовані еколого-пізнавальні туристичні маршрути: «Скала Баби» – протяжність 19 км; «Монастирський» – протяжність 13 км; «Цісаревича Рудольфа» – протяжність 13 км; «Кляуза Лостун» – протяжність 17 км; «Стежками Лесі Українки» – протяжність 18 км; «Перкалаба – Пробійнівка» – протяжність 25 км; «Чемірне» – протяжність 14 км; «Від джерела «Сірководневе» до джерела «Буркут» протяжність 32 км». Загальна протяжність маршрутів – 132 км. Екологічні стежки НПП «Верховинський»: «Штефулець» – 12 км; «Мокринів Камінь» – 2,5 км; «Кляуза Балтагора» – 5 км; «Калиничі» – 6 км. Загальна протяжність стежок – 25,5 км.

5.6. Державна політика та заходи збереження біорізноманіття

Охорона тваринного світу включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення і використання об'єктів тваринного світу.

Найбільш ефективним заходом щодо охорони об'єктів тваринного світу є створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду, правовий режим яких визначає Закон України «Про природно-заповідний фонд». Тваринний світ на таких територіях може охоронятися як у комплексі з іншими природними ресурсами (наприклад, у заповідниках, національних природних парках), так і в спеціально створених з метою охорони тваринного світу об'єктах (загальнозоологічні, орнітологічні, заказники, зоологічні пам'ятки природи, зоологічні парки, сади тощо).

Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України видано ряд наказів про затвердження плану дій для забезпечення виконання положень законів України «Про Червону книгу України» «Про тваринний світ», стосовно збереження рисі євразійської (*Lynx lynx* L.), ведмедя бурого (*Ursus arctos* L.), зубра (*Bison bonasus* L.), лелеки чорного (*Ciconia nigra* L.).

В області налагоджена співпраця між установами природно-заповідного фонду та підприємствами, установами і організаціями, у віданні яких знаходяться території, які є місцем перебування ведмедя бурого, рисі євразійської та лелеки чорного.

6. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ҐРУНТИ

6.1. Структура та стан земель

6.1.1. Структура та динаміка основних видів земельних угідь

Загальна площа земель станом на 01.01.2024 складає 1392,7 тис. га, із них сільськогосподарські угіддя – 630,5 тис. га (45,3 % від загальної площі території області), в тому числі:

- рілля – 397,2 тис. га (28,5% від загальної площі території області);
- перелоги – 6,8 тис. га (0,5% від загальної площі території області);
- багаторічні насадження – 16,3 тис. га (1,17% від загальної площі території області);
- сіножаті і пасовища – 210,2 тис. га (15,09% від загальної площі території області).

Площа лісів та інших лісовкритих площ складає – 635,7 тис. га (45,65% від загальної площі території області).

Дані щодо структури та стану земель області наведені у таблиці 6.1.1.1.

Таблиця 6.1.1.1.

Структура та динаміка основних видів земельних угідь області*

Основні види земель та угідь	2021		2022		2023	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Загальна територія	1392,7	100	1392,7	100	1392,7	100
у тому числі:						
1. Сільськогосподарські угіддя, з них:	630,5	45,3	630,5	45,3	630,5	45,3
рілля	397,2	-	397,2	-	397,2	-
перелоги	6,8	-	6,8	-	6,8	-
багаторічні насадження	16,3	-	16,3	-	16,3	-
сіножаті	83,9	-	83,9	-	83,9	-
пасовища	126,3	-	126,3	-	126,3	-
2. Ліси та інші лісовкриті землі	635,7	45,6	635,7	45,6	635,7	45,6
з них вкриті лісовою рослинністю	587,1		587,1		587,1	
3. Забудовані землі	63,1	4,5	63,1	4,5	63,1	4,5
4. Відкриті заболочені землі	2,7	1,3	2,7	1,3	2,7	1,3
5. Землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом, з них:	22,7	1,6	22,7	1,6	22,7	1,6
6. Інші землі	38,0	2,7	38,0	2,7	38,0	2,7
Усього земель (суша)	1368,9	98,3	1368,9	98,3	1368,9	98,3
Території, що покриті поверхневими водами	23,8	1,7	23,8	1,7	23,8	1,7

*За даними ГУ Держгеокадастру в Івано-Франківській області

6.1.2 Стан ґрунтів

За період з 2019 по 2023 роки Івано-Франківською філією ДУ «Держґрунтохорона» проведено обстеження сільськогосподарських угідь на площі 119,6 тис. га, що складає 19,0 % від наявних в області. Через нестачу коштів та відсутність правової відповідальності землекористувачів за обов'язкове проведення обстеження сільськогосподарських угідь площа земель, на яких проведено агрохімічну паспортизацію, з кожним роком суттєво зменшується.

В області спостерігається тенденція погіршення агроекологічного стану земель, до розвитку на них процесів деградації ґрунтів – ерозії, дегуміфікації, переущільнення, зменшення біорізноманіття тощо. Причиною деградації найчастіше стають:

- нераціональна структура сільгоспугідь, посівних площ, розміщення культур без достатнього повного врахування ґрунтово кліматичних умов;
- дефіцитний баланс біофільних елементів через невеликі дози гною і мінеральних добрив, які застосовують;
- послаблення державного управління у сфері охорони земель і ґрунтів, недостатнє задіяння економічних стимулів для екологобезпечного використання земельних ресурсів, механізмів економічної та адміністративної відповідальності землекористувачів за порушення вимог щодо охорони родючості ґрунтів.

Кислотність обстежених угідь. За останні роки в області заходи з вапнування кислих ґрунтів практично відсутні, що негативно позначається на загальній екологічній ситуації. В області з 2007 по 2020 рік діяли програми поліпшення родючості сільськогосподарських угідь, згідно з якими на вапнування кислих ґрунтів було виділено кошти, але явно недостатні для того, щоб відчутно поліпшити якість ґрунтів. В прийнятих на 2021-2022 роки «Комплексній програмі розвитку агропромислового комплексу та сільських територій Івано-Франківської області» фінансування такого агрозаходу не передбачено.

В закисленому ґрунті – підвищений вміст іонів водню, що перетворює внесені добрива в непридатні для засвоєння рослинами. В кислих ґрунтах розвиваються грибки, паразити, збудники різноманітних захворювань рослин. Негативна дія підвищеної кислотності проявляється в комплексному погіршенні фізико-хімічних та біологічних властивостей ґрунту, спостерігається дефіцит кальцію, азоту та інших поживних речовин. Водночас у них підвищена кількість рухомих форм алюмінію й марганцю, які шкідливо впливають на розвиток рослин. Реакція ґрунтового розчину в більшості випадків виступає як головний фактор, що лімітує врожай.

За результатами лабораторних досліджень констатуємо факт наявності в області серед обстежених угідь 56,1 відсотка кислих земель. Серед них 20,2 % припадає на дуже сильно- та сильнокислі, 14,4 % – середньокислі, 21,5 % – слабокислі ґрунти (табл.6.1.2.1).

Характеристика ґрунтів за реакцією ґрунтового розчину за результатами агрохімічної паспортизації (середнє за 2019-2023 роки)

Площа ґрунтів за реакцією ґрунтового розчину, %								Середньо зважений показник, одиниць рН сол.
дуже сильно та сильно кислі < 4,5	середньокислі 4,6-5,0	слабо кислі 5,1-5,5	всього кислих < 4,6-5,5	близькі до нейтральних 5,6-6,0	нейтральні 6,1-7,0	слабо лужні 7,1-8,5	середньо лужні 7,6-8,0	
20,2	14,4	21,5	56,1	22,1	21,9	0	0	5,3

Найбільше кислих угідь серед обстежених знаходиться у гірських районах Карпат, а саме: Верховинському – 100,0 %, Косівському – 96,6 % та Надвірнянському – 85,9 %, Найменшу питому вагу серед обстежених сільськогосподарських земель займають кислі ґрунти в Івано-Франківському (39,4 %) та Калуському (47,5 %) районах.

Середньозважений показник кислотності обстежених угідь становить 5,3 одиниці рН, що характеризує ґрунти як слабокислі.

Землекористувачі без державної підтримки не в змозі профінансувати проведення цих робіт, так як виходячи з науково обґрунтованих норм, потреба у проведенні вапнування кислих ґрунтів по області складає близько 30,0 тис. га щороку.

Попри труднощі, що є в аграрному секторі, вапнування в умовах Прикарпаття повинне стати обов'язковим заходом для відтворення і підвищення родючості кислих ґрунтів. Подальше зволікання та не вирішення проблеми відродження хімічної меліорації цих ґрунтів призведуть до небезпечної агроекологічної ситуації, в результаті якої буде загальне погіршення стану ґрунтів та втрата їх родючості.

За сучасних умов господарювання традиційна технологія хімічної меліорації з внесенням по поверхні необхідної кількості вапна і дальшим його заорюванням у ґрунт є мало привабливою в економічному плані. Сильнокислі та середньокислі ґрунти найбільш доцільно провапнувати за технологією компенсуючої (підтримувальної) меліорації, за якої витрати вапнякових матеріалів скорочуються у півтора рази. На слабокислих ґрунтах оптимальним є застосування технології локального окультурювання.

Таким чином, у регіональній програмі доцільно змінити акцент з розподілу коштів для дуже обмежених обсягів вапнування на забезпечення максимальної прибутковості цього агрозаходу, передбачивши більш ефективне державно-приватне партнерство в цьому питанні.

Вміст гумусу в обстежених угіддях. Гумус є основним джерелом поживних речовин в ґрунті, від вмісту, запасів і якості якого залежать умови росту та розвитку рослин.

Аналізуючи стан ґрунтів області потрібно відмітити, що в загальній втраті гумусу в ґрунтах України (0,05 % кожні п'ять років) є і частка його втрат ґрунтами

Характеристика ґрунтів за вмістом гумусу за результатами агрохімічної паспортизації (середнє за 2019-2023 роки)

Площа ґрунтів, %						Середньо- зважений показник, %
дуже низький < 1,1	низький 1,1-2,0	середній 2,1-3,0	підвищений 3,1-4,0	високий 4,1-5,0	дуже високий > 5,0	
0,1	8,6	39,5	34,7	14,6	2,5	3,18

Середньозважений показник вмісту гумусу по області становить 3,18 %, що відповідає підвищеному рівню забезпеченості. Найвищий показник забезпеченості гумусом у Коломийському та Івано-Франківському районах, найнижчий – у Косівському районі.

Найважливішим ресурсом для забезпечення відтворення вмісту гумусу ґрунтів залишаються органічні добрива, рослинні рештки, побічна продукція, сидерати тощо, внесення яких позитивно впливає на агрохімічні, фізичні та водно-повітряні властивості ґрунтів.

Обсяги внесення органічних добрив в області незначні, за останній рік склали лише 2,6 т/га посівної площі, тоді як мінімальна норма для забезпечення бездефіцитного балансу гумусу (залежно від ґрунтово-кліматичної зони) має становити в рік від 8 до 14 т/га.

Вирішуючи завдання оптимізації гумусового стану ґрунту, необхідно виходити з того, що його регулювання повинно здійснюватися усіма засобами землеробства (оптимізація співвідношення угідь і сівозмін, обробітку ґрунту, застосування усіх наявних джерел органічної речовини тощо). Зважаючи на це необхідно:

- запровадження у виробництво ґрунтоохоронних сівозмін з оптимальним співвідношенням культур, а також за рахунок розширення площ під багаторічними травами, особливо бобовими, яких має бути не менше 10-15 відсотків;
- вирощування проміжних культур і сидератів, заміна чистих парів зайнятими; застосування агротехнічних заходів, які сприяють більшому надходженню в ґрунт органічних речовин у вигляді кореневих і післяжнивних решток;
- створення умов для більш ефективної гуміфікації органічних матеріалів, що надходять до ґрунту, через застосування відповідних агротехнічних і агрохімічних заходів;
- створення і розробка принципово нових верми- і біокомпостів, рідких і твердих біомінеральних добрив, біостимуляторів росту рослин, які виробляють з різної органічної речовини методами біоконверсії. Доцільно проаналізувати обсяги відходів тваринницьких, а особливо птахоферм та свиновідгодівельних комплексів області і намітити шляхи їх використання в агрофері;

Азотний режим обстежених угідь. Азотний режим ґрунтів в значній мірі визначає родючість ґрунтів і тісно пов'язаний з гумусом.

Результати агрохімічної паспортизації земель, які обстежували, свідчать про дуже низьку забезпеченість ґрунтів азотом, що легко гідролізується. Середньозважений показник вмісту легкогідролізного азоту в ґрунтах області є дуже низьким і становить 86 мг/кг ґрунту. (табл.6.1.2.3).

Таблиця 6.1.2.3

Характеристика ґрунтів за вмістом азоту, що легко гідролізується за результатами агрохімічної паспортизації (середнє за 2019-2023 роки)

Площа ґрунтів, %				Середньозважений показник, мг/кг ґрунту (Корнфілд)
дуже низький < 101	низький 101-150	середній 151-200	підвищений > 200	
74,9	23,8	1,3	-	86

Найнижча забезпеченість азотом, що легко гідролізується, спостерігається серед обстежених угідь Надвірнянського (73 мг/кг ґрунту) та Івано-Франківського (79 мг/кг ґрунту) районів. Тільки 1,3 % характеризуються середньою забезпеченістю лужногідролізним азотом. Угіддя із підвищеним вмістом цього елементу взагалі відсутні.

Вміст сполук рухомого фосфору в обстежених угіддях. Динаміка зміни вмісту рухомого фосфору безпосередньо пов'язана із кількістю внесення фосфорних добрив та виносу його з урожаєм сільськогосподарських культур.

Результати досліджень свідчать, що серед обстежених угідь переважають з дуже низьким (26,4 %) та середнім (25,7 %) рівнями забезпеченості. Ґрунти з низьким вмістом сполук рухомого фосфору займають 20,7 %, підвищеним – 12,1%, високим – 15,2 %. Угіддя з дуже високою забезпеченістю серед обстежених взагалі відсутні (табл. 6.1.2.4).

Таблиця 6.1.2.4

Характеристика ґрунтів за вмістом рухомих сполук фосфору за результатами агрохімічної паспортизації (середнє за 2019-2023 роки)

Площа ґрунтів, %						Середньозважений показник, мг/кг ґрунту (Кірсанов)
дуже низький < 25	низький 26-50	середній 51-100	підвищений 101-150	високий 151-250	дуже високий > 250	
26,4	20,7	25,7	12,1	15,2	-	75

Середньозважений показник вмісту рухомого фосфору за методом Кірсанова в обстежених ґрунтах області складає 75 мг/кг ґрунту, що відповідає середньому рівневі забезпеченості.

Аналіз в розрізі районів показує, що найкраще забезпечені рухомими формами фосфору сільськогосподарські угіддя Калуського, Коломийського та Івано-Франківського районів. Найнижчий вміст рухомих форм цього елемента у Верховинському районі.

Вміст сполук рухомого калію в обстежених угіддях. Калій – один із основних елементів живлення рослин, специфікою якого є багатогранна дія на рослинний організм і висока рухомість у рослинах.

Серед обстежених угідь області середньозважений вміст рухомих сполук калію за методом Кірсанова становить 127 мг/кг ґрунту, що відповідає

підвищеному рівню забезпеченості та залишився на рівні попереднього туру.

Таблиця 6.1.2.5

Характеристика ґрунтів за вмістом рухомих сполук калію за результатами агрохімічної паспортизації (середнє за 2019-2023 роки)

Площа ґрунтів, %						Середньо- зважений показник, мг/кг ґрунту (Кірсанов)
дуже низький 0-40	низький 41-80	середній 81-120	підвищений 121-170	високий 171-250	дуже високий > 250	
4,2	26,7	22,8	19,9	26,4	0,0	127

У розрізі районів найкраща забезпеченість цим елементом у Коломийському (155 мг/кг ґрунту) та Калуському (133 мг/кг ґрунту) районах. Найнижчий вміст рухомих сполук калію у Верховинському та Надвірнянському районах. Тут переважають ґрунти із низьким та середнім умістом рухомих сполук калію.

Отже, для збереження та підвищення родючості ґрунтів та їх охорони в області необхідно впроваджувати науково обґрунтовані системи і технології використання добрив, хімічних меліорантів на основі даних агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення.

6.1.3 Деградація земель

Ринкові відносини та зміна форми власності вимагають і нових підходів щодо розробки шляхів збереження, відтворення та підвищення родючості ґрунтів. Виробник сільськогосподарської продукції повинен орієнтуватися як на соціальні умови, так і на рівень ринково-господарських відносин, але в той же час згідно з Законом України «Про охорону земель» повинен враховувати екологічні наслідки свого господарювання та виконувати вимоги по захисту ґрунту від ерозії і забезпечувати відтворення родючості наданих йому земель в оренду й приватну власність.

На міжнародному рівні, і в Україні, зокрема, стоїть завдання щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (НДРЗ). Це стан, коли кількість та якість земельних ресурсів, необхідних для підтримання екосистемних функцій і послуг та підвищення продовольчої безпеки, залишається сталою або збільшується у визначених часових і просторових рамках та екосистемах.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року створено Координаційну раду з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, на першому засіданні якої прийнято основні добровільні національні завдання щодо досягнення НДРЗ в Україні, а саме:

- підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) в ґрунтах;
- відновлення та стале використання торфовищ.

Отже, підтримання вмісту гумусу у ґрунті є не тільки справою аграріїв, а загальнонаціональним зобов'язанням перед міжнародною спільнотою. Вибір цього ключового показника попередження деградації земель зумовлений

багатогранним регуляторним значенням органічного вуглецю у забезпеченні сталого функціонуванні ґрунтів, зокрема, зменшення ерозії ґрунтів, подолання їхньої агрофізичної та біологічної деградації, запобігання збідненню на поживні елементи, мінімізація засолення і підкислення ґрунтів, наслідків їх забруднення, а також регулювання водного режиму в зонах недостатнього або надлишкового зволоження.

Основні заходи досягнення нейтрального рівня деградації земель за показником вмісту ґрунтового органічного вуглецю систематизовано за трьома напрямками.

1. Збільшення надходження органічної речовини до ґрунтів сільськогосподарських угідь завдяки:

- збільшенню врожайності сільськогосподарських культур;
- зміні структури посівних площ зі збільшенням частки бобових, додавання сидеральних культур до сівозмін;
- стимулюванню розвитку тваринництва, у т. ч. створення громадських сіножатей та пасовищ;
- стимулюванню розширення виробництва та застосування органічних добрив, у т. ч. з вторинної органічної сировини (переробка відходів на добрива) та місцевих природних ресурсів (сапропелі, торф, компости);
- стимулюванню розвитку біологічного землеробства.

2. Запобігання (мінімізація) втрат органічної речовини ґрунтів сільськогосподарських угідь шляхом:

- впорядкування орних земель шляхом виведення з ріллі схилів крутизною понад 7 градусів, та інших непридатних для розорювання угідь, консервації деградованих земель тощо;
- збереження та поліпшення стану існуючих та створення нових полезахисних лісосмуг й інших захисних насаджень, включаючи передачу їх спроможним землекористувачам;
- впровадження технологій мінімального та нульового обробітку ґрунту;
- запобігання випалюванню рослинності та її залишків на полях, насамперед – стерні.

3. Удосконалення нормативно-правового, інформаційного та організаційного забезпечення, включаючи прийняття та реалізацію нормативно-правових актів з питань:

- економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель, збереження ґрунтів та відтворення їх родючості;
- удосконалення контролю та посилення відповідальності власників землі та землекористувачів за погіршення стану земель та ґрунтів;
- розроблення та впровадження стандартів та регламентів у сфері управління органічною речовиною ґрунту, виробництва та застосування органічних добрив;
- створення і забезпечення функціонування єдиної ґрунтово-інформаційної системи та Національного ґрунтово-інформаційного центру, забезпечення моніторингу вмісту органічного вуглецю у ґрунтах, його картографування та

проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення.

Статтями 35 і 37 Закону України «Про охорону земель» передбачено, що юридичні та фізичні особи, які набувають права тимчасового користування сільськогосподарськими угіддями, у тому числі на правах оренди або сервітуту, зобов'язані проводити господарську діяльність способами, які не завдають шкідливого впливу на родючість ґрунтів, застосовувати екологічно безпечні технології обробітку, здійснювати заходи щодо охорони ґрунтів, забезпечувати захист земель від забруднення, підкислення, засолення, виснаження ґрунтів на гумус, поживні елементи.

Згідно зі статтями 156 і 157 Земельного кодексу України та статтею 140 Цивільного кодексу України, для економічного стимулювання раціонального використання земель і підтримки земель у відповідному агроекологічному стані передбачено відшкодування збитків власників землі й землекористувачів за погіршення родючості ґрунтів на земельних ділянках сільськогосподарського призначення. При цьому шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства України про охорону земель, підлягає відшкодуванню у повному обсязі.

Для економічного стимулювання раціонального використання землі (підвищення відповідальності за ефективне використання угідь) і вирівнювання умов господарювання (створення рівних умов на землях різної якості) доцільно запровадити диференційований підхід до земельного оподаткування, одним з варіантів може бути такий:

- у разі забезпечення позитивного балансу гумусу в ґрунті в році, що передує податковому (звітному) періоду для сплати податку, його ставка за один гектар земель сільськогосподарського призначення становить 0,1 % від їх нормативної грошової оцінки;

- у разі забезпечення рівноважного балансу гумусу в ґрунті в році, що передує податковому (звітному) періоду для сплати податку, його ставка за один гектар земель сільськогосподарського призначення становить 0,5 % від їх нормативної грошової оцінки;

- у разі забезпечення дефіцитного балансу гумусу в ґрунті в році, що передує податковому (звітному) періоду для сплати податку, його ставка за один гектар земель сільськогосподарського призначення становить 1 % від їх нормативної грошової оцінки.

Платниками податку мають бути юридичні особи, які є власниками або землекористувачами (орендарями) земель сільськогосподарського призначення, які ведуть товарне сільськогосподарське виробництво та фермерське господарство за місцем розташування земельної ділянки. Сільськогосподарські підприємства й фермерські господарства, що виробляють органічно (екологічно безпечно) аграрну продукцію, від сплати земельного податку повинні бути звільнені. 50 % коштів від цього податку слід направляти в Фонд відтворення родючості ґрунтів з наступним їх цільовим використанням для фінансування ґрунтоохоронних заходів, які не під силу провести самим товаровиробникам. 50 % коштів слід використовувати на фінансове стимулювання землевласників і

землекористувачів, які покращують стан родючості земель, що використовують.

Раціональне землекористування, повинно передбачати:

- періодичне суцільне великомасштабне і детальне ґрунтове обстеження, систематичний моніторинг ґрунтового покриву ;
- обов'язкове субсидування аграрного сектору, бо за ринкових умов фермер не в змозі впроваджувати новітні ґрунтозберезувальні технології, ефективно господарювати і підтримувати родючість ґрунтів. Але неодмінна умова отримання фермером субсидій – відсутність будь-яких порушень агротехнологій;
- сприяння впровадженню новітніх технологій для збереження ґрунтів.

Введенню повноцінної приватної власності на землю повинно передувати вирішення піднятих питань. Цьому сприятиме «європейська ґрунтова політика», яку в Україні треба імплементувати у зв'язку з обраним країною європейським вибором. Така політика означатиме всіляке сприяння державою впровадженню ґрунтоохоронних агротехнологій і примусово-заохочувальний підхід до землекористувача. Для цього необхідна постійно діюча єдина державна служба з моніторингу та охорони ґрунтів, яка забезпечить ефективну державну систему контролю якості землекористування.

Господарське використання деградованих земель є екологічно небезпечним та економічно неефективним, тому такі землі підлягають консервації, а саме:

- земельні ділянки, що використовуються з порушенням вимог щодо охорони земель від ерозії та зсувів, встановлених цим Законом;
- рілля, що має один з показників, який характеризує ґрунтові властивості і зумовлює необхідність консервації земель за природно-сільськогосподарськими зонами, визначений Порядком консервації земель;
- деградовані землі, малопродуктивні землі, що не мають степового, лучного, лісового рослинного покриву, господарське використання яких є екологічно небезпечним та економічно неефективним, а також техногенно забруднені земельні ділянки, на яких неможливо одержати екологічно чисту продукцію, а перебування людей на цих земельних ділянках є небезпечним для їхнього здоров'я;
- земельні ділянки, забруднені хімічними речовинами внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану;
- земельні ділянки, на яких розташовані військові інженерно-технічні та/або фортифікаційні споруди;
- інші деградовані та малопродуктивні землі.

Консервація земель здійснюється шляхом припинення чи обмеження їх господарського використання на визначений термін та залуження, залісення або ренатуралізації. Передача у власність і користування земель державної та комунальної власності, щодо яких прийнято рішення про їх консервацію, для цілей, не пов'язаних із такою консервацією, забороняються.

.

Таблиця 6.1.3.1.

Поширеність деградаційних процесів*

Види деградованих земель	За роками					
	2021		2022		2023	
	Площа земель, підданих впливу, тис. га	% від загальної площі регіону	Площа земель, підданих впливу, тис. га	% від загальної площі регіону	Площа земель, підданих впливу, тис. га	% від загальної площі регіону
Дефляційно небезпечні землі (с/г угіддя)	-	-	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя), піддані водній ерозії	10,8213	0,78	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя), піддані сумісній дії водної та вітрової ерозії	-	-	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя) з кислими ґрунтами	0,897	0,06	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя) із засоленими ґрунтами	0,005	-	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя) із солонцюватими ґрунтами	0,003	-	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя) із солонцевими комплексами	0,001	-	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя) осолоділі	0,001	-	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя) перезволожені	0,002	-	-	-	-	-
Землі (с/г угіддя) заболочені	0,254	0,02	-	-	2,7	0,19
Землі (с/г угіддя) кам'яністі	1,217	0,09	-	-	11,9	0,85
Землі, що піддані зсувам	0,586	0,04	-	-	-	-
Землі над породами, що здатні до карстування, у тому числі під 1008 од. карстопроявів	0,01	-	-	-	-	-
Забруднені землі (с/г угіддя), які не використовуються у с/г виробництві	0,001	-	-	-	-	-
Землі, що перебувають у стані консервації	0,0	0,0	-	-	-	-
Підтоплені землі	0,205	0,01	-	-	-	-
Порушені землі	1,574	0,11	1,57	0,11	-	-

*За даними Головного управління Держгеокадастру в Івано-Франківській області

6.2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти

Аналіз даних сучасного стану і співвідношення угідь свідчить про те, що найбільші порушення відбулися в передгірських і рівнинних районах. Ступінь сільськогосподарської освоєності території тут коливається в межах відповідно 54-64 % і 63-77 %. Загальна розораність перевищує межу екологічної збалансованості як у рівнинних – 52 %, так і в передгірських районах – 43 %. В рівнинних районах розорано в середньому 77 % сільськогосподарських угідь, у передгірських – 72%. Найбільш розораними є землі у Коломийському (63,5-67,3 %) та Івано-Франківському (51-57,3 %) районах.

Регіон Карпат і прилеглих територій має певні територіальні відмінності щодо характеру використання земель. Вони зумовлені зональністю природних умов, особливостями розселення населення, значенням окремих районів у вирощуванні тих чи інших видів сільськогосподарських культур.

Як наслідок високої сільськогосподарської освоєності земельного фонду без належних заходів щодо її охорони і відтворення, як виробничого ресурсу та важливої складової навколишнього середовища, є прогресуюча деградація земель, що створює загрозу екологічній безпеці області.

Сільськогосподарські підприємства на сьогоднішній день більшою мірою зацікавлені в інтенсивній експлуатації землі з метою одержання максимальної кількості продукції, ніж у збереженні ґрунтів і відтворенні їх родючості.

6.3. Державна політика та заходи у сфері охорони земель

6.3.1. Практичні заходи

6.3.2. Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво

Охорона земель – система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Необхідно створити такі умови, щоб охорона родючості ґрунтів була вигідною землекористувачеві незалежно від форм власності. Зокрема, слід запровадити: обов'язкову фіксацію стану родючості ґрунтів на момент передачі в оренду або продажу й далі в процесі їхнього моніторингу; значні штрафні санкції аж до позбавлення права власності на земельну ділянку й повернення її в державну власність або припинення орендних відносин у разі грубого порушення правил раціонального землекористування (незалежно від форми власності на землю); державну фінансову підтримку (субсидії) лише тим, хто дотримується ґрунтозахисних норм, забезпечуючи принаймні просте відтворення родючості.

У 2023 році структурним підрозділом обласної державної адміністрації у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до наданих

повноважень розглянуто 1 проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок, 3 робочих проекти землеустрою щодо поліпшення сільськогосподарських угідь земельних ділянок.

Основними завданнями державного контролю за використанням та охороною земель, згідно зі ст. 2 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель»:

- ✓ забезпечення дотримання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами земельного законодавства України;

- ✓ забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель;

- ✓ запобігання порушень законодавства України у сфері використання та охорони земель, своєчасне виявлення таких порушень і вжиття відповідних заходів по їх усуненню;

- ✓ забезпечення дотримання власниками землі та землекористувачами стандартів і нормативів в області охорони та використання земель, запобігання забруднення земель і зниження родючості ґрунтів, погіршення стану рослинного та тваринного світу, водних та інших природних ресурсів.

Основними принципами здійснення державного контролю за використанням та охороною земель є:

- ✓ забезпечення раціонального використання та охорони земель як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави;

- ✓ пріоритет вимог екологічної безпеки у використанні земельних ресурсів над економічними інтересами;

- ✓ повне відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю внаслідок порушення земельного законодавства України;

- ✓ поєднання заходів економічного стимулювання і відповідальності у сфері використання та охорони земель.

Державний контроль за використанням та охороною земель, дотриманням вимог законодавства України про охорону земель і моніторинг ґрунтів здійснюються шляхом:

- ✓ проведення перевірок;

- ✓ розгляду звернень юридичних і фізичних осіб;

- ✓ участі у прийнятті в експлуатацію меліоративних систем і рекультивованих земель, захисних лісонасаджень, протиерозійних гідротехнічних споруд та інших об'єктів, які споруджуються з метою підвищення родючості ґрунтів та забезпечення охорони земель;

- ✓ розгляду документації із землеустрою, пов'язаної з використанням та охороною земель;

- ✓ проведення моніторингу ґрунтів та агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення.

7. НАДРА

7.1. Мінерально-сировинна база

7.1.1. Стан та використання мінерально-сировинної бази

В області розвідані родовища нафти та газу, озокериту, кам'яної і калійної солей, сірки, сировини для будівельних матеріалів, а також є сприятливі умови для видобування мідноколчеданних та поліметалічних руд, наявні мінеральні води з бальнеологічними властивостями.

Сировинна база області складається з корисних копалин паливно-енергетичного напрямку (газ, нафта, конденсат, торф), сировина для виробництва будівельних матеріалів, підземні води та грязі, гірничо-хімічні корисні копалини (кам'яна, калійна та магнієва солі, карбонатна сировина для вапнування кислих ґрунтів, карбонатна сировина для цукрової промисловості, сірка), гірничорудні корисні копалини.

Область повністю забезпечена розвіданими запасами солі кухонної, цементної сировини, вапняку для випалювання вапна, гіпсу, піщано-гравійних матеріалів, цегельно-черепичної та керамзитової сировини.

Мінеральні води представлені водами без специфічних компонентів, особливості яких визначаються основним іонним складом і загальною мінералізацією (від малої до міцної розсільної), а також водами – вуглекислими, бромистими, йодованими, з підвищеною температурою. Із родовищ мінеральних вод, що мають затверджені експлуатаційні запаси в області, наявні 14 родовищ.

На півночі області наявне родовище лікувальних грязей Черченське.

7.2. Система моніторингу геологічного середовища

Моніторинг стану геологічного середовища проводиться Державною службою геології та надр України та державними геологічними підприємствами, що належать до сфери управління Державної служби геології та надр України щодо: підземних вод (ресурси та використання); ендегенних та екзогенних процесів (видові і просторові характеристики, активність прояву); геофізичних полів (фонові та аномальні визначення); геохімічного стану ландшафтів (вміст і поширення природних і техногенних хімічних елементів і сполук).

Протягом 2023 року Державною геологічною службою проведення геологорозвідувальних робіт не фінансувалося, обстеження ділянок розвитку небезпечних геологічних процесів та моніторинг підземних вод ДП «Західукргеологія» не проводилися.

7.2.1. Підземні води: ресурси, використання, якість

За інформацією отриманою від ДП «Західукргеологія» у відповідності до звіту по формі 7-гр по Івано-Франківській області видобуток із затверджених запасів підземних вод у 2023 році становив 535,9 тис. м³/рік (1,5 тис. м³/добу), в тому числі КП «Житловик» Івано-Франківського району – 522,2 тис. м³/рік. Видобуток з неоцінених запасів підземних вод склав 124,1 тис. м³/рік (0,4 тис. м³/добу).

Всього споживання підземних вод водокористувачами області у 2023 році становило 660,0 тис. м³/рік (1,8 тис. м³/добу).

Якість підземних вод питного та технічного призначення відповідала нормативним документам. Так, як на території області основним водоносним горизонтом є четвертинний, що є першим від поверхні, у питній воді якого, як правило, підвищені сполуки азотної групи, то за наданими хімічними аналізами вони не перевищують нормативно-допустимі показники.

Ділянок та осередків забруднення підземних вод протягом 2023 року не виявлено.

7.2.2. Екзогенні геологічні процеси

З 2023 року Державною службою геології та надр України проведення геологорозвідувальних робіт не фінансувалося, обстеження ділянок розвитку небезпечних геологічних процесів ДП «Західукргеологія» не проводилися.

ДП «Західукргеологія» довготривалий час проводяться роботи по моніторингу поширення розвитку інженерно-геологічних процесів та явищ екзогенно-геологічних процесів та явищ, з метою протизсувних заходів в межах західної України, зокрема території Івано-Франківської області. В ході цих робіт ведуться спостереження за ділянками, де виявлені небезпечні екзогенно-геологічні процеси, а також кадаструються новоутворені ділянки з розвитком небезпечних екзогенно-геологічних процесів, що дає змогу прогнозувати можливість їх розвитку на території області.

За результатами робіт станом на 01.01.2022 в області зафіксовано 805 зсувних ділянок, 270 селевих потоків і 35 ділянок інтенсивного руслоперетворення. Загальна кількість карстопроявів 1008, площа поверхневих карстопроявів – 682 км².

Тектонічна карта Івано-Франківської області.

7.3. Дозвільна діяльність у сфері використання надр

Кількість спеціальних дозволів на користування надрами зареєстрованих в ДНВП «Геоінформ України»

Таблиця 7.3.1.

Спеціальні дозволи на користування надрами	За роками		
	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Кількість виданих	9	7	17
Кількість анульованих	3	8	6

7.4. Геологічний контроль за вивченням та використанням надр

Згідно з вимогами ст. 61 Кодексу України «Про надра», державний контроль за геологічним вивченням надр (державний геологічний контроль) та раціональним і ефективним використанням надр України здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

На офіційному веб-сайті Державної служби геології та надр України за посиланням: <https://www.geo.gov.ua/geokontrol/richni-zvity/> розміщено Звіт про результати роботи Департаменту державного геологічного контролю Державної служби геології та надр України за 2023 рік.

7.5. Державна політика та заходи щодо геологічного вивчення та раціонального використання надр

З метою здійснення реформи в галузі надрокористування у 2023 році прийнято ряд нормативно-правових актів:

Кабінет Міністрів України постановою від 19.05.2023 № 511 затвердив Порядок ведення, функціонування та доступу до інформації єдиної державної електронної геоінформаційної системи користування надрами. Впровадження такої системи – це важлива складова великої реформи галузі та ще один крок до її повної діджиталізації. Система надаватиме доступ до 17 баз даних та реєстрів. Серед них – державний фонд надр України, державні реєстри спецдозволів, нафтових, газових і артезіанських свердловин, державний водний кадастр, державний геологічний вебпортал.

Постановою КМУ від 26.05.2023 № 533 затверджено Перелік підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів.

Кабінет Міністрів України постановою від 09.06.2023 № 706 затвердив Порядок ведення Державного реєстру артезіанських свердловин. Цей Порядок визначає процедуру ведення Державного реєстру артезіанських свердловин, внесення до нього відомостей (даних та інформації) про артезіанські свердловини та доступу до інформації зазначеного Реєстру.

Уряд схвалив зміни до постанови КМУ від 08.10.2023 № 963 «Про затвердження Порядку державного обліку артезіанських свердловин, облаштування їх засобами вимірювальної техніки об'єму видобутих підземних вод». Документ встановлює єдині правила функціонування Реєстру свердловин та на юридичному рівні фіксує поняття «артезіанська свердловина».

Постановою КМУ від 21.07.2023 № 750 затверджено Порядок ведення Державного реєстру нафтових та газових свердловин». Цей Порядок визначає процедуру функціонування та ведення Державного реєстру нафтових та газових свердловин, наповнення його відомостями про нафтові та газові свердловини та доступу до інформації Державного реєстру.

Наказом Міндовкілля від 28.03.2023 № 177 затверджено Положення про електронний кабінет надрокористувача». Робота у е-Кабінеті дозволить підприємствам: скоротити строк від подання заяви до отримання бланку; уникнути допущення технічних помилок, а отже мінімізувати кількість відмов; переглядати журнал всіх дій щодо поданих й отриманих документів з датами та часом їх відправлення і отримання відповідей.

8. ВІДХОДИ

8.1. Структура утворення та накопичення відходів*

За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області протягом 2023 року в області утворилось 729,2 тис. т відходів I-IV класів небезпеки, з них: 597,6 тис. т від економічної діяльності підприємств і організацій.

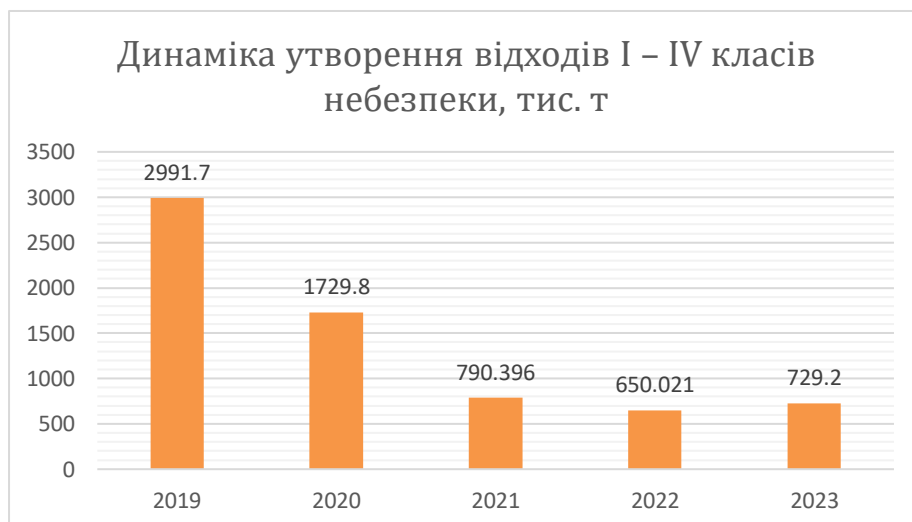

Рис. 8.1.1
Динаміка утворення відходів I-IV класів небезпеки за останні п'ять років.

*Інформація попередня та може бути уточнена після оприлюднення на державному рівні

Основними накопичувачами промислових відходів IV класу небезпеки є: ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго», Філія «Калуська ТЕЦ» ТОВ «Костанза» (шлак паливний, пил зольний вугільний); КП «Житловик», КП «Екоресурс», Болехівський комбінат комунальних підприємств, ТзОВ «Колокомунсервіс», КП «Надвірнакомунсервіс», КП «Полігон ТПВ», КП «Комунгосп» Долинської міської ради, Рогатинське Будинкоуправління, КП «Покуття-Комунальник», КП «Городенка-Житлосервіс» (відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн); КП «Івано-Франківськводокотехпром» (шлам водоочистки, відходи тверді первинного фільтрування та просіювання у т. ч. солі важких металів); КП «Комунгосп» Долинської міської ради, КП «Надвірнаводоканал» (шлам від очищення вод стічних комунальних (міських), Городенківське ДУВКГ (мул активний надлишковий), ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття» (шлам від очищення стічних неспецифічних промислових скидів, нафтошлам механічного очищення стічних вод, осад на дні резервуарів).

Таблиця 8.1.1.

Підприємства – основні накопичувачі промислових відходів*

№ з/п	Назва підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітнього періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік, т	Накопичено відходів станом на кінець звітнього року, т
1	2	3	4	5	6	7
1	ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго»	Пил зольний вугільний	IV	9137000,000	318160,864	9398947,024
2	ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго»	Пил зольний вугільний	IV	29204189,154	440503,432	29423073,436
3	ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго»	Шлак паливний	IV	2925064,505	153241,470	2974625,715
4	ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго»	Шлам від освітлення води	IV	1360000,000	3200,000	1360000,000
5	КП «Еко-Сервіс» Бурштинської міської ради	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	115607,22	11578,01	127185,23
6	КП «Івано- Франківськводокотехпром»	Відходи тверді первинного фільтрування та просіювання у т. ч. солі важких металів	IV	47 982,65	188,9	48171,55
7	КП «Івано- Франківськводокотехпром»	Шлам від очищення вод стічних комунальних (міських)	IV	455 781,534	11276,398	467057,932
8	КП «Богородчанське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Богородчанської селищної ради	Шлам від очищення вод стічних комунальних (міських)	IV	2489,77	71,89	2561,66
9	КП «ПОЛІГОН ТПВ» Івано- Франківської міської ради	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	2672545,6	102227,607	2774773,207
10	РОГАТИНСЬКЕ БУДИНКОУПРАВЛІННЯ	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	134630,48	3000,8	137631,28
11	КП «Водоканал» Долинської міської ради	Шлам від очищення вод стічних комунальних (міських)	IV	11953,53	265,78	12219,31
12	КП «ЕКОРЕСУРС» Калуської міської ради	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	566055,749	23875,88	589931,63
13	КП «Житловик» Бурштинської міської ради	Шлам від очищення вод стічних комунальних (міських)	IV	70,000	50,000	120,000

1	2	3	4	5	6	7
14	Болахівський комбінат комунальних підприємств	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	58387,000	2160,000	60547,000
15	КП «КОМУНГОСП» Долинської міської ради	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	11999,19	13566,514	25565,70
16	НГВУ «Долинанафтогаз» ПАТ «Укрнафта»	Нафтошлам механічної очистки вод стічних	IV	10953,803	5299,53	10867,3
17	НГВУ «Долинанафтогаз» ПАТ «Укрнафта»	Залишки парафіну	III	602,947	9,761	121,482
18	НГВУ «Долинанафтогаз» ПАТ «Укрнафта»	Відходи знезараження та (або) очищення вод стічних	III	593,588	301,780	895,368
19	Філія «Калуська ТЕЦ» ТОВ «Костанза»	Шлак паливний	IV	320969,969	3041,298	324011,267
20	Філія «Калуська ТЕЦ» ТОВ «Костанза»	Пил зольний вугільний	IV	1667803,612	12165,186	1679968,798
21	КП «Полігон Екологія»	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	14901,000	7178,000	22079,000
22	КП «ПОКУТТЯ-КОМУНАЛЬНИК»	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	14317,29	1328,66	15645,95
23	Городенківське державне виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства	Мул активний надлишковий	IV	88,500	29,9	-
24	КП «НАДВІРНАКОМУНСЕРВІС»	Відходи комунальні (міські) змішані, у т. ч. сміття з урн	IV	184818,47	5098,59	189917,06
25	КП «Надвірнаводоканал»	Шлам від очищення вод стічних комунальних (міських)	IV	2053,00	219,00	2272,00
26	ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття»	Шлам від очищення стічних неспецифічних промислових вод	IV	59846,00	75,00	59921,00
27	ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття»	Нафтошлам механічного очищення стічних вод	III	6908,213	-	6908,213
28	ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття»	Осад на дні резервуарів	II	845,499	-	845,499

* За даними суб'єктів господарювання

8.2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)

Таблиця 8.2.1.

Основні показники утворення та поведження з відходами I–IV класів небезпеки*

Показники	2021	2022 ¹	2023 ¹
Утворено відходів	790,396	650,021	729,2
Зібрано, отримано зі сторони	366,985	330,297	329,2
Утилізовано, оброблено (перероблено)	499,038	453,023	512,0
Підготовлено до утилізації	0,0472	0,0403	-
Спалено, у т.ч. з метою:	49,3	45,8	58,4
виробництва енергії	48,6	45,2	57,8
або матеріальних продуктів	0,717	0,565	
Передано для утилізації	159,238	135,790	203,4
Передано для видалення	52,607	52,589	-
Видалено у спеціально відведених місцях чи об'єктах	253,205	146,536	168,7
у тому числі полігони	250,765	145,365	168,3

* За даними Головного управління статистики в області

¹ Інформація попередня та може бути уточнена після оприлюднення на державному рівні.

Таблиця 8.2.2

Інформація про кількість діючих місць видалення ТПВ

№ п/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою	Кількість	Площі під твердими побутовими відходами, га	Зміни площі (+/-) у відношенні до попереднього року
1	Верховинський район	-	-	-
2	Івано-Франківський район	6	35,445	-
3	Калуський район	5	24,4352	-
4	Коломийський район	3	23,7	-
5	Косівський район	-	-	-
6	Надвірнянський район	1	3,8	-
	Всього	15	87,3802	-

8.3. Транскордонні перевезення небезпечних відходів

З метою забезпечення дотримання вимог екологічної безпеки у здійсненні експорту, імпорту та транзиту відходів, враховуючи рекомендації Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням, Кабінет Міністрів України постановив затвердити категорії небезпечних відходів, ввезення яких в Україну забороняється, та Положення про контроль за транскордонним перевезенням відходів і їх утилізацією/видаленням. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України є спеціально уповноваженим органом у сфері контролю за транскордонним перевезенням відходів і їх утилізацією/видаленням.

У 2023 році небезпечні відходи з інших країн на територію Івано-Франківської області не ввозились.

8.4. Державна політика та заходи у сфері поведження з відходами

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.02.2019

№ 117-р «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року» розроблено проєкт Регіонального плану управління відходами в Івано-Франківській області до 2030 року, станом на сьогодні здійснюється його коригування.

Регіональним планом визначено поділ області на кластери, а в кожному із кластерів будівництво об'єктів поводження з відходами. Запропонована модель для Івано-Франківської області передбачає будівництво одного центрального об'єкта поводження з відходами, в який включено компостування, сортування та захоронення, а також 4 малих об'єкти, на яких буде здійснюватися сортування та захоронення відходів. Такі об'єкти планується розмістити на території Бурштинської, Городенківської, Калуської, Косівської, Надвірнянської міських рад. На сьогоднішній день зазначеними міськими радами прийняті рішення про виділення земельних ділянок під будівництво регіональних об'єктів поводження з відходами й виготовляється технічна та містобудівна документація.

Крім того, для вжиття заходів, щодо забезпечення екологічно безпечного поводження з безхазяйними відходами в області діє постійно діюча комісія з питань поводження з безхазяйними відходами затверджена розпорядженням облдержадміністрації від 24.04.2019 № 171 «Про створення постійно діючої комісії з питань поводження з безхазяйними відходами» (зі змінами).

9. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

9.1. Екологічна безпека як складова національної безпеки

Екологічна безпека є важливою складовою регіональної безпеки, оскільки вона охоплює захист навколишнього середовища та забезпечення умов для здорового і безпечного життя населення.

Вона включає такі аспекти:

1. Охорона природи та природних ресурсів. Регіональні стратегії та програми передбачають раціональне використання природних ресурсів, охорону водних, земельних, лісових та мінеральних ресурсів. Це сприяє збереженню екосистем і біорізноманіття, що є основою для сталого розвитку регіону.

2. Контроль за станом довкілля. Моніторинг стану навколишнього середовища дозволяє вчасно виявляти і реагувати на загрози, такі як забруднення повітря, води та ґрунтів. Впровадження системи моніторингу допомагає приймати обґрунтовані рішення для захисту екології.

3. Освіта та підвищення обізнаності населення. Підвищення екологічної свідомості населення є ключовим елементом забезпечення екологічної безпеки. Це включає екологічну освіту, інформаційні кампанії та залучення громадськості до участі в природоохоронних заходах.

4. Міжнародна співпраця. Екологічні проблеми часто мають транскордонний характер, тому міжнародна співпраця є важливою для вирішення таких питань. Область бере участь у міжнародних проєктах і програмах, спрямованих на охорону довкілля та спільне вирішення екологічних проблем.

9.2. Об'єкти підвищеної небезпеки

В області наявна низка підприємств, які в процесі своєї діяльності, природних чи соціальних умов характеризуються певним рівнем екологічного

ризиків і таким чином створюють потенційну або пряму загрозу для довкілля, життя та здоров'я людини, зокрема: ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго» (виробництво електроенергії), ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття», ТОВ «Карпатнафтохім», (хімічна і нафтохімічна промисловість), ПрАТ «Івано-Франківськцемент» (виробництво будівельних матеріалів, добувна); НГВУ «Надвірнанафтогаз», НГВУ «Долинанафтогаз», ТОВ «Уніплит», ТОВ «Свісс Кроно», ТОВ «Свиспан Лімітед» (деревообробна промисловість), ТзОВ «Гудвеллі Україна» (сільське господарство), КП «Івано-Франківськводокотехпром», Філія «Калуська ТЕЦ» ТОВ «Костанза», КП «Полігон ТПВ» (житлово-комунальне господарство).

9.3. Радіаційна безпека

За інформацією Західної інспекції з ядерної та радіаційної безпеки станом на 01.01.2024 на території області зареєстровано 14 суб'єктів господарювання (власників), які проваджують діяльність з використанням джерел іонізуючого випромінювання (далі – ДІВ). Більшість суб'єктів використовують у своїй діяльності джерела іонізуючого випромінювання у вигляді пристроїв, що генерують іонізуюче випромінювання.

Радіологічні спостереження, зокрема: заміри радіаційного природного фону, дослідження харчової продукції, ґрунтів, в межах повноважень проводять Івано-Франківський обласний центр з гідрометеорології, Державна установа «Івано-Франківський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України», Івано-Франківська філія Державної установи «Інститут охорони ґрунтів України» та відповідна інформація щоденно розміщується на інтернет ресурсах.

Зокрема, радіаційних аварій або випадків, пов'язаних з провадженням суб'єктами діяльності з використання радіоактивних матеріалів (радіонуклідних ДІВ) на території області у 2023 році не зафіксовано.

9.3.1. Стан радіоактивного забруднення території Івано-Франківської області

Радіаційний фон на території Івано-Франківської області у 2023 році вимірювався Івано-Франківським обласним центром гідрометеорології на п'яти метеостанціях: Івано-Франківськ, Долина, Коломия, Яремче та Пожижевська, радіаційний фон на території області, перебував в межах норми.

Таблиця 9.3.1.1

Забруднення території техногенними та техногенно-підсиленними джерелами природного походження*

№з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці (район)	Радіаційний фон на території, мкР/год	Питома активність забруднюючих радіонуклідів, Бк/кг земель	
			цезій-137 (техногенний) сер.	стронцій-90 (техногенний) сер.
1	Верховинський	11	53,40	4,44
2	Івано-Франківський	12	42,28	2,37
3	Калуський	11	27,34	2,33
4	Коломийський	12	45,24	3,93
5	Косівський	11	48,50	3,27
6	Надвірнянський	11	33,95	1,85

*За даними Івано-Франківська філія ДУ «Держґрунтохорона»

9.3.2. Поводження з радіоактивними відходами

На території Івано-Франківської області радіоактивні відходи відсутні.

9.3.3. Стан радіаційної безпеки у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення

Територія Івано-Франківської області не відноситься до зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення.

9.4. Тимчасово окуповані території

У Івано-Франківській області відсутні окуповані території.

9.5. Державна політика та заходи з забезпечення екологічної безпеки

Екологічна безпека забезпечується здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

Екологічне законодавство закріплює можливість судового захисту порушених прав громадян внаслідок недотримання вимог екологічної безпеки. Не виключається і самозахист, при якому дії повинні бути правомірними, відповідати змісту та характеру правопорушення, не суперечити вимогам закону. Зокрема, в судових органах розглядаються справи щодо захисту права громадян на безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище, справи про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення вимог і правил екологічної безпеки, а також справи про відмову від надання своєчасної, повної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища, а також про джерела забруднення, приховування випадків аварійного забруднення навколишнього природного середовища або фальсифікацію відомостей про стан екологічної обстановки чи захворюваності населення .

10. ПРОМИСЛОВІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

10.1 Структура та обсяги промислового виробництва

Промисловими підприємствами у 2023 році реалізовано продукції на суму 90,0 млрд. грн. Значну питому вагу в структурі обсягу реалізованої продукції займає постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (35,4%), виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (16,9%), добувна промисловість і розроблення кар'єрів (16,0%), виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність (8,5%), машинобудування (7,9%), виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (7,6%).

Індекс промислової продукції у 2023 році в області порівняно з попереднім роком 74,2% склав 101,9%.

Значні частки обсягу реалізованої продукції промислових підприємств у відповідних галузях належать:

- постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – ВП «Бурштинська ТЕС» ПАТ «ДТЕК Західенерго»;

- виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – ПАТ «Івано-Франківськцемент», ТОВ «Еліпс»;
- добувна промисловість: НГВУ «Долина нафтогаз» та НГВУ «Надвірнянафтогаз» ПАТ «Укрнафта»;
- виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність: ТОВ «Свісс Кроно», ТОВ «Уніплит»;
- машинобудування: ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГМБХ», ДП «ВО «Карпати»;
- виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів: ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат», ТОВ «М'ясо-ІФ».

10.2 Вплив на навколишнє середовище

10.2.1 Гірничодобувна промисловість

В Івано-Франківській області видобуваються такі основні корисні копалини:

1. Нафта і газ – родовища: Долинське, Надвірнянське, Битків-Бабчинське та інші, підприємства: НАК «Нафтогаз України» та її дочірні компанії, продукція: сира нафта, природний газ.
2. Калійні солі – родовища: Калуського гірничопромислового району, продукція: калійні добрива, солі.

Гірничовидобувна промисловість є важливою складовою економіки Івано-Франківської області завдяки: – видобувні підприємства забезпечують зайнятість населення в регіоні, що сприяє соціально-економічному розвитку; податковим надходженням, компанії, що займаються видобутком корисних копалин, є значними платниками податків, що поповнює місцеві бюджети, інвестиціям: галузь приваблює інвестиції як з боку національних, так і міжнародних компаній, що сприяє розвитку інфраструктури та технологій.

Гірничовидобувна промисловість має значний вплив на навколишнє середовище, тому екологічні аспекти є критично важливими: забруднення води та ґрунтів – відходи видобутку можуть потрапляти у водні об'єкти та ґрунти, що може призводити до їх забруднення; вплив на ландшафт – видобуток корисних копалин змінює природний ландшафт, що може мати довгострокові екологічні наслідки; ризик техногенних катастроф – неправильна експлуатація родовищ може призвести до аварій, які можуть мати серйозні екологічні та соціальні наслідки.

Для забезпечення сталого розвитку гірничовидобувної промисловості в Івано-Франківській області необхідні: впровадження нових технологій, що зменшують екологічний вплив і підвищують ефективність видобутку; дослідження нових потенційних родовищ корисних копалин для збільшення ресурсної бази; інвестиції в транспортну та енергетичну інфраструктуру для забезпечення стабільної роботи видобувних підприємств; реалізація програм екологічного моніторингу і відновлення довкілля, що сприятимуть збереженню природних ресурсів.

10.2.2. Металургійна промисловість

Металургійна промисловість в Івано-Франківській області не розвинена.

10.2.3. Хімічна та нафтохімічна промисловість

Хімічна та нафтохімічна промисловість Івано-Франківської області є одними з ключових галузей економіки регіону, що впливають на економічний розвиток та соціальне благополуччя населення.

В області розташовані кілька значних підприємств хімічної та нафтохімічної промисловості, які виробляють широкий спектр продукції: ТОВ «Карпатнафтохім», ТОВ «Поліком», ТОВ «Голд-Дроп-Україна», ТОВ «Падана Кемікал Компаундс», ТОВ «Завод ДК «Орісіл», ТОВ «Карпат Смоли», ДП «Калуський дослідно-експериментальний завод» інституту хімії поверхні Національної академії наук України.

Хімічна та нафтохімічна промисловість Івано-Франківської області має значний вплив на економіку. Підприємства забезпечують значну кількість робочих місць, що сприяє зайнятості населення. Продукція, вироблена в області, експортується до багатьох країн, що сприяє розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Підприємства є важливими платниками податків до місцевих бюджетів.

Робота хімічних та нафтохімічних підприємств має значний вплив на довкілля, тому важливою є екологічна безпека.

Основні екологічні виклики включають: викиди шкідливих речовин можуть негативно впливати на якість повітря; скидання відходів виробництва у водні об'єкти може призводити до забруднення водних ресурсів; питання безпечної утилізації хімічних відходів є критично важливим для збереження екологічної рівноваги в регіоні.

Для забезпечення сталого розвитку хімічної та нафтохімічної промисловості в Івано-Франківській області необхідні:

- Впровадження сучасних технологій, що зменшують екологічний вплив і підвищують ефективність виробництва.

- Залучення інвестицій для розвитку нових виробничих потужностей та покращення існуючих.

- Впровадження програм екологічного моніторингу та утилізації відходів, що сприятимуть зменшенню негативного впливу на довкілля.

10.2.4. Харчова промисловість

Ця галузь включає виробництво різноманітних продуктів харчування, напоїв, а також переробку сільськогосподарської сировини.

Основні напрями та підприємства.

1. Молочна промисловість: ВАТ «Галичина», ВАТ «Молокозавод Івано-Франківськ», ТОВ «Карпатські зорі».

2. М'ясна промисловість: ТОВ «Галіція Груп», ВАТ «Калуський м'ясокомбінат».

3. Хлібопекарська та кондитерська промисловість: ВАТ «Івано-Франківський хлібокомбінат», ТОВ «Хлібпром», ПАТ «Трембіта».

4. Переробка фруктів та овочів: ТОВ «Галичина-Фрукт», ВАТ «Яблуневий дар».

5. Алкогольна промисловість: ВАТ «Карпатська горілчана компанія», ТОВ «Гуцульська броварня».

Харчова промисловість сприяє розвитку органічного землеробства і

екологічно чистого виробництва. Проте, важливо забезпечити відповідне управління відходами та контроль за екологічними стандартами. Розвиток харчової промисловості сприяє покращенню якості життя населення, забезпечуючи їх якісними продуктами харчування.

Для подальшого розвитку харчової промисловості Івано-Франківської області важливі наступні кроки: впровадження сучасних технологій виробництва та обробки сировини; збільшення обсягів експорту та освоєння нових ринків; створення і просування регіональних брендів, які асоціюються з якістю та екологічністю; надання державної підтримки і сприяння розвитку малих та середніх підприємств у харчовій галузі.

10.3. Державна політика та заходи з екологізації промислового виробництва

Діючий на сьогодні господарський механізм природокористування не забезпечує еколого-збалансованого розвитку економіки, має, в основному, фіскальний характер, не дає можливості акумулювати фінансові ресурси та ефективно їх використовувати.

Одним із пріоритетних напрямків забезпечення екологічно-збалансованого розвитку є комплексна екологізація виробництва, яка сприяє реалізації концепції побудови еколого-орієнтованого виробництва. Під комплексною екологізацією виробництва в роботі розуміється безперервний процес впровадження нових технічних, технологічних, економічних, управлінських та правових рішень, які в сукупності забезпечують еколого-економічну збалансованість.

Комплексна екологізація виробництва передбачає здійснення еколого-орієнтованих заходів у зовнішньому та внутрішньому середовищах виробничої системи. На рівні промислового підприємства комплексна екологізація передбачає екологізацію, як виробничої системи, так і системи управління нею. У свою чергу, екологізація виробничої системи передбачає: екологізацію всіх видів продукції, що виробляються на підприємстві, тобто розроблення таких видів, що найменше впливають на навколишнє середовище під час виготовлення, споживання та утилізації; перебудову технічної бази у напрямку еколого-орієнтованого виробництва, яке забезпечить економію і раціональне використання природних ресурсів та зменшить забруднення навколишнього середовища; утилізацію та перероблення відходів виробництва та споживання продукції. Екологізація управлінської системи передбачає екологічно спрямовану структурну перебудову організаційних форм і методів управління (організаційних структур управління, функцій управління та його економічного механізму). Необхідно забезпечити врахування екологічного фактору при здійсненні процесів прогнозування та планування виробництва, його організації, матеріально-технічному забезпеченні, процесах інвестування, маркетингової діяльності, ціноутворення та стимулювання праці.

11. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

11.1. Тенденції розвитку сільського господарства

У валовій доданій вартості регіону частка сільського господарства складає понад 13% і за обсягами посідає друге місце після промисловості.

Щорічне виробництво продукції сільського господарства (у постійних цінах 2016 року) складає понад 13,5 млрд. грн., або зверх 2,0 млн. грн. у розрахунку на 100 гектарів сільгоспугідь.

Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва за 2023 рік, у порівнянні з попереднім роком, склав 102,1%, у т.ч. рослинництва – 103,1%, тваринництва – 100,4 %, із них у сільськогосподарських підприємствах – 107,6%, у господарствах населення – 97,7%.

В аграрному секторі економіки області аграрним виробництвом займається 597 сільськогосподарських підприємств, з них 414 – фермерські господарства та понад 261 тисяч особистих селянських господарств. Загалом, у сільському господарстві задіяно майже 28% зайнятого населення.

Сільськогосподарські угіддя займають площу 621,1 тис. гектарів, що складає майже 45 відсотків території області, у тому числі рілля – 400,7 тис. гектарів.

Під посівами сільськогосподарських культур у всіх категоріях господарств було зайнято 376,7 тис. га.

По всіх категоріях господарств валовий збір зернових та зернобобових культур у 2023 році склав 881,2 тис. тонн, що на 37,5 тис. тонн або на 4,5 % більше попереднього року при урожайності 62,5 ц/га (на 4,2 ц/га або на 7,2 % більше), у тому числі пшениці – 250,8 тис. тонн, ячменю – 101,1 тис. тонн, кукурудзи – 501,1 тис. тонн, жита – 4,4 тис. тонн, вівса 11,0 тис. тонн, гречки – 2,2 тис. тонн, зернобобових культур – 10,6 тис. тонн.

Крім того, сільськогосподарські товаровиробники зібрали 1043,7 тис. тонн картоплі, овочів – 207,4 тис. тонн (на 9,2 тис. тонн або на 4,6 % більше), плодів і ягід – 58,9 тис. тонн (на 1,4 тис. тонн або на 2,4 % більше), ріпаку – 81,2 тис. тонн (на 11,0 тис. тонн або на 15,7 % більше), сої – 206,4 тис. тонн (на 74,0 тис. тонн або в 1,6 раза більше), соняшнику – 55,4 тис. тонн, цукрового буряку – 18,7 тис. тонн.

Збільшення урожайності рослинницької продукції досягнуто за рахунок застосування більшістю сільгосппідприємств передових технологій та сучасної техніки, що використовуються при виробництві зернових, технічних та овочевих культур.

11.2. Вплив на навколишнє середовище

11.2.1. Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювальні землі та під багаторічні насадження

В землеробстві одним із напрямків забезпечення високого врожаю сільськогосподарських культур є внесення добрив (органічних та мінеральних).

Згідно статистичних даних обсяги внесення мінеральних добрив сільськогосподарськими підприємствами під посіви сільськогосподарських культур урожаю 2023 року склали 18,026 тис. т, в тому числі 12,468 тис. т азотних, 2,885 тис. т фосфорних, 2,673 тис. т калійних. Обсяг унесених мінеральних добрив

(у діючій речовині) у розрахунку на 1 га уточненої посівної площі 122 кг.

Органічних добрив під посіви сільськогосподарських культур внесено 508,091 тис. т, на 1 га посівної площі 3430 кг.

11.2.2. Використання пестицидів

Площі сільськогосподарських угідь, на яких використовувалися засоби захисту рослин для боротьби з шкідниками, хворобами та бур'янами на території Івано-Франківської області в 2023 році (в перерахунку на один слід) наведені у таблиці 11.2.2.1*.

№ з/п	Адміністративно-територіальна одиниця	Площа, на якій застосовувалися засоби захисту рослин, га	
		Всього	В тому числі пестициди
1	Верховинський	-	-
2	Івано-Франківський	459943	459943
3	Калуський	60036	60036
4	Коломийський	366062	366062
5	Косівський	8470	8470
6	Надвірнянський	6800	6800
Всього по області		901311	901311

* За даними Головного управління Держпродспоживслужби в області.

11.2.3. Зрошення та осушення земель

Наслідком меліорації є суттєва зміна елементів водного балансу, особливо випаровування та річковий стік. Необхідність меліорації земель визначається кліматичними умовами територій. Тривале зрошення спричиняє низку екологічних проблем. Головна з них – це вторинне засолення ґрунтів, що виникає через надмірне зрошення і високий рівень ґрунтових вод. Осушення – це протилежний зрошенню процес. Його проводять на перезволожених землях, лісах, болотах з метою включення нових територій у сільськогосподарське виробництво.

З метою дотримання екологічно обґрунтованого режиму використання меліорованих земель Дністровським басейновим управлінням водних ресурсів проводяться роботи по веденню моніторингу стану цих земель та прилеглих територій. На осушених землях здійснюються спостереження за рівнями ґрунтових вод.

В Івано-Франківській області налічується 19 міжгосподарських і 948 внутрігосподарських систем загальною площею осушених земель – 193540 га.

Меліоровані землі області мають 5 еталонних осушувальних систем загальною площею 18802 га, в тому числі «Богородчанська» – 10099 га, «Гнила Липа» – 1020 га, «Жуків» – 2941 га, «Копанки» – 1884 га, «Снятинська» – 2858 га.

Еталонні осушувальні системи займають дві гідрогеолого-меліоративні області: Подільську і Передкарпатську височини, які в плановому відношенні розділені між собою долиною ріки Дністер.

Подільську височину, яка знаходиться в північно-східній частині області, репрезентують осушувальні системи «Гнила Липа» і «Жуків», які в свою чергу представляють гідрогеолого-меліоративні райони Опілля та Покуття.

Передкарпатську височину, яка займає правобережну долину ріки Дністер, примикаючи західною частиною до гірських пасм Карпат, репрезентують системи «Копанки», «Богородчанська» та «Снятинська», в свою чергу характеризуючи Середнє, Івано-Франківське та Покутське Передкарпаття.

11.2.4. Тенденції в тваринництві

Станом на 1 січня 2024 року по всіх категоріях господарств чисельність поголів'я великої рогатої худоби становила 89,3 тис. голів, у тому числі корів – 55,2 тис. голів, що менше, у порівнянні до попереднього року, відповідно на 12,3 тис. голів та на 6,7 тис. голів.

Разом з тим, поголів'я свиней збільшилось на 8,7 тис. голів і становило 312,5 тис. голів.

Чисельність поголів'я овець та кіз на початок 2024 року склала 27,0 тис. голів, що менше до попереднього року на 1 тис. голів.

Упродовж 2023 року збільшилося поголів'я птиці на 220,4 тис. голів, і склало 4,2 млн. голів.

Всіма категоріями господарств області у 2023 році вироблено 146,8 тис. тонн м'яса (в живій вазі), що на 7,5 тис. тонн, більше попереднього року, 23тонни вовни, що на 2,0 тонни більше.

11.3. Органічне сільське господарство

В області спостерігається позитивне зростання кількості операторів органічного ринку. Діяльність здійснюють 20 операторів ринку органічної продукції, серед яких приватні підприємства «Сади Ценяви», фермерські господарства «Прикарпаття Агро», «БЕСТ БЕРРІ», «Фруктовий дар», «Агроекотехнології», «АГРО_ЕКО_СВІТ» та «ЕКО БЕРРІ», ТзОВ «НВП «Топінамбур», «АЛ-ПРУТ», «Цвітуха Груп», «Фітофарм-Трейд», «Екоберрі», «Експорт трейдинг груп» і «Пасіки України», сільськогосподарський виробничий кооператив «Газди Карпат», фізична особа-підприємець Гончаров А. В.; фізична особа Дутчак М. З., Коваленко І. Г., Черкасов А. С.

Ціла низка виробників Івано-Франківщини (науково-виробнича фірма «Елітфіто», фермерське господарство «Зелений Яр», сільськогосподарський кооператив «Чиста флора» та інші) увійшла у громадську спілку «Карпатський смак», члени якої зареєстрували торгову марку «Смак українських Карпат».

Категорії харчових продуктів ТМ «Смак українських Карпат»: культивовані фрукти, овочі та лікарські рослини; дикоросла продукція (гриби, трави, і т.д.); мед та пилок; м'ясо та м'ясна продукція; молоко та молочна продукція.

11.4. Державна політика та заходи з екологізації сільського господарства

Для зберігання картоплі, овочів та фруктів наявні 13 овоче- та 9 картоплесховищ загальною ємкістю відповідно 8,0 та 4,5 тис. тонн. Для зберігання плодів - 4 фруктосховища на 3,8 тис. тонн, зерна використовується 11 елеваторів загальною ємністю 521,3 тис. тонн.

Першочерговими завданнями в агропромисловому комплексі є забезпечення

розвитку інфраструктури на селі шляхом створення сільськогосподарських кооперативів та сімейних ферм, популяризація органічного виробництва, виробництво сільськогосподарської продукції з доданою вартістю.

Для надання селянам послуг з обробітку землі, збирання врожаю, заготівлі овочів, плодів, м'яса та молока в області функціонують 136 сільськогосподарських кооперативів, та 204 сімейних фермерських господарства, в якому утримується 5 і більше корів.

12. ЕНЕРГЕТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

12.1 Структура виробництва та використання енергії*

Загальний обсяг виробництва електроенергії у 2021 році склав 8643,9 млн. кВт год, що на 23,9% більше ніж у 2020 році (або на 1670 млн. кВт год).

Установлена електрична потужність:

- ДП «Калуська ТЕЦ –Нова» 200 МВт;
- ВП «Бурштинська ТЕС» 2400 МВт (12 блоків по 200 МВт);

Теплова:

- ВП «Бурштинська ТЕС» – 177 Гкал, в т.ч. в гарячій воді – 160 Гкал.

Обсяг реалізованої продукції підприємствами з виробництва, передачі та розподілення електричної енергії за 2021 рік склав 21 290,9 млн. грн., що склав 21,8% до всієї реалізованої продукції в області.

**За інформацією Головного управління статистики в області, у зв'язку із прийняттям Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» у період дії воєнного стану респонденти можуть подавати статистичну та фінансову звітність до органів державної статистики протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану за весь період неподання звітності. У випадку незабезпечення повноти подання звітності респондентам органи державної статистики призупинили оприлюднення статистичної інформації, зокрема щодо використання енергії у 2023 році, і поновлять його після завершення встановленого законом терміну для подання звітності.*

12.2. Ефективність енергоспоживання та енергозбереження

З метою підтримки енергоефективності в області затверджена Регіональна цільова програма забезпечення енергетичної ефективності Івано-Франківської області на 2023-2027 роки. Виконання програмних заходів дозволить, запровадити енергоменеджмент та систему енергомоніторингу, зменшити споживання природного газу, теплової та електричної енергії, гарячої та холодної води бюджетними закладами області, підвищити енергонезалежність конкретних об'єктів бюджетної сфери, шляхом впровадження заходів з енергозбереження, зменшити видатки з обласного і місцевих бюджетів на оплату комунальних послуг та енергозабезпечення бюджетних установ.

12.3. Вплив енергетичної галузі на навколишнє природне середовище

Людство у своїй діяльності використовує теплову та електричну енергію, отримані або за рахунок спалювання різних видів палива (теплоелектроцентралі – ТЕЦ), або за рахунок використання енергії руху води річок (гідроелектростанції – ГЕС), атомної енергії розпаду ядер атомів важких ізотопів (атомні електростанції – АЕС), або сонячної енергії (сонячні електростанції – СЕС)

Теплоелектростанції (ТЕС) в якості палива застосовують природний і попутний газ, продукти переробки нафти (мазут та інше рідке паливо), кам'яне і

буре вугілля, сланці горючі, торф (тверде паливо).

При згорянні газу виділяється найменша кількість шкідливих забруднювачів, тому газоподібне паливо вважається найбільш екологічно чистим.

Згорання рідкого і твердого видів палива супроводжується утворенням шкідливих газів (діоксиду сірки та оксидів азоту), можливе утворення пилових аерозолів, виділяється зола. ТЕС є другим після автотранспорту забруднювачем атмосфери. Зола, яка виділяється після спалювання рідкого і особливо твердого палива, є багатотоннажним відходом енергетики і вимагає обов'язкової утилізації.

ГЕС практично не забруднюють середовище проживання різними шкідливими відходами, але при їх будівництві відбувається сильне руйнування природних біогеоценозів, затоплення великих територій, зміна мікроклімату регіону, створюються перешкоди для здійснення життєдіяльності багатьох організмів (наприклад, риби не можуть досягти місць свого нересту, звірі позбавляються звичних місць проживання і т. д.). Економічні та соціальні витрати на будівництво ГЕС далеко не завжди виявляються виправданими.

Значним екологічним забрудненням є потік електромагнітних випромінювань, які виникають при передачі електроенергії на великі відстані високовольтними лініями електропередач. Ці випромінювання здійснюють великий негативний вплив і на людину, і на тварин.

Для сонячної енергетики потрібне використання великих площ землі під електростанції, тобто фотоелектричні елементи на великих сонячних електростанціях встановлюються на висоті 1,8 – 2,5 метра, що дозволяє використовувати землі під електростанцією лише для сільськогосподарських потреб, наприклад, для випасу худоби.

Сонячна енергія вимагає для виробництва значної кількості енергії. Гірничодобувна промисловість, виробництво і транспортування вимагають значної кількості енергії. Кварц необхідно обробляти, очищати, а потім проводити разом з іншими компонентами, які можуть надходити з різних підприємств (алюміній, мідь і т. д.), для виробництва одного сонячного модуля. Для нагріву кварцу на етапі обробки потрібно дуже велику кількість тепла. Виробництво вимагає поєднання декількох матеріалів з неймовірною точністю для виробництва високоефективних панелей. Все це вимагає багато енергії. При використанні традиційних видів палива, таких як газ чи вугілля, вони видобуваються, очищаються/обробляються і спалюються в дуже великих масштабах, як правило, в одному місці.

12.4 Використання відновлюваних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики

Станом на 01.01.2024 року в області функціонує 140 промислових сонячних електростанцій, загальною потужністю 251,3 МВт, з них 16 СЕС введено в експлуатацію протягом 2023 року, загальною потужністю 7 МВт, які отримали ліцензію на виробництво та відпуск електроенергії по «зеленому тарифу».

Крім того, цей напрямок викликає інтерес у пересічних громадян – власників приватних домогосподарств. Жителі області встановлюють домашні СЕС та переходять на енергію сонця: 4320 приватних домогосподарств

приєднались до електричних мереж АТ «Прикарпаттяобленерго». Їх сумарна потужність становить 116,3 МВт, якими вироблено 123209,8 тис. кВт. Год. електроенергії, що покриває власні потреби в межах середнього рівня споживання більше 16,5 тис. домогосподарств.

Також, функціонують біогазовий завод, потужність якого складає 1,166 МВт, біогазова станція з переробки ТПВ потужністю 1,00 МВт, дві вітрові електростанції потужністю 6,4 МВт та 5 міні ГЕС загальною потужністю 3,93 МВт.

Сумарна потужність альтернативних джерел енергії в області складає близько 379,1 МВт (15% від загальних потужностей електроенергії області).

Об'єктами відновлюваної енергетики області за 2023 рік сумарно вироблено 430735 тис. кВт.год. електроенергії.

На альтернативних видах палива в бюджетних закладах області працює 319 котелень потужністю 208,1 МВт на твердому паливі (з них 21 котельню введено в експлуатацію у 2023 році) та 33 котельні, потужністю 6,2 МВт на електриці.

12.5. Державна політика та заходи щодо зменшення впливу енергетики на навколишнє природне середовище

Законом України від 28.02.2019 № 2697-VIII затверджено Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року, відповідно до яких у 2030 році Україна має досягти такого рівня збалансованого (сталого) розвитку, за якого залежність від використання невідновлювальних природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища будуть зведені до екосистемно прийнятних рівнів.

Очікується створення правової бази для забезпечення розвитку транспортної та телекомунікаційної інфраструктури, будівництва об'єктів відновлюваної енергетики з урахуванням потреб міграції та вільного пересування тварин.

Мають бути створені умови для декарбонізації енергетичного сектору, активного впровадження технологій енергозбереження та підвищення енергоефективності, збільшення виробництва енергії за рахунок відновлювальних та альтернативних джерел, впровадження найкращих наявних низьковуглецевих, ресурсозберігаючих технологій виробництва, а також сучасних будівельних технологій з тепло- та енергозбереження, що дасть змогу істотно зменшити обсяг викидів парникових газів та забруднюючих речовин в атмосферне повітря, а також скидання забруднюючих речовин у водойми.

Крім того, відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 402-р, та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р, передбачено розроблення та затвердження Міндовкіллям переліку найкращих доступних технологій та методів управління для першої, другої та третьої категорій видів діяльності додатка 1 до Директиви 2010/75/ЄС щодо енергетичної промисловості.

13. ТРАНСПОРТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

13.1. Транспортна мережа області

В області забезпечено стабільне функціонування транспорту загального користування, збережено мережу автобусних маршрутів загального користування та забезпечено якісне надання послуг населенню. Ведеться постійна робота щодо покращення якості перевезення пасажирів, вдосконалюються розклади руху.

Для обслуговування жителів та гостей області функціонують 214 міжміських автобусних маршрутів та 615 приміських.

Регіон має добре налагоджене міжобласне та міжнародне автобусне сполучення, зокрема, територією області проходять автобуси 75 міжнародних маршрутів (10 з яких відкрито у 2023 році) до таких країн, як Італія, Польща, Чехія, Іспанія, Латвія, Молдова, та понад 100 міжобласних (добре налагоджене сполучення з сусідніми Закарпатською, Львівською, Тернопільською, Чернівецькою областями, з населеними пунктами Волинської, Хмельницької, Рівненської, Вінницької, Житомирської областей та м. Київ).

Загальна протяжність залізниць становить 495,6 км. В області знаходиться 35 залізничних станцій. Густота залізниць – 35,5 км на 1000 км кв. Найбільші залізничні вузли – Івано-Франківськ, Калуш, Коломия. Залізничні колії переважно одноколіїні. Впродовж останніх років зберігається тенденція до збільшення обсягів перевезень, оновлюється рухомий склад залізничного транспорту, продовжується робота з реконструкції та відновлення залізничних вокзалів області.

АТ «Укрзалізниця» постійно аналізується попит населення на пасажирські перевезення, за результатами якого призначаються додаткові поїзди в найбільш популярних напрямках, зокрема, в зимовий та літній періоди.

В обласному центрі розташований міжнародний аеропорт «Івано-Франківськ», аеродром класу «В».

13.1.1. Структура та обсяги транспортних перевезень

Згідно з пунктом 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 03 березня 2022 року №2115-ІХ, фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення мають право не подавати статистичну та фінансову звітність.

Зважаючи на відсутність звітів у період дії воєнного стану або стану війни органами державної статистики призупинено оприлюднення статистичної інформації, зокрема щодо перевезених вантажів та вантажообігу, кількості перевезених пасажирів та пасажирообігу. Органи державної статистики поновлять оприлюднення статистичної інформації після завершення встановленого законом терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

13.1.2. Склад парку та середній вік транспортних засобів

Починаючи з 2011 року дані щодо середнього віку парку дорожніх механічних транспортних засобів Головним управлінням статистики не узагальнюються в зв'язку з відміною форми 4-ТЗ.

13.2. Вплив транспорту на навколишнє середовище

В даний час на частку автомобільного транспорту припадає більше половини усіх шкідливих викидів у навколишнє середовище, які є головним джерелом забруднення атмосфери, особливо у великих містах. Основними нетоксичними компонентами відпрацьованих газів автотранспортних засобів є азот, кисень, пари води і вуглекислий газ. Усього налічується близько 200 шкідливих (забруднюючих) речовин, багато яких небезпечні для здоров'я людини. До токсичних компонентів відносяться: оксиди вуглецю, оксиди азоту, альдегіди, вуглеводні, сірчистий газ, сажа, бензапірен та ін. В ролі основних забруднювачів ґрунтів виступають метали та їхні сполуки. Масовий небезпечний характер носить забруднення ґрунтів свинцем. З'єднання свинцю використовують як добавку до бензину, тому автотранспорт є серйозним джерелом свинцевого забруднення.

Забруднення повітря обумовлюється викидами, що утворюються при роботі двигунів внутрішнього згорання. При використанні електроенергії як джерела руху такі викиди відсутні. Кількість викидів у повітря залежить від режиму роботи двигуна. Викиди містять 7-8% токсичних газів. Основні забруднюючі речовини – CO, CO₂, сажа.

Викиди шкідливих речовин включають відпрацьовані гази автомобільних двигунів, випаровування із системи живлення, підтікання пального і мастил у процесі роботи та обслуговування автомобілів, а також продукти зносу фрикційних накладок зчеплення, накладок гальмівних колодок, шин. Найбільшу небезпеку становить забруднення атмосфери відпрацьованими газами автомобільних двигунів. До числа шкідливих компонентів відносяться і тверді викиди, що містять свинець і сажу.

Вплив автомобільного транспорту на флору і фауну є негативним і проявляється в руйнуванні місць проживання тварин, розсіченні дорогами сезонних і добових ділянок тварин, їх зіткнення з транспортними засобами.

Шумове забруднення також є різновидністю несприятливого впливу автомобільного транспорту на навколишнє середовище. Основними джерелами шуму є: процеси всмоктування повітря карбюратором і випуску відпрацьованих газів, робота вентилятора системи охолодження, клапанного механізму, трансмісії. Джерелом шуму в дизельних автомобілях є як система вприскування, так і взаємодія шин з поверхнею дороги, причому шум в системі вприскування є домінуючим на більш низьких швидкостях, а від взаємодії шин з поверхнею дороги - на високих.

Утворення стічних вод пов'язане з використанням води при митті автомобілів. Основними забруднювачами у цих стоках є часточки пилу, сажі, паливно-мастильних матеріалів, а також самі миючі засоби.

Відходи, що утворюються при експлуатації автомобіля, в основному, представлені відпрацьованими шинами, які відносяться до IV класу небезпеки і повинні збиратись та передаватися на переробку.

13.3. Державна політика та заходи щодо зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище

З метою створення інтегрованого до світової транспортної мережі безпечно функціонуючого та ефективного транспортного комплексу України, задоволення потреб населення у перевезеннях, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р схвалено Національну транспортну стратегію України на період до 2030 року.

Також слід зазначити, що з метою створення ефективно працюючого транспортного комплексу України та, як наслідок, досягнення Україною статусу регіонального транспортного хабу Стратегія враховує такі світові тенденції, що притаманні транспорту, як використання паливно-економічних та екологічних транспортних засобів, застосування альтернативних видів палива, «зелених» видів транспорту, пріоритетність потреб охорони навколишнього природного середовища та збереження цінних природоохоронних територій під час розвитку транспортної інфраструктури.

Для впровадження Стратегії передбачено виконання завдань за напрямком «Безпечний для суспільства, екологічно чистий та енергоефективний транспорт».

14. СТАЛЕ СПОЖИВАННЯ ТА ВИРОБНИЦТВО

14.1. Тенденції та характеристики споживання

Останнім часом рівень споживання природних ресурсів зростає й причиною найбільшого екологічного впливу в рамках життєвого циклу є продукти харчування та напої, особистий транспорт, житлове господарство (включаючи будівництво і споживання енергії, тепла, води).

В сукупності ці категорії споживання надають від 70% до 80% впливу на навколишнє середовище і складають 60% споживчих витрат. У такій ситуації основним завданням є усунення залежності між економічним розвитком і деградацією навколишнього середовища, пов'язаної зі споживанням, використанням ресурсів і утворенням відходів.

Вплив споживання на навколишнє середовище можна пом'якшити через переміщення попиту від категорій споживання з більш високим рівнем впливу до категорій з меншим впливом, тобто через зміну традиційних підходів до споживання на сталі підходи.

Стале споживання – це раціональне використання природних ресурсів.

14.2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва

В умовах сучасного розвитку виробництва виникає необхідність мінімізації виявлених суперечностей між рівнем технологічного процесу та засобами, що підтримують екологічну безпеку життєдіяльності людини.

Роль держави в цьому процесі – створити максимально сприятливі умови для розвитку екологічно орієнтованого бізнесу.

В області реалізовується Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки, яка є головним планувальним документом для досягнення кращого ефекту використання бюджетних ресурсів в територіальних громадах та області в інтересах людини, єдності держави та збереження ресурсів.

15. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

15.1. Національна та регіональна екологічна політика

Національна екологічна політика спрямована на забезпечення безпечного для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої шкоди передбачених конституційним правом.

Головною метою національної екологічної політики є стабілізація і покращення стану навколишнього природного середовища держави, шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України

Реалізацію національної екологічної політики на регіональному рівні забезпечує Управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації.

Регіональна екологічна політика держави є органічною складовою національної екологічної політики. Від вирішення регіональних екологічних проблем певною мірою залежить соціально-економічна стабільність в Україні.

Для реалізації регіональної екологічної політики в області діє:

- Програма охорони навколишнього природного середовища Івано-Франківської області до 2025 року, затверджена рішенням обласної ради від 23.12.2020 № 30-2/2020 (зі змінами), якою передбачено реалізацію природоохоронних заходів за підпрограми: «Охорона і раціональне використання водних ресурсів»; «Охорона атмосферного повітря», «Раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів»; «Охорона і раціональне використання земель»; «Збереження природно-заповідного фонду»; «Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів і ресурсів тваринного світу»; «Наука, інформація і освіта, підготовка кадрів, оцінка впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка, організація праці, забезпечення участі у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування, впровадження економічного механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища».

- Програма державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря зони «Івано-Франківська» на 2021-2025 роки, затверджена рішенням Івано-Франківської обласної ради від 12.11.2021 № 277-10/2021.

- Обласна цільова протипаводкова програма на період до 2025 року, затверджена рішенням Івано-Франківської обласної ради від 09.07.2021 № 181-7/2021.

Крім того, рішеннями сесій обласної ради від 21.02.2020 № 1381-34/2020 затверджено Стратегію розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки та План заходів з її реалізації на 2021-2023 роки, одним з напрямів, якої є «Підвищення рівня екологічної безпеки», та від 23.04.2021 № 150-6/2021 затверджено перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин на території Івано-Франківської області, з метою охорони та відтворення рослинного світу регіону.

15.2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища

Основою екологічного права є Конституція України, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», ресурсові кодекси: Земельний

кодекс України, Лісовий кодекс України, Водний кодекс України, Кодекс України про надра, а також по ресурсові закони: Закон України «Про охорону атмосферного повітря», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про природно-заповідний фонд України»; закони інтегрованого характеру: «Про оцінку впливу на довкілля» та підзаконні нормативно-правові акти загальнодержавного значення у сфері охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів. Вони також розмежовують повноваження між центральними та регіональними органами державної влади, спрямовані на досягнення екологічної безпеки. Комплексним стратегічним документом, що сприяє втіленню екологічної політики держави в рамках концепції сталого розвитку став Закон України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року».

Упродовж 2023 року правова робота була спрямована на забезпечення дотримання принципів природоохоронного законодавства, неухильне додержання вимог актів законодавства, інших нормативних документів, постійно проводилась правова підготовка працівників управління з актуальних тем, вчасно доводились до відома зміни у законодавстві з охорони навколишнього природного середовища.

15.3. Державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища*

Державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища Карпатського округу у 2023 року на території Івано-Франківської області проведено лише 1 позаплановий захід державного нагляду (контролю) за додержанням вимог природоохоронного законодавства суб'єктом господарювання ТОВ «АЛ-ПРУТ», за дорученням та погодженням Державної екологічної інспекції України, з метою розгляду звернення громадянина Мельничука В.І. щодо масової загибелі риби у місцевому ставку та р. Турка на території с. Підгайчики Коломийського району.

Одночасно, основна робота інспекційних підрозділів у 2023 році була спрямована на проведення заходів щодо запобігання та виявлення адміністративних правопорушень, виявлення та усунення причин та умов, які спричиняють їх вчиненню відповідно до завдань та доручень Держекоінспекції, на підставі розгляду звернень та скарг громадян, звернень правоохоронних органів. Представники Інспекції брали участь у роботі комісій, робочих груп тощо.

Протягом 2023 року на території Івано-Франківської області складено 649 адміністративних протоколів. Сума накладених штрафів склала 111,962 тис. грн. Усі штрафи порушниками сплачено добровільно.

За порушення вимог природоохоронного законодавства у 2023 року нараховувано 1052,120 тис. грн. завданих довкіллю збитків, у т. ч. невідновленими особами 985,694 тис. гривень.

До правоохоронних органів передано 20 матеріалів, з яких по 13 відкрито кримінальні провадження.

Стягнуто екологічної шкоди з врахуванням шкоди розрахованої у попередніх періодах у розмірі 8017,917 тис. грн., з них у примусовому порядку

7947,029 тис. гривень.

Під час оперативного реагування на дії, спричинені військовою агресією російської федерації відібрано та проаналізовано 15 проб ґрунтів та 4 проби вод, визначено 19 показників. Виявлено перевищення нормативів гранично допустимої концентрації вмісту нафтопродуктів, за результатами яких нараховано екологічну шкоду внаслідок збройної агресії російської федерації.

* За інформацією Державної екологічної інспекції Карпатського округу.

15.4. Виконання державних цільових екологічних програм

В області діє Програма охорони навколишнього природного середовища Івано-Франківської області до 2025 року, затверджена рішенням обласної ради від 23.12.2020 № 30-2/2020 (далі Програма). Відповідно до Програми з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища в 2023 році в межах запланованих видатків затверджено Перелік природоохоронних заходів на фінансування з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища на суму 57320,8 тис. гривень, з них профінансовано 55428,0 тис. гривень та освоєно 47715,9 тис. гривень.

Фінансування заходів з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища здійснювалось за функціональною класифікацією видатків, представлених у таблиці.

<i>тис. грн.</i>				
№ п/п	Функціональна класифікація видатків	Заплановані видатки	Профінансовано станом на 01.01.2024	Стан виконання
1.	Охорона і раціональне використання водних ресурсів (22,1 %)	9882,0	8234,9	6927,1
2.	Раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів (14,7 %)	1189,8	1189,8	367,5
3.	Охорона і раціональне використання земель (62,3 %)	35188,8	34943,1	31485,6
4.	Збереження природно-заповідного фонду (0 %)	0	0	0
5.	Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів (0 %)	0	0	0
6.	Наука, інформація і освіта, екологічний моніторинг, організація праці, забезпечення участі у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування, впровадження економічного механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища (0,9 %)	11060,2	11060,2	8935,7
Всього		57320,8	55428,0	47715,9

15.5. Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища

В області функції із здійснення спостережень за станом об'єктів навколишнього природного середовища покладено на суб'єкти регіональної системи моніторингу довкілля (далі – РСМД). Крім цього підприємства, установи та організації, діяльність яких призводить або може призвести до погіршення стану довкілля, зобов'язані здійснювати екологічний контроль за виробничими процесами та станом промислових зон, збирати, зберігати та безоплатно надавати дані або узагальнену інформацію.

Протягом 2023 року в області моніторингові спостереження за станом довкілля здійснювалися суб'єктами регіональної системи моніторингу довкілля, а саме: Державна установа «Івано-Франківський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»; Івано-Франківський обласний центр з гідрометеорології; Дністровське басейнове управління водних ресурсів; Івано-Франківське обласне управління лісового і мисливського господарства; Головне управління Держпродспоживслужби в Івано-Франківській області, Івано-Франківська філія ДП «Держгрунтохорона»; Головне управління Держгеокадастру в області; Карпатський національний природний парк; НПП «Гуцульщина»; НПП «Верховинський»; Галицький національний природний парк; природний заповідник «Горгани» та Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва ім. П. С. Пастернака.

Кожний із суб'єктів РСМД здійснює систематичні спостереження за станом об'єктів навколишнього природного середовища та впливом на них, відповідно до угод про спільну діяльність між суб'єктами регіональної системи моніторингу довкілля Івано-Франківської області.

Існуюча система інформаційної взаємодії регіональної системи моніторингу довкілля передбачає обмін інформацією на регіональному рівні.

З метою удосконалення регіональної системи моніторингу довкілля, розвитку і ефективного використання науково-технічного потенціалу, а також сприяння узгодженості та підвищенню об'єктивності висновків і пропозицій щодо прийняття управлінських рішень між суб'єктами обласної системи моніторингу довкілля укладено Угоди про спільну діяльність між суб'єктами регіональної системи моніторингу довкілля Івано-Франківської області.

З метою реформування державної екологічної політики, приведення її у відповідність до вимог законодавства ЄС та впровадження міжнародних стандартів у сфері охорони навколишнього природного середовища постановою Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» затверджено Порядок здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря. На виконання якої рішенням Івано-Франківської обласної ради від 12.11.2021 № 277-10/2021 затверджена Програма державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря зони «Івано-Франківська» на 2021-2025 роки.

15.6. Оцінка впливу на довкілля

В Україні 18 грудня 2017 року набув чинності Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», яким відповідно до вимог Угоди про асоціацію та європейських директив впроваджено нову європейську модель процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД) замість скасованого Закону України «Про екологічну експертизу».

Також на виконання вимог Закону 13 грудня 2017 року Кабінет Міністрів України прийняв:

- Постанову КМУ «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля».

- Постанову КМУ «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля»

- Постанову КМУ «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля».

Процедура ОВД спрямована на попередження та запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Згідно Закону здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим до прийняття рішення про провадження планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою статті 3 Закону.

У 2023 році управлінням екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації розглянуто 28 звітів та видано 28 висновків з ОВД.

15.7 Економічні засади природокористування

15.7.1 Економічні механізми природоохоронної діяльності

Найважливішими економіко-правовими елементами його є справляння таких платежів як: екологічний податок та грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності; рентна плата (загальнодержавний податок), який справляється за користування надрами для видобування корисних копалин і в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, користування радіочастотним ресурсом України, спеціальне використання води та лісових ресурсів, транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України. До місцевих бюджетів надходить рентна плата за користування надрами, за спеціальне використання води, за спеціальне використання лісових ресурсів та за використання інших природних ресурсів.

Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 26.06.1991 № 1264-XII (статті 46) кошти від екологічного податку

зараховуються до державного і місцевих бюджетів згідно з Бюджетним кодексом України. Для фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища утворюються Державний та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища, які наповнюються за рахунок екологічного податку, частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, цільових та інших добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян.

Відповідно до статті 47 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» кошти місцевих, Автономної Республіки Крим і Державного фондів охорони навколишнього природного середовища можуть використовуватися тільки для фінансового забезпечення здійснення природоохоронних заходів, включаючи захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, ресурсозберігаючих заходів, у тому числі наукових досліджень з цих питань, ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також заходів для зниження забруднення навколишнього природного середовища та дотримання екологічних нормативів і нормативів екологічної безпеки, для зниження впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я населення.

Природоохоронні заходи в області фінансуються відповідно до Положення про обласний фонд охорони навколишнього природного середовища, затвердженого рішенням Івано-Франківської обласної ради від 11.05.2022 № 415-14/2022 «Про обласний фонд охорони навколишнього природного середовища», Програми охорони навколишнього природного середовища Івано-Франківської області до 2025 року, затвердженої рішенням Івано-Франківської обласної ради від 23.12.2020 № 30-2/2020 (зі змінами) та місцевих програм охорони навколишнього природного середовища.

Кошти фондів охорони навколишнього природного середовища використовуються виключно на природоохоронні заходи передбачені постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів» (зі змінами).

15.7.2 Стан фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища

Основними джерелами фінансування природоохоронних заходів на території області у 2023 році були обласний фонд охорони навколишнього природного середовища, місцеві бюджети та фонди охорони навколишнього природного середовища, власні кошти.

З обласного фонду охорони навколишнього природного середовища використано 47715,9 тис. гривень на реалізацію 43 природоохоронних заходів за такими напрямками:

- охорона і раціональне використання водних ресурсів;
- раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів;
- охорона і раціональне використання земель;

– наука, інформація і освіта, підготовка кадрів, оцінка впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка, організація праці, забезпечення участі у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування, впровадження економічного механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

Крім того, найбільшими підприємствами-забруднювачами навколишнього природного середовища за власні кошти здійснювалися заходи, направлені на охорону атмосферного повітря, поводження з відходами, раціональне використання водних ресурсів та інші на суму 188,4 млн. гривень.

15.8. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки

Найважливішим засобом технічного регулювання відносин у сфері охорони навколишнього природного середовища та розв'язання екологічних проблем є програмно-цільове планування, розроблення та реалізація екологічних Державних цільових програм. В Україні існує система органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища - це юридично самостійні державні, самоврядні й громадські інституції, уповноважені здійснювати організаційно-розпорядчі, координаційні, консультативні, організаційно-експертні, контрольні та інші функції в галузі забезпечення екологічної безпеки, ефективного використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища. Технічне регулювання відносин у сфері охорони навколишнього природного середовища відіграє важливу роль у розв'язанні багатьох екологічних проблем, а саме: збереження біологічного різноманіття, вичерпання або надмірне використання не відновлюваних природних ресурсів, порушення унікальних екосистем. Адміністративні інструменти технічного регулювання охорони навколишнього природного середовища запобігають виникненню екологічних катастроф, забрудненню повітря, води та ґрунту внаслідок діяльності сільськогосподарських та промислових підприємств, сприяють захисту біологічних видів та заповідних територій, а також регулюють використання не відновлюваних ресурсів. Застосування економічних інструментів технічного регулювання відносин у сфері охорони навколишнього природного середовища потрібно для стимулювання раціонального використання природних ресурсів, а також для зменшення обсягу викидів та відходів і підвищення конкурентоспроможності екологічно безпечних продуктів.

15.9 Державне регулювання природокористування

Управління екології та природних ресурсів облдержадміністрації у відповідності до «Положення про Управління екології та природних ресурсів облдержадміністрації», що затверджене розпорядженням голови облдержадміністрації, Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та інших нормативно-правових актів здійснює видачу дозвільно-

погоджувальних документів, які підпадають під визначення документів дозвільного характеру.

Таблиця 15.9.1.

Видача та надання погоджень документів дозвільного характеру протягом
2023 року

Назва документу дозвільного характеру	Видано
Розгляд матеріалів і видача дозволів на:	
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами	105
Декларація про відходи	87*
Спеціальне водокористування та затвердження нормативів ГДС забруднюючих речовин у водні об'єкти	125**
Виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізація отруйних речовин, у тому числі продуктів біотехнології та інших біологічних агентів	-
Дозволів на спецвикористання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу.	-
Спеціальне використання природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення;	-
Спеціальне використання природних рослинних ресурсів місцевого значення;	-
Селекційний відстріл мисливських тварин на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;	-
Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;	12
Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;	2
Розгляд матеріалів та надання погоджень:	
Проекту лімітів на використання природних ресурсів у межах ПЗФ загальнодержавного значення	0
Лімітів використання мисливських тварин	32
Пропускної спроможності мисливських угідь у мисливський сезон	-
Лімітів спеціального використання природних рослинних ресурсів місцевого значення	-
Листів-роз'яснень для товарів, експорт-імпорт яких підлягає квотуванню та ліцензуванню в 2022 році	-
Вибору земельних ділянок для розміщення об'єктів, місць розташування об'єктів, проектів відведення земельних ділянок, документації з землеустрою	1
Для отримання підприємствами, установами, організаціями спеціальних дозволів (ліцензій) на користування надрами	-
Планів розробки родовищ корисних копалин та переробки мінеральної сировини	-
Господарських заходів у насадженнях лісового фонду, сільгоспугідь, територіях природно-заповідного фонду, смугах відведення автомобільних та залізничних шляхів	-
Проектів лімітів на використання природних ресурсів місцевого значення	5
Надання погодження або підготовка пропозицій щодо проведення рубок в межах природно-заповідного фонду.	8
Висновки з оцінки впливу на довкілля	28

*За даними онлайн-платформи ЕкоСистема

** За даними сектора в Івано-Франківській області Держводагенства України

15.10 Стан та перспективи наукових досліджень у сфері охорони навколишнього природного середовища

Науковцями Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу в 2023 році проводилися наукові дослідження, а саме:

1. Проведення екологічного моніторингу стану довкілля, контролю засоленості поверхневих і підземних вод, зон просідань та гірничих розробок над колишніми рудниками «Калуш», «Голинь» та «Ново-Голинь». За результатами досліджень проведено оцінку динаміки активності деформаційних процесів за комплексом робіт та картування небезпечних зон за геофізичними спостереженнями; підготовлено висновок щодо ступеня деформації житлових будинків за результатами моніторингу зміни висот деформаційних реперів та розкриття гіпсових маяків; побудовано карту засолення території Калуського гірничопромислового району та оцінку динаміки засолення водоносного горизонту; надано прогноз щодо утворення зон просідання земної поверхні на наступні 10-15 років та визначено житлові будинки, які потрапляють у небезпечну зону просідання земної поверхні мешканців яких потребують відселення; побудовано прогнозну карту мульд осідання земної поверхні в межах рудників «Голинь» та «Ново-Голинь».

За даними геофізичних вимірювань спрогнозовано зони можливого утворення карстових провалів земної поверхні.

2. Експертна екологічна оцінка кумулятивного впливу гідроенергетичних споруд та гідрологічне моделювання р. Тересви (Закарпатська область). За результатами досліджень надано оцінку кумулятивних впливів на довкілля за характером наслідків і класам ризиків; попередні рекомендації щодо мінімізації шкоди при проведенні робіт в руслі річки (осушення, скаламучення, шум, хімічне забруднення).

Як висновок: кумулятивний вплив проектованої ділянки разом з іншими наявними об'єктами на навколишнє середовище, оцінюються як прийнятний екологічно допустимий; Вплив проектованої ділянки на гідрологічний режим р. Тересва як прийнятний та екологічно допустимий.

3. Проведення спостереження за популяцією і угрупованням тварин та різноманіттям рослинного покриву на території Битків-Бабченського родовища корисних копалин та проведення спостереження за впливом видобутку нафти і газу з Битків-Бабченського родовища на репрезентативні й унікальні наявні ландшафтні комплекси, об'єкти природно-заповідного фонду, які розташовані в районі родовища.

За результатами проведених робіт встановлено, що забруднення атмосферного повітря поблизу об'єктів нафтогазовидобування не перевищує допустимі гігієнічні нормативи, негативного впливу на ґрунти не виявлено, за результатами хімічних і фізико-хімічних показників вода у річках та потоках є чистою, радіаційний фон не перевищує допустимих норм, техногенні фізичні поля, а саме вібраційне та шумове, утворені внаслідок процесу нафтогазовидобування і мають локальний характер, стан рослин, популяція птахів, земноводних, ссавців, комах є добрим.

Рекомендовано проводити постійний моніторинг за станом атмосферного

повітря у населених пунктах Битків і Пасічна, поблизу групових установок та індивідуальних збірників свердловин, постійні експрес-аналізи якості води у річці Бистриця Надвірнянська і при визначені будь-яких суттєвих змін проводити розширений комплекс досліджень, більш детальні спостереження за тваринним та рослинним світом через багатфакторність аналізу, моніторингові дослідження техногенних фізичних полів та їх вплив на рослинний та тваринний світ вимагають більш масштабного дослідження для аргументованої оцінки впливу процесу нафтогазовидобування як ймовірного негативного чинника.

15.11 Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються охорони навколишнього природного середовища

З метою ширшого залучення громадськості до розв'язання екологічних проблем, формування у підростаючого покоління та різних верств населення дбайливого ставлення до природи в області відпрацьована комплексна система, яка сприяє впровадженню безперервної екологічної освіти та інформування для всіх вікових та професійних категорій населення.

Відділами еколого-освітньої діяльності, рекреації, іншими науковими підрозділами установ природно-заповідного фонду загальнодержавного значення впродовж року проводяться тематичні навчальні заходи з екологічної освіти в закладах загальної середньої освіти для формування у дітей культури поведінки і екологічної грамотності, дбайливого ставлення до природи, взаємодії з навколишнім природним середовищем.

15.12 Екологічна освіта та інформування

Для підвищення рівня інформування громадськості щодо проблем навколишнього природного середовища в управлінні діє Орхуський інформаційно-тренінговий центр, який надає послуги з питань доступу громадян до інформації, участі громадськості у процесі прийняття рішень і доступу до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього природного середовища. У приміщенні управління систематично проводилися засідання круглих столів, диспути, інформаційно-оглядові лекції з студентською та учнівською молоддю з питань екологічного виховання підростаючого покоління, доведення до свідомості людей основних екологічних проблем, які є на території області.

Систематично проводиться наповнення веб-сайту облдержадміністрації інформацією про діяльність управління, а також інформацією про екологічний стан області та різноманітні події екологічного характеру.

15.13 Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля

У 2023 році обласна державна адміністрація брала участь у реалізації проекту «Посилення спроможності регіональних та місцевих органів влади для впровадження та застосування законодавства ЄС у сферах захисту навколишнього середовища, протидії кліматичним змінам та розвитку інфраструктурних проєктів» (Проект APENA 3), який впроваджується Представництвом Європейського Союзу в Україні в рамках, якого розробляється обласна стратегія адаптації до зміни клімату і відповідні плани їх реалізації та

вдосконалення Регіонального плану з управління відходами для області.

Також, в рамках Програми прикордонного співробітництва «Румунія-Україна 2014-2020» протягом 2023 року в області реалізовувався проєкт «Партнерство Румунія-Україна для пом'якшення зміни клімату»; Програми прикордонного співробітництва «Угорщина-Словаччина-Україна 2014-2020» проєкт «Шляхи до здорових лісів: посилення стійкості, життєздатності й адаптаційної спроможності лісів в прикордонних регіонах України та Словаччини»; Програми прикордонного співробітництва «Польща-(Білорусь)-Україна 2014-2020» проєкт «Пізнання природних багатств Карпат з гуцульським конем».

ВИСНОВКИ

Протягом 2023 року Управлінням екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації здійснено комплекс заходів спрямованих на удосконалення регіональної системи управління в галузі охорони довкілля, яка забезпечує стабільну екологічну ситуацію в області.

З метою забезпечення ефективного використання природних ресурсів та покращення стану навколишнього природного середовища в області діє Програма охорони навколишнього природного середовища Івано-Франківської області до 2025 року, затверджена рішенням Івано-Франківської обласної ради від 23.12.2020 № 30-2/2020 (зі змінами). Відповідно до Програми з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища в 2023 році в межах запланованих видатків затверджено Перелік природоохоронних заходів на фінансування з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища на суму 57320,8 тис. гривень, з них профінансовано 55428,0 тис. гривень та освоєно 47715,9 тис. гривень.

Для реалізації Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря зони «Івано-Франківська» на 2021-2025 роки, за кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища придбано та встановлено 8 стаціонарних постів (індикативні вимірювання) автоматизованої системи моніторингу якості атмосферного повітря зони «Івано-Франківська» та програмно-апаратний комплекс для збору, зберігання та візуалізації даних.

Також, в області для вирішення проблеми захисту населених пунктів, територій, у тому числі сільськогосподарських угідь та об'єктів виробничої сфери від катастрофічних паводків і повеней рішенням Івано-Франківської обласної ради від 09.07.2021 № 181-7/2021 затверджено Обласну цільову протипаводкову програму на період до 2025 року.

Проблеми, пов'язані з погіршенням екологічного стану на території Калуського гірничопромислового району, виникли після закриття калійного та магнієвого виробництв, а також шахт Калуш-Голинського родовища калійної солі.

У 2023 році за кошти бюджету Калуської міської територіальної громади проведено екологічний моніторинг стану довкілля, контролю засоленості поверхневих та підземних вод, зон просідань та гірничих розробок над колишніми рудниками «Калуш», «Голинь» та «Ново-Голинь».

Представники обласної державної адміністрації входять до складу Міжвідомчої комісії для вирішення питання нормалізації ситуації у Калуському гірничопромисловому районі та беруть участь у її засіданнях.

Для вжиття невідкладних заходів з недопущення екологічної катастрофи на території Калуського гірничопромислового району необхідно Міністерству фінансів України, Міндовкілля України визначити джерела фінансування для здійснення невідкладних природоохоронних заходів.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року» в Івано-Франківській області реалізовується Проєкт міжнародної технічної допомоги «Посилення спроможності регіональних та місцевих органів влади для впровадження та застосування законодавства ЄС у сферах захисту навколишнього середовища, протидії кліматичним змінам та розвитку інфраструктурних проєктів» (Проєкт APENA 3) з розробки регіональної стратегії адаптації до зміни клімату та відповідного плану її реалізації.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117-р «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року» розроблено проєкт Регіонального плану управління відходами в Івано-Франківській області до 2030 року, станом на сьогодні здійснюється його коригування.

Регіональним планом визначено поділ області на кластери, а у кожному із кластерів будівництво об'єктів поводження з відходами. Запропонована модель для Івано-Франківської області передбачає будівництво одного центрального об'єкта поводження з відходами, у який включено: компостування, сортування та захоронення, а також 4 малих об'єкти, на яких буде здійснюватися сортування та захоронення відходів. Такі об'єкти планується розмістити на території Бурштинської, Городенківської, Калуської, Косівської, Надвірнянської міських рад, у цих населених пунктах радами прийняті рішення про виділення земельних ділянок під будівництво регіональних об'єктів поводження з відходами й виготовляється технічна та містобудівна документація.

Окрім того, у листопаді 2023 року підписано Меморандум про співпрацю та партнерство між обласною державною адміністрацією та Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Бурштинською, Городенківською, Калуською, Косівською, Надвірнянською міськими радами для створення механізмів тісної співпраці та консолідації зусиль Сторін для спільного здійснення заходів щодо створення на території Івано-Франківської області сучасних потужностей з оброблення побутових відходів та вирішення інших питань у сфері управління побутовими відходами.

У 2023 році погоджено проєкт землеустрою щодо організації та встановлення меж території природно-заповідного фонду Дністровський регіональний ландшафтний парк на території Олешанської сільської ради об'єднана територіальна громада (с. Делева, с. Долина, с. Луг), Івано-Франківський район (до 19.07.2020 Тлумацький район), Івано-Франківської області.

У 2023 році створено (оголошено) на території філії «Осмолодське лісове

господарство» державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» 10 пралісових пам'яток природи місцевого значення, загальною площею 3984,8 гектара.

Враховуючи весняну та осінню лісокультурну кампанію 2023 року, філіями державного спеціалізованого підприємства ДП «Ліси України», лісогосподарськими підприємствами обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Івано-Франківськблагроліс», державним підприємством «Прикарпатський військовий лісгосп», установами природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, Службою відновлення та розвитку інфраструктури в Івано-Франківській області, органами місцевого самоврядування у 2023 році на території Івано-Франківської області проведено посадки дерев на площі 542,69 га, висаджено 2121,13 тис. штук саджанців дерев, проведено доповнення лісових культур 340,973 тис. штук саджанців дерев, сприяння природному поновленню на площі 265,73 га та використано 161,49 тис. штук саджанців дерев, інші види робіт – 14,33 тис. штук саджанців дерев на площі 13,1306 гектарів.

**Заступник начальника управління –
начальник відділу дозвільної діяльності
управління екології та природних ресурсів
Івано-Франківської обласної
державної адміністрації**

Ольга ГУМЕНЯК